



**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI**

**TERCEME-İ KİYÂFET-NÂME-İ TARTÛŞÎ
(METİN-İNCELEME-İNDEKS)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SENA ALPER

İSTANBUL, 2024



**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI**

**TERCEME-İ KİYÂFET-NÂME-İ TARTÛŞÎ
(METİN-İNCELEME-İNDEKS)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SENA ALPER
(220101006)**

**Danışman
(Prof. Dr. Dursun Ali Tökel)**

İSTANBUL, 2024

28/06/2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi 220101006 numaralı Sena ALPER'in hazırladığı "Kıyâfet-nâme Türü ve Bir Örneği: Terceme-i Kıyâfet-nâme-i Tartûşî" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 28/06/2024 Cuma günü saat 10:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Çıktığı/Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının **TERCEME-İ KİYÂFETNÂME-İ TARTUŞİ** (İNCELEME-METİN-İNDEKS) şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. (Danışman) .Prof. Dr. Dursun Ali TÖKEL.....	Kabul
2. .Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK.....	Kabul
3. ..Doç.Dr. Bünyamin AYÇİÇEĞİ.....	Kabul
4.	
5.	
6. (İkinci Danışman)*.....	

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Sena Alper

TEŞEKKÜR

Çalışmanın yürütülmesi aşamasında zorlandığım anlarda "Külfetsiz nimet olmaz," diyerek bana hakikati hatırlatan, insanın soruları olması gerektiğini öğütleyen, her anlamda bana rehber olan saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Dursun Ali TÖKEL'e; klasik Türk edebiyatına dair ilmî bakış açımı destekleyen, ders döneminde verdikleri bilgiler ile tez aşamasında birer başvuru kaynağı niteliğinde defterler tutmamı sağlayan çok değerli hocam Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK'a; Osmanlı Türkçesini okuma, transkript etme ve anlama noktasında tecrübeleriyle karanlıkta kalmış eserleri tuttuğu müşfik ışıkla ortaya çıkarmamıza vesile olan değerli hocam Prof. Dr. Kemal YAVUZ'a kalbî teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın her safhasında yanımda olan ve beni destekleyen anneannem Şükriye ÖZBEK ve annem Dilek ÖZBEK'e; telaşlandığımda beni teskin eden kardeşim İrem ALPER'e teşekkür ederim.

Ayrıca teknik açıdan benden desteğini esirgemeyen, motive eden canım arkadaşım Gülşah ELDEMİR'e kıymetli vaktini ayırdığı ve sabrı için sonsuz teşekkürler.

Sena Alper

TERCEME-İ KİYÂFET-NÂME-İ TARTUŞÎ (METİN-İNCELEME-İNDEKS)

Sena Alper

ÖZET

Bu çalışmada "Terceme-i Kıyâfet-nâme-i Tartuşı" adlı el yazması eser incelenmiştir. Üç bölümden oluşan çalışmada hem genel anlamıyla kıyâfet-nâme ve kef-nâme hakkındaki bilgiler toparlanmaya çalışılmış hem de örnek bir eser üzerinden metin tahlili yapılmıştır. Birinci bölümde kıyâfet-nâmenin tanımı, tarihi gelişimi ve günümüze kadar yazılmış başlıca eserler ortaya konmuştur. Ayrıca çoğunlukla müstakil bir eser olarak görülmeyip hep başka eserlerin yedeğinde anlatılan kef-nâmenin tanımı ve tarihi gelişimi kısıtlı kaynaklarla da olsa ele alınmıştır. İkinci bölümde ise yazmanın ve eserin genel özelliklerinden bahsedilmiş, asıl olarak transkripsiyonu yapılan eserin muhtevası incelenmiştir. Muhtevayı tahlil ederken çoğunlukla müellifin yaptığı tasnife sadık kalınmış, fakat ayrıca incelenmek istenen başlıklar da açılmıştır. Bu bölüm bir nevi eserin günümüz Türkçesine aktarımı olmuştur da denilebilir. Üçüncü bölümde ise eserin transkripsiyonlu metni ve orijinal metni sunulmuştur. Çalışmanın amacı kıyâfet-nâme ve çoğu zaman onun bir alt başlığı olarak incelenen kef-nâmenin tarihsel serencâmını ortaya koymak, incelenmemiş bir yazma eseri aydınlığa kavuşturmak ve literatür yazma sürecinde karşılaşılan tespitleri sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Kıyâfet-nâme, Kef-nâme, Fizyonomi, Şiromansi, Firâset.

TERCEME-İ KİYÂFET-NÂME-İ TARTUŞÎ (TEXT-REVIEW-İNDEKS)

Sena Alper

ABSTRACT

In this study, the manuscript named "Terceme-i Kiyâfet-nâme-i Tartuşı" was examined. In the study, which consists of three chapters, an attempt was made to collect information about kiyâfet-nâme and kef-nâme in general terms, and a text analysis was made on a sample work. In the first chapter, the definition of kiyâfet-nâme, its historical development and the main works written until today are presented. In addition, the definition and historical development of kef-nâme, which is mostly not seen as an independent work but is always described as a substitute for other works, has been discussed, albeit with limited resources. In the second chapter, the general characteristics of the manuscript and the work were mentioned, and the content of the transcribed work was examined. While analyzing the content, the author's classification was mostly adhered to, but the headings that were wanted to be examined were also opened. It can be said that this chapter is a kind of transfer of the work into today's Turkish. In the third chapter, the transcribed text and the original text of the work are presented. The aim of the study is to reveal the historical background of kiyâfet-nâme and kef-nâme, which is often studied as a subtitle of it, and to bring to light an unexamined manuscript. And to present the findings encountered in the process of writing literature.

Keywords: Kiyâfet-nâme, Kef-nâme, Physiognomy, Chiromancy, Firâset.

ÖN SÖZ

Kıyâfet-nâmeler, bedeni insan ruhunun bir giysisi olarak gören, bu dış görünüşten insanın içini, karakterini, neye meyilli olduğunu gösteren metinlerdir. Kıyâfet-nâmelerin çoğunlukla olumsuz nitelikleri tavsif ettiği görülse de, aslında esas amaç en iyi insanın bile hangi olumsuz huya meyli olduğunu ortaya dökmesi, bu vesileyle insanın tedbirli olmasına belki kendine çekidüzen vermesine yarayabilir. Ayrıca çoğunlukla kıyâfet-nâmeler içinde bölüm olarak geçen kef-nâmeler de insanın karakter yapısını el çizgilerinden yola çıkarak ortaya koymakta; bu ilim günümüzde fal olarak nitelendirilse de geçmişte önemli bir ilimdi. Hatta Batı'da çeşitli teknolojik gelişmelerin altında şiiromansi denilen klasik Türk edebiyatındaki adlandırmasıyla kef-nâmeler yatmaktadır.

Araştırmamıza çalışılmamış yazma bir eseri inceleme niyetiyle başlamak, başta harf inkılabı olmak üzere siyasi, sosyal ve kültürel çeşitli sebeplerle inkıtaya uğrayan klasik Türk edebiyatının anlam ve kavram dünyasına daha yakından bakmaktır. Özellikle Osmanlı Türkçesini okumamızı geliştirmek, eski metinleri tararken klasiklerle daha fazla ünsiyet kurmak amacımızdı. Çalışmamıza konu olacak yazma eserleri tararken Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Nuruosmaniye koleksiyonunda 04101/178112 No.lu mensur "Terceme-i Kıyâfet-nâme-i Tartuşı" eserinin çalışılmamış olduğunu gördük. Ayrıca taramalar sırasında "Terceme-i Kıyâfet-nâme-i Aristotales" adlı yine aynı koleksiyonda 04101/178113 No. da kayıtlı nüshası farklı fakat muhtevası aynı başka bir eserle de karşılaştık.

Terceme-i Kıyâfet-nâme-i Tartuşı'yi incelemeye geçmeden önce birinci bölümde kıyâfetnâme nedir, tarihsel gelişimi nasıldır, günümüze kadar yazılmış eserler nelerdir ve bu türün diğer alanlarla ilişkisi nedir sorularını mesele edinerek okuduğumuz kaynaklardan cevaplar derledik. Yine birinci bölümde çoğunlukla ayrı bir tür olarak ele alınmasa da kef-nâme nedir, tarihsel gelişimi nasıldır sorularına yanıt bulmaya çalıştık. Çalıştık diyoruz, çünkü maalesef kef-nâme hakkında çok kısıtlı bir literatürle karşılaştık. Ayrıca "el falı" olarak basite indirgendiğine de şahit olduk. İkinci bölümde ise Terceme-i Kıyâfet-nâme-i Tartuşı eserinin şekli özelliklerini

inceledikten sonra muhtevasına dair bir inceleme yaptık. Müellifin yaptığı tasnife bağılı kalarak başlıklar oluşturduk. Üçüncü bölüme ise transkripsiyonlu metni ve orijinal metni koyduk. Hiç bilinmeyen bir eseri gün yüzüne çıkartıp tanıtarak klasik Türk edebiyatının zenginleşmesine katkı sağladığına inandığımız bu çalışmanın, bundan sonra alanla ilgili yapılacak akademik araştırmalara kaynak oluşturmasını temenni ediyoruz.

Haziran, 2024

Sena Alper



İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	vii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	xii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1. KİYÂFET-NÂME	3
1.1. KİYÂFET İLMİNİN TANIMI, TASNİFİ, DELİLLERİ.....	3
1.2. KİYÂFET-NÂMENİN TARİHİ GELİŞİMİ.....	8
1.3. DİĞER ALANLARLA İLİŞKİSİ	15
1.3.1. Kiyâfet İlminin Şemâil-i Şerîf ile İlişkisi.....	15
1.3.2. Kiyâfet İlminin Eğitim ile İlişkisi.....	17
1.3.3. Kiyâfet İlminin Edebiyat ile İlişkisi.....	18
1.3.4. Kiyâfet İlminin Siyaset ile İlişkisi	18
İKİNCİ BÖLÜM	20
2. KEF-NÂME	20
2.1. KEF-NÂMENİN TANIMI	20
2.2. KEF-NÂMENİN TARİHİ GELİŞİMİ	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	23
3. METİN İNCELEMESİ.....	23
3.1. NÜSHA TAVSİFİ, MÜELLİF VE ESER ÖZELLİKLERİ.....	23
3.2. METİN İNCELEMESİ.....	26
3.2.1. Kişiler ve Harflendirme.....	26
3.2.2. Yer ve Kavim Adları.....	27
3.2.2.1. Ehl-i Mısır	27
3.2.2.2. Ehl-i Berber	27
3.2.2.3. Ehl-i Şam.....	27
3.2.2.4. Ehl-i Hicaz	27
3.2.2.5. Ehl-i Rum.....	27
3.2.2.6. Ehl-i Irak.....	27
3.2.2.7. Ehl-i Hind.....	28
3.2.2.8. Ehl-i Çin	28
3.2.2.9. Ehl-i Yemen	28
3.2.2.10. Ehl-i Habeş.....	28
3.2.2.11. Ehl-i Nûbe	28
3.2.2.12. Ehl-i Sevahil.....	29

3.2.2.13.	Ehl-i Mağrib	29
3.2.2.14.	Ehl-i Meşrik	29
3.2.2.15.	Ehl-i Yunan.....	29
3.2.3.	İnsan Tipleri	29
3.2.3.1.	Hilekâr Kimse.....	29
3.2.3.2.	Zina Eden Kimse	30
3.2.3.3.	Zayıf Kalpli Kimse	30
3.2.3.4.	Filozof Kimse	30
3.2.3.5.	Dinen Hayırlı Kimse	31
3.2.3.6.	Cesur Kimse.....	31
3.2.3.7.	Korkak Kimse	32
3.2.3.8.	Hayâsız Kimse	32
3.2.3.9.	Katı Kalpli Kimse.....	32
3.2.3.10.	Hırslı Kimse	32
3.2.3.11.	Yalanla Hemhâl Kimse	33
3.2.3.12.	Aklı Zayıf Ömrü Uzun Kimse.....	33
3.2.3.13.	Anlayışı Zayıf Kimse.....	33
3.2.4.	Bedenin Alametleri.....	33
3.2.4.1.	İtidalli Beden	34
3.2.4.2.	Hararetli Beden	35
3.2.4.3.	Soğuk Beden (Barîd)	35
3.2.4.4.	Yaş Beden (Ratb)	35
3.2.4.5.	Kuru Beden (Yâbis)	35
3.2.4.6.	Kuru Sıcak Beden (Yâbis ve Hâr)	35
3.2.4.7.	Yaş Soğuk Beden (Ratb ve Bârid)	36
3.2.5.	Baştaki Unsurlar	36
3.2.5.1.	Baş	36
3.2.5.2.	Beyin Yeri	36
3.2.5.3.	Saç.....	36
3.2.5.4.	Alın	37
3.2.5.5.	Kaşlar	37
3.2.5.6.	Gözler	38
3.2.5.7.	Kulaklar	39
3.2.5.8.	Burun.....	40
3.2.5.9.	Ağız	40
3.2.5.10.	Yüz.....	41
3.2.5.11.	Ses	41
3.2.5.12.	Gülüş	41
3.2.5.13.	Nefes	42
3.2.5.14.	Renk.....	42
3.2.5.15.	Sakal	42
3.2.5.16.	Boyun.....	43
3.2.6.	El Haricindeki Uzuvar.....	43
3.2.6.1.	Göğüs.....	43
3.2.6.2.	Arka.....	43
3.2.6.3.	Bel	43
3.2.6.4.	Kol	44

3.2.6.5.	Zeker.....	44
3.2.6.6.	Ayak.....	45
3.2.6.7.	Boy	45
3.2.7.	Eldeki İzler ve Hudutlar	45
3.2.7.1.	Elin Bölümleri ve El Hatları.....	45
3.2.7.2.	Şekl-i Evvel	46
3.2.7.3.	Elin Nişanları ve Hükümleri	48
3.2.7.4.	Cimâ ve Gıda Hatları.....	49
3.2.7.5.	Ömür Hattı	50
3.2.7.6.	Baş Hattı.....	51
3.2.7.7.	İnsanın Bahtı	51
3.2.7.8.	Şekl-i Sâni	52
3.2.7.9.	Cüziyyata Dair Delaletler	53
3.2.7.10.	Şekl-i Sâlise	56
3.2.7.11.	Şekl-i Râbia'	60
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		64
4. TRANSKRİPSİYONLU METİN		64
4.1.	ORJİNAL METİN	112
SONUÇ.....		143
KAYNAKÇA		145
İNDEKS		149

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (ā)	a, ā	ص	ṣ
ا (ī)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ẓ, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ɟ	ف	f
چ	ɟ	ق	q
ح	ħ	ك	k, g, (ñ)
خ	ħ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ, ḍ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ṣ	ی	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
3.2.7.2: Şekl-i Evvel	43
3.2.7.8: Şekl-i Sâni'.....	49
3.2.7.10: Şekl-i Sâlise	51
3.2.7.11: Şekl-i Râbia'	55

KISALTMALAR

a.e.	Aynı eser/yer
a.g.e.	Adı geçen eser
a.y.	Yazara ait son zikredilen yer
b.a.	Eserin bütününe atıf
bkz.	Bakınız
bkz.: aş.	Eserin kendi içinde aşağıya atıf
bkz.:yuk.	Eserin kendi içinde yukarıya atıf
C.	Cilt
çev.	Çeviren
ed. veya haz.	Editör/yayına hazırlayan
k.g.	Karşı görüş
karş.	Karşılaştırınız
s.	Sayfa/sayfalar
t.y.	Basım tarihi yok
v.d.	Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler
y.y.	Basım yeri yok

GİRİŞ

Kendi kendine sorulmuş bir soru olarak dünyaya gelen insanın en büyük huyu merak, ilimlerin doğmasına böylelikle eşyanın tasnif edilmesine ve tasnif edilenlerin tahlil ve tavsif edilmesine sebep olmuştur. Bu bakımdan firâset olarak nam salmış ve hep bu başlığın altında incelenmiş olsa da "kıyâfet" ilmi insanın dış yüzünden iç yüzünü okuma ilmi ya da sanatı olarak bundan sonra bu adla zikredilecektir.

Kıyâfet ilmi, kendisinin bir alt başlığı olarak kef-nâme ilmiyle ilgili çeşitli tartışmalar yaşanmış; kimisi bu iki ilmi bir fal türü olarak değerlendirmiş kimisi ise ilim olarak kabul etmiştir. Fal, insanın kendisinin bir soru olduğunu unutup hayatta başına gelenleri bir soru olarak görüp onlara cevap bulma, bu soruyu yorumlatarak kaderinin gidişatını elinde tutmak isteği ve merakının bir aracıdır.

Şüphesiz ki insan gerek bedensel özellikleri gerekse el çizgileriyle biricik ve benzersizdir. Fakat sınırlı aklıyla benzersizi tasniflemek, benzersizlikler arasında bir ortaklık bulup tavsif etmek ister. Örneğin el çizgileri elde mevcuttur. Yani her insan elini açıp baktığında onları görür. Fakat onlardan geleceğe dair kehanette bulunulacak biçimde fal bakmak haram kılınmıştır. Bir nevi imtihan aracı ya da hakikatten incelenince faydası görülecek bir sebeptendir. Nitekim bugün parmak izi denilen şey teknolojiyle insanın arasında bir köprü gibidir. İlk olarak Batı'da meydana çıksa da daha çok Doğu medeniyetleri tarafından bulunduğu söylene de en çok Doğu medeniyetlerinde kullanılmış olan kıyâfet ilmi; bugün en çok Batı tarafından fizyonomi ve şîromansi adıyla kullanılmaktadır. Özellikle suç biliminde büyük faydasını görmektedirler. Söz gelimi bu konuda çekilmiş "Lie to Me" adında bir Amerikan dizisi de bulunmaktadır. Dizide bir dedektiflik bürosu olan Dr. Lightman ilkel kabileler dahil olmak üzere pek çok insan jest ve mimiğini tecrübe ederek bu yeteneğini polisin ve savcılarının yetersiz olduğu durumlarda kullanmakta ve suçluları tespit edebilmektedir.

Kıyâfet ilminin günümüzde insan yüzündeki estetik işlemler, insanın kilo alıp vermesi gibi sebeplerden dolayı sağlıklı hükümler çıkaramayacağı düşünülmektedir. Fakat neredeyse her evde bulunan Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın kıyâfet-nâmesi, ne olursa olsun bu ilme saygı duyulduğunu göstermektedir. Nitekim bazı romancıların, eserlerindeki karakterleri kıyâfet-nâmelerdeki tavsiflere uygun inşa ettiği de bilinmektedir.

Kıyâfet ilmi ayrıca bugüne kadar ele alınan bir konu olmasa da iyi veya kötü yönde manipölasyon yapmak amacıyla kullanılabilir. Bu ilme sahip bir kişi, karşılaştığı bir insanın neye meyilli olduğunu, karakterinin hangi sıfatlara yakın olduğunu tespit edip onu yönetmeye çalışabilir.

Pek çok farklı açıdan ele alınabilen ve farklı alanlarla ilişki içinde olan kıyafet ilmi, özellikle geçmişteki kullanım alanlarının incelenmesi ve araştırılması gereken mühim ilimlerden biridir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KIYÂFET-NÂME

1.1. KIYÂFET İLMİNİN TANIMI, TASNİFİ, DELİLLERİ

Arapça kökenli bir kelime olan "kıyâfet"in sözlük anlamı "insanın yüz hatlarından ve dış görünüşünden yaradılışı, huyu suyu ve davranış özellikleriyle ilgili sonuçlar çıkarma bilgi ve yeteneği"dir (Tulum, 2013). Kelime, Türkçede galat-ı meşhur olarak akla gelen ilk anlamı, terim anlamı verilmeksizin "giysi" ve "Bir yer, meslek veya döneme has giyiniş tarzı, kılık" şeklinde yer bulmuştur (TDK, Kubbelatı Lugatı). Farsçada da Türkçedeki meşhur anlamında (giysi, kılık) kullanılan kıyâfet kelimesi, Farsçadan Türkçeye geçmiş olmalıdır (Çelebioğlu, 1979). Bugünkü folklor dilinde "yüz falı, el falı" olarak anılmaktadır (Macdonald, t.y.).

Kıyâfet ilmine genel anlamda ilm-i sîma, ilm-i kıyâfet veya gerekli durumlarda bir şemsiye terim olarak ilm-i firâset denmektedir.

Arapçada ise kavf kökünden türeyen kıyafe(t) "iz sürüp gitmek, takip etmek, peşi sıra gitmek" anlamlarına gelmektedir (Mengi, 2022). Arapçada "firâset" kelimesi de aynı anlamı taşıdığından dolayı ilm-i kıyâfetten çok ilm-i firâset terimi kullanılmıştır (Dikkaya ve Ak, 2022). Ayrıca ilim dalı olarak ilm-i firâset, ilm-i kıyâfeti kapsamaktadır (Gümüş 2021). Yani bir alt başlık olarak kıyâfet ilmi anılmaktadır. Araplardaki yalnızca Arap medeniyeti ve coğrafyasıyla ilgili olan ibnü'l-ektaf, ilmü'l-irafe, ilmü'l-ihida, ilmü'r-riyafe, ilmü nüzü'l-l-gays, ilmü kıyâfetü'l-eser ilimler yerine, insanın bedensel ve ruhsal yapısıyla ilgili ilimler ilmü'l-kef, ilmü'l-esar'ir, ilmü'l-ihtilac, ilmü kıyâfeti'l-beşer Türklerde yaygınlaşmıştır. Bu nedenle eserlerde daha ziyade "kıyâfet" terimi kullanılmıştır (Mengi, 2022). Kıyâfet ilmi zamanla ilm-i firâseti kapsayacak kadar geniş bir anlam kazanmıştır (Efe, 2022). Galat-ı meşhur anlamıyla düşünülürse, bedeni ruha giydirilen bir kıyâfet olarak yorumlama ilmine ilm-i kıyâfet, bu ilimle uğraşan kişiye "kâyif" ya da "kıyâfetşinâs" denilmiştir. Bu ilim kendi içinde iki başlığa ayrılır (Pala, 2004).

Kıyâfet ilmi, hükmi firâsetle yani eğitimle ve çalışılarak öğrenilen ilimlerden biridir. Genel olarak kıyâfetü'l-beşer ve kıyâfetü'l-isr olarak ikiye ayrılır. Birincisi, insanların ve hayvanların ayak ve tırnak izinden yola çıkarak hüküm verir (Sarıçiçek, 2021). İkincisi "kıyâfetü'l-insaniyye, kıyâfetü'l-ebdan" olarak da bilinir. İnsanın zâhirî özelliklerinden yola çıkarak nesebini ve karakter özelliklerini tespit etmeye çalışmaktır (Mengi, 2022).

Ramazan Sarıçiçek'in hazırladığı (2021) Mustafa b. Bali'ye göre firâset veya kıyâfet ilmine yaklaşan diğer ilimler şunlardır:

İlm-i simâ: Yüzün alametleri ile insanın iç yüzünde saklı olanları göstermek iddiasında olan ilimdir (Uşaklıgil, 2023).

İlm-i Kef: El ve avuç çizgilerine bakarak karakter, gelecek ve talih hakkında hüküm çıkarma.

İlm-i İrafet: Şimdiki zamanda yaşanan olaylardan hareketle gelecek olaylar hususunda akıl yürütmek.

İlmü'l-ihtilac: İnsanın organlarında tabii olarak görülen seğirme, çarpıntı gibi hâllerden yola çıkarak ileride gerçekleşecek olaylara dair bir netice çıkarma.

İlmü'l-Ektaf: Keçi ve koyunun kürek kemiğine bakarak savaş, kıtlık ve bolluk konusunda fikir yürütme.

İlmü Nüzulü'l-Gays: Bulut, gökyüzü ve şimşegi araştırıp yağmurun yağıp yağmayacağı hakkında tahmin yürütme.

İlm-i Riyafe: Yer altı sularını arayıp bulma ilmidir.

İlmü İstinbatü'l-Ma'adin: Madenlerin yerlerinin tespit edilip sonra da çıkarılması.

Bütün bu ilimler düşünüldüğünde, bugünkü teknik icat edilemese de ilme ne kadar meraklı olduğunu, bir yolunu bulup tabiattaki hareketliliğin kontrol altına alınmaya çalışıldığını göstermektedir.

Taşköprizâde ilimleri tasnif ederken firâseti, Aynî Vücutları Bulunan Şeyleri İnceleyen İlimler ana başlığında ele almıştır. Tabiattaki cisimleri ve bu varlıkların arazlarını inceleyen bilim dalı olan İlmü't-Tabi'i adında yeni bir başlık açmış, burada İlmü'l-Firâset'i alt başlık olarak zikretmiştir: İnsanın İnsanın fizikî ve uzvî

özelliklerinden hareketle huy ve karakterinin bilinmesinden, tabiattaki birtakım belirtilerden hareketle yağmur, fırtına vb. olaylardan bahseden bir ilimdir. Birçok dalı olup tecrübe ve rûhî arınma ile elde edildiği söylenir (Çaldak, 2005).

Hız. Mevlânâ Mesnevî'sinde:

"Bil ki oldu rûha ten gûya libâs

Bî-libâs ol lâbisi kıl iltimâs"

"Bil ki bu ten ruha elbise gibidir. Elbiseyi bırak! Onu giyineni ara" diyerek maddî olandan manevî olana ulaşmanın gerekliliğine vurgu yapmıştır (Çelebioğlu, 1979). Bu sözü tam anlayamamışlar, yüzden insanın siretine dair anlamlar çıkarma ilmine farklı yaklaşanlar da mevcuttur. Çoğunlukla mensur yazılan kıyâfetnâmeler çoğu araştırmacılarca (Canım, 2010; Akkuş, 2006; İsen, 2020) "edebi bir tür" olarak tavsif edilmiştir. Yapılan başka bir çalışmada ise edebi türler tasnif edilirken kıyâfet-nâme "Yorum ve Tahminlerde Bulunulan veya Bilmece Niteliği Taşıyan Türler" olarak falnâme, muamma ve lugaz ile birlikte anılmıştır (Mermer, 2009).

Kıyâfet ve firâsetle alakalı metinler, insanlara zâhirî görünüşlerinden hareketle kendi iç dünyalarını, kaarakterlerini ve neye meyilli olduklarını söyleyerek, onların kendilerine çekidüzen vermelerini sağlamaktır. Yoksa buradaki amaç, kişiye değiştirilemez bir yazgı gibi çeşitli evsafı söyleyerek onu umutsuzluğa mahkum etmek değildir (Çavuşoğlu, 2009).

Hatta bu "meyil" hakkında bir anektod aktarılır: Jüpiter, Sokrates'in yüzünü inceledikten sonra sîmâsından hareketle onun olumsuz eğilimlerini "İçgüdülerine düşkün, ayyaş," diyerek dile getirmiş. Sokrates ise onu dinledikten sonra "Ben, içgüdülerine düşkün bir ayyaş? Meylim bu olabilir; fakat bunu ben iradem altına aldım." diyerek karşılık vermiştir (Uşaklıgil, 2023).

Kıyâfetnâme türünde Türk edebiyatında birçok eser verilmesinin nedeni insanların yüzyıllar boyunca "bilinmeyi bilmek arzusu"na ilgi duymasıdır. İnsanın bilinmeyenlerini bilmenin önemli yollarından biri kıyâfet ilmi olmuş, dolayısıyla kıyâfet-nâmeler çokça rağbet görmüştür. İnsanın siretiyle onun bir anlamda kıyâfeti

olan sureti arasında bir ilişki olduğuna inanılmıştır (Türk, 2007). Söz gelimi Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Mârifet-nâme adındaki eserinde pek çok farklı ilim mevzu bahis iken, halk arasında en çok kıyâfet-nâme'ye ayırdığı bölüm rağbet görmüş ve konuşulmuştur (Yılmaz, 2003).

İslam anlayışında bir ilmin kitap ve sünnetçe tasdiklenmesi ve desteklenmesi adeta bir zaruriyet gibidir. İlk olarak Kur'an-ı Kerim'den ardından sünnetten, sahabilerden ve İslam âlimlerinden delillerle birlikte firâset ilmine dair yaklaşım ortaya konmuştur. Kimin cennetlik kimin cehennemlik olacağını yüz aklığı ve karalığından bilecek olanları belirten Araf Suresi 46.ayet-i kerimesini delil olarak sunulur: A'râf ehli, sîmâlarından tanıdıkları birtakım adamlara seslenerek derler ki: 'Ne topladığınız güç ne de taslamakta olduğunuz büyüklük size bir yarar sağladı.'" Üçüncüsü ise " İşte bunda ibret alacak olanlar için dersler vardır." Hicr/75 ayetidir. Müfessirlerin çoğu bu ayette geçen "mütevessimin" kelimesini "müteferrisin" olarak açıklamışlardır. Burada derinlere inerek eşyanın görünmeyen yüzünü işaretlerden yola çıkarak bilenler; yani firâset sahipleri kastedilmiştir, denilmiştir (Sarıçiçek, 2021).

Dördüncü delil ise "İstersek şüphesiz onları sana gösteririz de yüzlerindeki işaretlerden kendilerini tanırısın. Kuşkusuz konuşma tarzlarından sen onları bileceksin. Allah bütün yaptıklarınızı bilir." (Muhammed/30) Beşinci delil ise "Onları, Allah'ın lütuf ve rızasına talip olarak hep rükûda ve secdede görürsün. Secdenin tesiriyle yüzlerine sîmâları oturmuştur." (Fetih/29)

Ayrıca "Kendilerini sîmâlarından tanırısın." (Bakara/273); "Günahkârlar sîmâlarından tanınır, perçemlerinden ve ayaklarından yakalanırlar." (Rahman/41) ayetleri de delil gösterilir.

Kuşeyrî'ye göre firâset sahibi insan müstenbit, mütevessim ve müteferristir. Müstenbittir çünkü daima gaybı düşünür, "...elbette onun yayılıp yayılmaması gerektiğini onlardan öğrenirlerdi." (Nisa/83) Mütevessimdir yani kalplerin derinlerinde yatanı bilendir: "Elbette bunda keskin anlayışlılar için ibret alametleri vardır." (Hicr/75) Müteferristir yani Allah'ın nuruyla bakar: "Rabbanîler olunuz." (Al-i İmran/79) (Kuşeyri, 1980).

Sünnete dayandırılan deliller de mevcuttur:

"Sizden önceki ümmetlerde muhaddesler, ilhama mazhar olanlar vardı. Bunlar peygamber olmadıkları hâlde hakkı dile getirirlerdi. Eğer ümmetimde bunlardan biri varsa o da Ömer'dir."

"Mü'minin firâsetinden korkun. Muhakkak ki o Allah'ın nuruyla bakar"

"Hayrı güzel yüzlüden talep ediniz."

Sahabeden de deliller getirilir. Enes b. Malik'ten şöyle rivayet edilir: Hz. Osman'ın yanına gittim. Yolda giderken gördüğüm bir kadının güzelliğini düşündüm. Bunun üzerine Hz. Osman "İçinizden biriniz gözlerinden zina alametleri zuhur ede ede, beni ziyarete gelmektedir." dedi. Kendisine "Resulullah'tan sonra vahy ile mi karşılaşıyorum?" diye sordum, fakat "Buna tabsıra, bürhan ve sadık firâset, derler." diye cevap verdi. (Sarıçiçek, 2021)

Büyük İslam âlimlerle ilgili de anektodlar aktarılır. Söz gelimi İmam Şâfiî ve Muhammed bin Hasan Mescid-i Haram'da bulunurlardı, bu esnada bir kişi içeri girdi. Muhammed bin Hasan, o kişinin marangoz olduğunu feraset ettiğini belirtti. İmam Şâfiî heddad (demirci) olduğunu feraset etti. Bunun üzerine gelen kişinin mesleğini sordular. Adam "Bundan önce demirci idim, şimdi marangozum," dedi (Kuşeyrî, 1980).

Hamdullah Hamdi'nin kıyâfet-nâmesinde de bu ilmin manevî bir boyutunun olduğu, ayet ve hadislerden deliller getirilerek yorumlandığını ifade eder:

Sûretler Beyânı Ki Sîretlere Nişândur

Hak yaratdı çü nev-i insanun

(Allah insan türünü yarattığında)

Kıldı efrâdını muhâlif anun

(Fertlerini birbirinden farklı kıldı)

Gerçi birdir kamusu surette

(Gerçi hepsi görünüşte benzer)

Bir değıldür ve lîki hilkatte

(Fakat yaradılışları ayrıdır)

Lütfunu âleme âyân itdi

(Allah iyiliğini dünyaya açıklamak için)

Sûreti sîrete nişân itdi

(Görünüşü karaktere işaret olarak yarattı). (Çelebioğlu, 1979)

Son olarak kıyâfet ilmi hakkında anlatılan nükteli bir hikâyeyi aktaralım:

Bir gün bir adam bir kıyâfet-nâme eseri okuyormuş. Sakal bahsine gelmiş, "Sakalı bir tutamdan uzun olan aptaldır," yazıyormuş. Adam sakalını tutmuş, bakmış bir tutamdan daha uzun. Yanmakta olan muma sakalını yaklaştırmış ki fazlasından kurtulsun. Ne ki bütün yüzü tutuşmuş. Sonra sakal ve aptallık bahsinin yanına not düşmüş: Tecrübeyle sabittir.

1.2. KIYÂFET-NÂMENİN TARİHİ GELİŞİMİ

Çok eski dönemlerden beri beden ile karakter yapısı arasında bir irtibat olduğu düşüncesi kabul görmüştür. Bu konuyla ilgili değişik düşüncelere neredeyse her kültürde rastlanmaktadır (İsen, 2020). Kıyâfet-nâmeler, kültürlerin birbirinden farklı kabullerinin olduğunu gösteren değer yargılarıdır (Akkuş, 2006). Kıyâfet ilmi ilk olarak hangi kültürde ortaya çıkmış tam anlamıyla bilinemese de pek çok kültürde izini sürmek mümkündür. Arap edebiyatından gelişip Türk edebiyatına tercümeler vasıtasıyla giren ve klasik Türk edebiyatının türleri arasında yer alan kıyâfet-nâmeler beden ile edebiyatın iç içeliğini gösteren mühim eserlerdir (Durak, 2022).

Batı Kültüründe:

Kıyâfet ilmi Batı literatüründe "fizyonomi" terimiyle karşılık bulur. İnsanın dış görünüşünden karakter analizi yapma bilimidir. Eski Yunanca *fysis* (doğa) ve *gnomon* (yorumlayıcı) kelimelerinden meydana gelmiş *fysiognomonía* sözcüğünden türetilmiştir (Aydın, 2022).

İnsanı tiplerine göre tasnif etmeyi ilk olarak M.Ö. 5. yüzyılda yaşamış Yunan hekimi Hipokrat akıl etmiştir. Hipokrat'ın tasnifine göre insanı oluşturan dört unsur mevcuttur: kan, safra, balgam, sevda (Çelebioğlu, 1979). Bu sıvıların vücuttaki oranı, dengesizliği veya uyumsuzluğu insanın kişiliğini belirlemede önemli ipuçlarıdır. Söz gelimi, kan heyecanlı; kara safra melankolik; balgam kayıtsız karakter özelliklerine yol açmaktadır (Bozkurt, 2008). M.S. 2. yüzyılda yaşamış Bergamalı hekim Galien de yine Hipokrata benzer bir şekilde insanın kişilik özelliklerini belirleme de bu dört sıvının önemine vurgu yapmıştır (Çelebioğlu, 1979).

Bir diğ er m uhim isin İflimun'dur. İflimun'un ile Hipokrat'ın resimle şahsiyet tespiti hakkında yaptıkları atışma kaynaklarda ve bilhassa Türkçe kıy fet-n melerde şöyle geçer:

Fir set ilminde  stat olan İflimun adında birisi, insanın terkinde ahlakına dair delil getirilebileceğini iddia etmiştir. Bukrat'ın talebeleri bunu imtihan etmeyi d ş n rl r. Bukrat'ın bir resmini yaparak İflimun'a verirler. İflimun resim üzerinde derin derin düşünür ve "Bu resmin sahibi zinaya düşkün birisidir," der. Bunun  zerine Bukrat'ın talebeleri "Yalan söylüyorsun. Bu Bukrat'ın resmidir," derler. İflimun da "Bukrat'a gidiniz, ona sorunuz, şüphesiz benim ilmimi tasdik edeceksiniz," der. Bukrat'a gidip denileni söylediklerinde ise Bukrat "İflimun doğru söylemiştir. Ben zinayı severim, lakin nefsim  malik bir insanım," der ( elebioğlu, 1979).

Bir dağın başında otururken dağın aşağısına bir ressam görevlendiren ve kendisini ziyarete gelenlerin portresini bu ressama  izdirip sonra o resme bakıp gelenin iyi niyetli mi kötü niyetli mi olduğunu tespit ederek önceden tedbir alan Eflatun, insanları karakter bakımından derin ve sath  diye ikiye ayırmıştır ( elebioğlu, 1979). Eflatun'dan sonra Aristo, hocasının ayrımını kabul etmekle birlikte, insan karakterinin özelliklerini tespit etmede fizyolojik özelliklere yoğunlaşmıştır (Bozkurt, 2008). Bazı kaynaklar Aristo'yu biyolojik psikolojinin kurucusu olarak kabul etmektedir. Aristo'ya göre fizyonomik çalışmalar için    yöntem izlenmelidir: 1. İnsanlar ve hayvanlar arasındaki fizik  ve mizaca dayalı benzerliklerin üzerinde durmak, 2. İnsanları etnolojik yöntemle ırklara ayırmak, 3. Duyguların insan yüzünde oluşturduğu yüz ifadelerini irdelemek (Çelebi, 2016). Aristo, Batı'da bir bilimin kurucusu olmakla beraber, İslam medeniyetlerinde yazılmış kıy fet-n melerde de kültür dairesine dair noktalarda farklılıklar olsa da başucu kaynağı olarak görülmüş, eserlerde çoğunlukla adı anılmıştır. Kaynaklarda Aristo'ya atfedilen *Physiognomonica* adlı eserin muhtemelen Aristo'ya ait olmadığı söylenmektedir. Eserin Aristo'nun bir öğrencisine yahut Aristo'dan çok faydalanmış bir fizyonomi uzmanına ait olabileceği düşünülmektedir (Aydın, 2022). Tüm bunlara rağmen Padişahlar ve Fizyonomi kitabının  n sözünde Aristo'nun böyle bir eserinin olmadığına dikkat çekilse de, kitabın içerisindeki bir bölümde Aristo'nun mezkur eserinin altı bölümden oluştuğu söylenir. Daha sonraki eserlerde Aristo'nun

etkisi görülür. Söz gelimi Polemon 70 bölümlük bir eser kaleme almıştır. Ardında Yahudi fizikçi ve sofist Adamantius, iki bölümden oluşan eseriyle fizyonomi ilimiyle yapılan tespitlerde yaş ve bölgesel farklılıkların etkisi olabileceğini ifade etmiştir. Milattan sonra 4. yüzyılda Pysiognomonía Latina adlı üç bölümlük bir anonim eser de mevcuttur (Çelebi, 2016).

Aristo'nun neredeyse her ilm-i kıyâfette anılmasının bir sebebi var. Aristo'ya ait olduğu iddia edilen bir eserin Yuhannâ b. Bıtrık tarafından Arapça'ya çevrilmesi (Sırru'l-Esrar) üzerine İslam toplumunda kıyâfet ilmine dair anlayışı büyük oranda etkilemiştir (Sarıççek, 2021). Rivayete göre Aristo bu eserde talebesi İskender'e nasihatlar etmiş, savaşta hangi tarafın galip olacağını önceden tahmin etmenin yollarını ve savaş tekniğini öğretmiştir. Bundan dolayı Müslüman hükümdarların kıyâfet-nâmelere olan ilgisi artmıştır (Uludağ, 1996).

Galen'den yaklaşık bin beş yüz yıl sonra Avrupa'da Giambattista Della Porta, 17. yüzyılda İnsan Fizyonomi Okulu'nu kurarak insan suretinin özellikleriyle davranışları arasındaki ilişki incelemiştir (Çelebi, 2016). Bu alanda çığır açan en mühim çalışmalardan biri de Zürihli din insanı Johann Casper Lavater'dir. Kendisi hakkında pek çok nükteli anekdot aktarılmaktadır (Uşaklıgil, 2021). Aristo'nun etkisinde yirmi binden fazla ünlü kişinin sîmâlarının tahlilini içeren eseri, zaman geçtikçe pek çok ressamın, mimarın, karikatüristin, yazar ve filozofun başvurduğu kaynaklardan biri olmuştur (Çelebi, 2016). Beden yapısı ile karakter özellikler arasında sistematik bir ilişki kuran ilk isim Joseph Gall, kafatasında görülen girinti ve çıkıntıların tahlil edilmesiyle karakter özelliklerine dair bir tasarrufta bulunmanın imkân dahilinde olduğunu düşünmüştür. Bu alanda ismi zikredilen bir diğer bilim insanı Ernest Kretschmer, insan bedenini üç tipe ayırarak tasnif ve tavsif etmiştir: astenik, atletik ve piknik. Bu kişilik tiplerini fizikî özelliklerini sıralamış, hangi hastalıklara yatkın olduğunu belirtmiştir. Söz gelimi, astenik tip ile (zayıf bedenli kişi ile) şizofrenlerin beden yapıları arasında bir benzerlik olduğunu belirtir (Çelebi, 2016).

Doğu Kültüründe:

Mien (yüz) Shiang (okuma) ilmi, M.Ö. 6000 yıllarına kadar uzanmakta olup Çin tıbbında insanın yüzünü inceleyerek zihin, beden ve ruh hastalıklarına yatkınlıklarını ve mevcut hastalıklarını teşhis etme yöntemidir. Taocu filozoflar ağaç, ateş, toprak, metal ve sudan oluşan beş elementi kainattaki her şeyin ilişkisini, etkileşimini ve değişimini açıklamak amacıyla kullanmışlardır (Oltulu, 2017). Çinliler akupunktur denilen noktaların, meridyenlerin yüzde bulunduğuna inanırlardı. Bu nedenle bir insanın yüzünden karakterini, eğilimlerini, ailesinden kalan mirası, ruhsal ahvalini hatta DNA'sını anlamak mümkündür (Altınışık, t.y.).

Ayrıca Hind âlimlerinin de bu konuyla ilgili oldukları bilinmektedir. Söz gelimi manzum kıyâfet-nâme yazarı Visali aşağıdaki beyitte bundan bahsetmiştir (Çelebioğlu, 1979):

"Hind diyarında var idi bir pir

Hayl-i ilm-i firâset ile şehir

İslam dairesindeki gelişimine bakacak olursak, Halid Ziya Uşaklıgil'in dediği gibi "İlm-i sîmâya ilk itibar verenler Yunanlar ise de onlardan sonra bu ilmi ihya edenlerin en büyüğü Araplardır." (Uşaklıgil, 2023).

Sarıççek'e göre (2021), "Arap ve Fars edebiyatındaki kıyâfetnameler ayrıntılı bir şekilde sıralanmıştır" (s.51-54):

Arap Edebiyatı'ndaki firâset-nâmeler/kıyâfet-nâmeler:

1. İslam dünyasında ilk kıyâfet-nâme sahibinin İmam Şafî olduğu rivayet edilmektedir. Elde herhangi bir nüshası bulunmamaktadır. Fakat pek çok eserde şahsına böyle bir eser atfedilir (Canım, 2010). *El-Kafâ* adlı kitap günümüze ulaşmamıştır. Bununla birlikte Gevrek-zade Hafız Hasan'ın Firâset adlı eserinin bu kitabın tercümesi olduğu söylenir.
2. El-Kindî lakabıyla meşhur Ya'kub ibni İshak *Risâle fi'l-Firâse* eseri vardır.
3. Yuhanna b.Bitrîk'in Aristo'dan Arapçaya tercüme ettiği on makalelik Kitâbü's-Siyâse fi Tedbîri-i-Riyâse'sinin ikinci makalesinin son bölümü firâsete dahildir.
4. Muhammed ibni Zekeriya Er-Razî'nin tıbbı dair el-Mansûrî adlı on makalelik kitabının ikinci makalesi firâset konusundadır. Bu eser önemli eklemelerle birlikte Aristoteles'in kitabının özetidir.

5. Katip Çelebi, Keşfü'z-Zünun'da İbni Sînâ'nın bu konuda Risâletü'l-Firâse adlı bir risâlesi olduğunu söylemektedir. Fakat eser günümüze ulaşmamıştır.

6. Gevrekzâde'nin kıyâfet-nâmesinde bildirdiğine göre İbni Sînâ'nın çağdaşlarından Ebû Sehl Mesîhî'nin Arapça bir firâsetmamesi vardır. Ancak nüshası şu an elde yoktur.

7. Aynı asır müelliflerinden Ebu'l-Kâsım Abdülkerîm İbni Havâzim Kuşeyrî'nin Etvâru Selâtini'l- Müslimîn adlı eserinin bir bölümü firâsetle ilgili genel bilgileri içermektedir.

8. Fahreddin er-Razi'nin Kitâbü'l-Firâse'si de Arapça yazılmış firâset-nâmelerin en iyilerinden biridir. Yûsuf Murad tarafından Fransızca tercümesiyle birlikte yayımlanmıştır.

9. Muhyiddin ibnû'l-Arabî'nin Et-Tedbirâtü İlâhiyye fî Islâhi'l-Memleketi'l-İnsâniyye adlı adlı eserinin sekizinci bâbı ile;

10. El-Fütühât-ı Mekkiyye'nin yüz kırk sekizinci bâbı firâset konusundadır.

11. Ebî Abdillâh ibni Muhammed ibni ebî Tâlibi'l-Ensârî ed-Dımişkî'ninde Kitâbü'l-Âdâb ve's-Siyâse fî 'İlmi'n-Nazarî ve'l-Firâse adlı eserinin bir bölümünde firâsete yer verilmiştir.

12. Tam adı Şemsuddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Burhânuddîn İbrâhim b.Sâid el-Ensârî el-Sincârî el-Misrî el-Sehâvî olan ve İbn El-Efkânî'nin İkmâl el-Siyâse fî İlm el-Firâse adlı eseri firâset ilmini kökenleri ile beraber incelemiştir.

Fars Edebiyatı'ndaki firâset-nâmeler/kıyâfetnâmeler:

1. Sasaniler döneminde Nüşîrevân-ı Âdil'in devrin ileri gelen âlimlerine yazdırdığı firâset-nâmedeki hükümlerle ülkesini yönetmesi akla gelen ilk eser örneğidir. Ancak eserin nüshası mevcut değildir.

2. Kemâledîn Abdürrezzak Kâşânî'nin elde olmayan kıyâfet-nâmesi;

3. Derviş Abdurrahman Mîrek'in Sultan Ebû Saïd Bahâdır'a ithaf ettiği Tuhfetü'l-Fakîr adlı eseri;

4. Sürûrî'nin Türkçeye çevirdiği Seyyid Ali Hemedânî'nin Zahîretü'l-Mülûk'ünün beşinci bâbının sonları;

5. Hüseyin Vâiz Kâşîfî'nin Ahlâk-ı Muhsinî'sinin bir bölümü sayılabilir.

Türk Kültüründe:

Türkler, gördüğünden görmediğini çıkarma ilmi olan ilm-i kıyâfetten, pek çok alanda faydalanmışlardır (Uşaklıgil, 2023). İlk elde siyasette, saraya birini alırken veya esir ticaretinde kullanılmakla birlikte giderek tıp alanında da başvurulan bir alan olmuştur. Türk padişahları bizzat bu ilme alaka göstermiştir. Bu sebeple denilebilir ki Türkçe kıyâfet-nâmeler manzum ve sanatkârâne örnekler olmuştur (Pala, 2004).

Kıyâfet-nâmelerdeki aşırı benzerlik, verilen hükümlerin şahsi değil, tespit edilememiş olsa bile belirli ve sağlam bir kaynaktan beslendiğini göstermektedir. Bazıları müstakil bir eser, bazıları bir eserin içinde bir bölüm olup bazıları ise ilgili bölümün tekrar ele alınıp genişletilerek telif hâline getirilmesiyle edebiyat tarihinde yerini almıştır. Türk edebiyatında kıyâfetnâme eserlerinin sıralanışı aşağıda verilmiştir: (Sarıççek, 2021)

1. Firâsetten bahseden ilk eser Bedr-i Dilşâd'ın Murâd-nâme'si olsa da, kıyâfet ilmine ilk olarak bir siyaset-nâme ve nasihat-nâme olan Kutadgu Bilig'de değinilmiştir. Yusuf Has Hacib, özellikle yöneticilerin karşılaştıkları insanları tanıyabilmeleri için kıyâfet ilmine sahip olmalarını bir gereklilik olarak görür: "İnsanın iç tabiatı onun dış görünüşüne eşit; yüzü ve kıyâfeti ile hareketi birbirine denktir." (Çavuşoğlu, 2009).

2. Bedr-i Dilşâd bin Muhammed Oruc'un II.Murad'a ithaf ettiği 1426 yılında yazmaya başladığı Murâd-nâme isimli mesnevisidir. Eserin mûsikîyle ilgili 34. bâbında birkaç beyitte cilt ve göz rengi ile mûsikî arasında bir bağlantı kurulmuş, ayrıca 40. bâbın başlarında da köle ve cariye almaktan bahsederken yer yer bu konuya değinilmiştir.

3. Fatih Sultan Mehmed devri vezirlerinden Mahmut Paşa'nın musahibi ve 1490'da tamamlanan Selâtin-nâme adlı eserin müellifi Sarica Kemâl, adı geçen "Ki düzdüm/ Türkî dilden iki nâme/Firâset-nâmedür bir Sûz-nâme" beyitiyle iki kitabını daha haber vermektedir. Ancak bu eserin firâset-nâme yerine atla, binicilikle ilgili olan feraset-nâme olması da muhtemeldir.

4. Nüshası elde mevcut olan ilk müstakil Türkçe kıyâfet-nâme ise Akşemseddin Humduallah Hamdî'nin manzum Kıyâfet-nâme'sidir. Kâtip Çelebi bu eserin imam Şafîi'den tercüme olduğunu söylemektedir.

5. Firdevsî-i Rûmî Sultan II. Bâyezid devrinde yazdığı müstakil bir Firâset-nâme'si vardır.

6. Şeyh Baba Yusuf'un Kıyâfet-nâmesi. Bu eser müellifin Mevhûb u Mahbûb adlı eserinin içinde Nasihat-i Dil-pezîr başlığıyla yer almaktadır. Eser İbn-i Arabî'nin Fütûhat-ı Mekkiyye adlı eserinden istifade edilerek yazılmıştır.

7. Şâbân Sivrihisârî'nin 1531'de Damat İbrahim Paşa'nın emriyle kaleme aldığı manzum mensur karışık tercümesi de müstakil kıyâfet-nâmelerde adı zikredilen Ebî Abdillâh ibni Muhammed ibni ebi Tâlibî'l-Ensârî ed-Dımsşkî'nin Kitâbü'l-Âdâb ve's-Siyâse fî 'İlmi'n-Nazarî ve'l-Firâse adlı eserinin firâsete ayırdığı bölümünü müstakil bir eser olarak tercüme etmiştir.

8. Bayramiye meşâyihinden İlyas ibni İsâ-yı Saruhanî'nin Kıyâfet-nâme'si vardır.

9. Abdülmecid ibni Şeyh Nasûh'un manzum Kıyâfet-nâme'si vardır.

10. II. Selim devrinde yaşayan Mustafa ibni Evranos'un kaleme aldığı Kıyâfet-nâme'si. Ancak nüshası elde yoktur.

11. Mustafa bin Bâlî'nin 1576'da tamamlayıp III. Murad'a ithaf ettiği mensur Firâset-nâme'si. Eseri diğerlerinden ayıran en önemli yanı konu üzerinde yazılmış akademik nitelikte bir eser olmasıdır. Müellif tamamen insan uzuvlarının tavsifini yönelmemiş, firâset ilminin temellerini araştırmıştır.

12. Mustafa bin Bâlî ile aynı asırdaki yaşayan Nesîmî'nin de Kıyâfetü'l-Firâse'si vardır.

13. Niğdeli Visâlî'nin 1595'te yazıp Sultan III. Mehmed'e ithaf ettiği Vesîletü'l-İrfân adlı eseri.

14. Seyyid Lokman Çelebi bin Hüseyin el-Urmevî el-Abûrî'nin 1588'de yazdığı Kıyâfetü'l-İnsâniyye fî Şemâilî'l-Osmâniyye adlı eseridir. Uzun süre şehnâmecilik yapan müellif, Osman Gazi'den itibaren padişahların gerçeğe yakın minyatürleri üzerinden dış görünüşlerinin özelliklerini, saltanat yıllarındaki olayları; beden alametlerini, vasıflarını tespit etmiştir (Çelebi, 2016).

15. Şeyh İbrahim Kûrânî'nin Risâle-i Muhtasar-ı Eşkâl ve Kıyâfet Terceme-i Şeyh İbrâhim Kûrânî adlı İmam-ı Gazâlî'den tercüme ettiği mensur kıyâfet-nâmesi.

16. Şeyh Ömerü'l-Halvetî'nin 1620 tarihli Kıyâfet-nâme'sinin İmam Şafîî'nin eserinin manzum çevirisi olduğunu Kâtip Çelebi Keşfü'z-Zünûn'unda bildirmektedir.

17. Ömer Fânî Efendi'nin Kıyâfet-nâme'si.

18. Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Marifet-nâme'sinden bir bölüm olan Kıyâfet-nâme'si.

19. Gevrekzâde Hâfız Hasan'ın tercüme olan Firâset adlı eseri vardır. Bu eser Aristo'nun Büyük İskender için yazdığı ve sonradan Arapçaya tercüme edilen Te'sîsü's-Siyâse fî Tedbîrü'r-Riyâse adlı eserinin dördüncü makalesinin Türkçe tercümesidir.

20. Mevlânâ Ömer b. Es-Seyyid Halil b. Es-Seyyid 'Aliyyü's Selekâniyyü'l-Mekkiyyü'l-Hüseyinî; Kitâb-ı Zübdetü'l-İrfân fî 'Alâmeti'l-Ebdân, El-Cevâib Matbaası s.57. Eser müellifin Keşfü'l-Beyân fî Firâseti'l-İnsân adlı eserinin tercümesidir. Mütercim belli değildir. Firâsetin gerekliliğinden bahseden bir girişten sonra köle ve cariyelerini kadınların ve daha sonra da insan azalarının özelliklerinden bahseden manzum-mensur birlikte yirmi bâbı içerir. Esere Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın baş ve boyun hakkındaki bir manzumesi eklenmiştir. Yirminci bâb da bir seğir-nâmedir.

21. Dımışkî; Kıyâfet-nâme, 47 sayfalık bu eser Ebi Abdillâh ibni Muhammed ibni ebi Tâlibî'l-Ensârî ed-Dımışkî'nin Kitâbü'l-Âdâb ve's-Siyâse fî 'İlmi'n-Nazarî ve'l-Firâse adlı eserinin tercümesidir.

22. Mustafa Hâmî Paşa'nın Fenn-i Kıyâfet adlı eseri.

23. Yusuf Halis Efendi'nin Kıyâfet-nâme-i Cedîde'si. İsviçreli yazarlardan Johann Caspar Lavater'ın İngilizce ve Fransızca'ya da çevrilen Almanca olarak yazdığı "İnsanın Kişiliğini Tanıma ve İnsan Sevgisi Üzerine Fizyonomi Denemeleri" adlı mensur ve resimli kıyâfet-nâmesinin Türkçeye özetle tercümesidir.

24. Avan-zâde Mehmed Süleyman; Musavver ve Mükemmel Kıyâfet-nâme. Yüz doksan iki sayfalık eser kıyâfet-nâmeler arasında en hacimli ve detaylı eser konumundadır. Batı ile

Doğu'nun ilm-i kıyâfet anlayışı eserde harmanlanmış; Batı kaynaklarının tercümelerinin bulunması müellifin konuya hâkim olmasını kolaylaştırmıştır (Akın, 2022).

25. Hüseyin Şâkir'in Firâsetü'l-Hikemiyye fi Kıyâfeti'l-İnsâniyye'si.

26. Âkif Mehmed Paşa Yozgatî'nin Terceme-i Risâletü'l-Firâset ve's-Siyâset.

27. Halid Ziya Uşaklıgil'in İlm-i Sîma'sı. Yazar, "Sîmâ öyle bir konnuşan suskundur ki en açık ve düzgün bir ruh lisanıdır," diyerek yüzdeki her bir organı mütâlaa etmiş; insanları tavsif ederek eserini tamamlamıştır (Uşaklıgil, 2023).

28. Son olarak Abdullah Demir'in "Bir Manzum Kıyâfet-nâme Denemesi: Yüznâme" adlı makalesinde günümüz Türkçesinde manzum bir kıyâfetnâme kaleme aldığını da eklemekte fayda var (Demir, 2017).

Kıyâfet-nâme, İstanbul Üniversitesi (Eski Eserler) kütüphanesi, T.Y. Nu.2765 Sultan Selim namına yazılmış bir eser; Çorum İl Halk Kütüphanesi'nde 3165 Nu.lu mecmuanın 8a-16a varaklar arası; İzmir Halk Kütüphanesi, Yazma Eserler Böl. 1373/1'de kayıtlı firâset-nâme; İstanbul Selimağa Kütüphanesi, Emir H. Kemankeş Bölümü, Nu. 458 Arapçadan tercüme; Kıyâfet-nâme-Hâzâ Risâle-i Kimyâ-yı Saâdet, İstanbul Üniversitesi (Eski Eserler) Kütüphanesi, T.Y. Böl. Nu. 4015 manzum-mensur karışık bir kıyâfet-nâme; Kıyâfet-nâme-i Türkî, İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa Böl. Nu.1836; Firâset-nâme, Manisa İl Halk Kütüphanesi Nu. 1858/5; kıyâfet-nâme, Manisa İl Halk Kütüphanesi Nu:1506/1; Kalbî Kutbî ve Kalbî Lübnânî Sivri Hazzi ve İsi İrfânî Aklî ve Kelîmî Ruhî ve Hevâyî Hamânî-Kıyâfet-nâme isimli müellifi belli olmayan kıyâfet-nâmeler mevcuttur.

Tez konumuz için çalışılmamış bir kıyâfet-nâme tararken karşılaştığımız üzerinde çalıştığımız nüshadan başlığı farklı olmakla birlikte aynı muhtevaya sahip Terceme-i Kıyâfet-nâme-i Aristotales adlı mensur bir kıyâfet-nâme Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Nuruosmaniye koleksiyonunda 04102/178113 numarada kayıtlıdır.

1.3. DİĞER ALANLARLA İLİŞKİSİ

1.3.1. Kıyâfet İlminin Şemâil-i Şerîf ile İlişkisi

Nasıl ki Kur'an ve kâinat okunması gereken Allah'ın yaratılmış ayetleri ise, kıyâfetnâme de bir mahlukat olan insan kitabını okumayı sağlayan ilimdir. İslam âlimleri ilm-i kıyâfetin var olan işaretlerden yola çıkarak belirli sonuçlara ulaştığını ve fal niteliği taşımadığını söylemektedir. Söz gelimi Cüneyd-i Bağdâdî "Firâset,

isabet kaydetmektedir, gaybı bilmek değildir. Firâset isabetli düşünmektir." demiştir (Şenocak, 2017).

Kıyâfet-nâmelerin mihenk taşı olan şey şemâil-i şeriftir. Mutedil olan budur. Çünkü Hz. Peygamber'in bedensel ve karakterî özellikleri aşırılıklardan berî, mutedil ve mükemmeldir (Demir, 2017).

Her zaman itidalli özelliklerin makbul kabul edildiği zaman zaman bu özelliklerle ters düşen durumlarda "Evet, peygamberde de böyleydi fakat bu bir istisnadır," denilmiştir. Sözelimi incelenilen eserin boy bahsinde "Hz. Muhammed, hem etli hem zekiymiş. Fakat böylesi nadirdir. Nadirin hükmü yoktur. Orta boy hikmete, zekâyâ ve batın sıfatlarına itidaline işaretler." denmiştir.

Nitekim İbn-i Arabî Tedbirât-ı İlâhiyye ve Fütuhât-ı Mekkiye eserinde kıyâfet ilmiyle ilgili bölümler mevcuttur: Orada İbnî Arabî, şemâil-i şerîfe adeta atıf yaparak makbul olan dış görünüşü tasvir ettikten sonra yaratılmışların arasında hilkâtî en güzel ve ölçülü olanın Hz. Peygamber olduğundan bahsetmektedir: "İşte hakîmlerin hilkatin en dengelisi ve en sağlamı olarak dediği budur. Ve Efendi'miz Muhammed Resûlullah (Sav), kendisinin zâhiren ve bâtınen kemâlinin sâbit olması için, bu hilkatte halk edildi." (Şenocak, 2017).

Şemâil-i Şerif ile ilgili çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Bir tanesini aktarmak gerekirse:

Hz. Hasan'ın dayısı Hind b. Ebû Hâle'ye sorup aldığı cevap şudur: "Peygamber irice yapılı ve heybetliydi. Yüzü ayın on dördü gibi parlardı. Uzuna yakın orta boylu, büyükçe başlı, saçları hafif dalgalıydı. Saçı bazan kulak memesini geçirdi. Rengi nûrânî beyaz, alnı açık, kaşları hilâl gibi ince ve gürdü. İki kaşı arasında öfkelenildiği zaman kabaran bir damar vardı. Burnu ince, hafifçe kavisliydi. Sakalı sık ve gür, yanakları düzdü. Ağzı geniş, ön dişlerinin arası seyrek ve pek hoştu. Boynu gümüş gibi berraktı. Bütün organları birbiriyle uyumlu idi. Göğsü ile karnı bir hizada olup ne zayıf ne de şişmandı. Göğsü ile iki omuzunun arası genişçe, mafsalları kalıncaydı. Bedeni nur gibiydi. Göğüs çukurundan göbeğine kadar ince bir tüy şeridi uzanırdı. Memelerinde ve karnında kıl yoktu. Kolları, omuzları ve göğsünün üst tarafında kıllar vardı. Bilekleri uzun, avucu geniştir. El ve ayak parmakları etli ve uzunca idi. Ayaklarının altı hafifçe çukur, üstü ise son derece düzgün ve pürüzsüzdü. Yürürken öne meyilli düz yürür, ayaklarını yere sert vurmaz, sakın, ama hızlı ve vakarlı yürür, meyilli bir yerden iniyormuş

görünümü verirdi. Bir tarafa döndüğünde bütün vücuduyla dönerdi. Konuşmadığı zaman gökten çok yere bakar ve düşünceli görünürdü. Arkadaşlarıyla yürürken onları öne geçirir, kendisi arkadan yürürdü. Yolda karşılaştığı kimselere önce o selâm verirdi. Resûlullah çok defa hüznünlüydü ve hep Allah'ı düşünürdü. Gerekmedikçe konuşmaz, çoğu zaman sükût ederdi. Sözü'nün başından sonuna kadar her kelimenin hakkını vererek konuşurdu. Az sözle çok mâna ifade eder, açık seçik konuşurdu. Sözü'nde ne fazlalık ne de eksiklik bulunurdu. Kibar ve yumuşak huyluydu. Etrafındakilere kaba davranmaz, onları hor görmezdi. Ne kadar az olursa olsun Allah'ın nimetlerine saygı gösterir, onları asla küçümsemezdi. Yenilen, içilen şeyleri lezzetsiz diye kötülemez, aşırı şekilde övmezdi. Dinin bir emrini uygulayacağı sırada buna aykırı bir şey söylendiğinde son derece öfkelenir, gerekeni yapıncaya kadar da öfkesi yatışmazdı. Öte yandan kendisine yapılan kaba ve haksız bir davranıştan dolayı öfkelenmez, onun intikamını almaya kalkışmazdı. Bir şeye işaret edeceği zaman parmağıyla değil eliyle işaret ederdi. Bir şeye hayret ettiği zaman elinin içini semaya doğru kaldırır. Konuşurken sözüyle uyumlu olarak elini hareket ettirir ve sağ elinin baş parmağını sol elinin avucuna vururdu. Birine öfkelenildiği zaman başını ondan çevirirdi. Sevindiği zaman bakışlarını yere indirirdi. Gülmesi çoğunlukla tebessüm şeklindeydi. O gülerken dişleri dolu tanesi gibi bembeyaz görünürdü.” (Kandemir, 2010)

Hz. Hüseyin'in bâbasına sorarak öğrendiği Resûlullah'ın şemâili ise daha çok Hz. Peygamber'in davranış kalıpları bugünün tabiriyle rutinleri hakkında uzunca bir rivayettir.

1.3.2. Kıyâfet İlminin Eğitim ile İlişkisi

Yanlış ve körü körüne bir kadercilik anlayışına karşı insanın kendindeki kusurları, aşırılıkları düzeltme imkânı vermesi açısından kıyâfet ilmi önem arz etmektedir. Erzurumlu İbrahim Hakkı da ne insanın kendisinin ne de karşısındakinin incinmesi için kıyâfet ilminin öğrenilmesi gerektiğini söylemektedir. Ona göre kişi bu ilimle kendi nefsinı eğitebilir, kötü hasletlerinden uzaklaşabilir, meyilli olduğu şeyleri öğrenebilirdi. Aynı şekilde arkadaşını dostunu da bu yolla seçebilirdi (Şimşek, 2019).

Aslında insan hayatının akışında imtihan olarak karşılaşp kötü tecrübeler sonunda öğreneceği şeyleri; karakteristik özelliklerini ya da kendini tanımayı, bilmeyi kıyâfet ilmi sayesinde öğrenebilir, tedbirini alabilir.

Osmanlı Devleti'nde kıyâfet ilmi eğitim öncesinde kullanılırdı. Hatta bu sistem sayesinde Osmanlı'nın yüzyıllarca hüküm sürdüğü bile söylenmektedir. Devşirilen oğlanlar, İstanbul'a getirildi. Beden yapısı ve karakteristik özellikleri en iyi olanlar seçilerek Enderun'a alınırdı. Saray ağası saray için düşünülen oğlanların muayenesini bizzat yapardı. Bu muayenede saray ağasının yanında bir kıyâfet-şinas bulunur idi. Çocukların yüzünü özellikle de alınlarını inceleyerek karar verirdi. Bu muayeneye göre bedeni sağlam ve kusursuz olanların karakterlerinin de öyle olacağına îtimat edilirdi. Saray için ayırdıkları bu gençler, Kapı ağasından sonra bizzat padişahın da denetimin geçerek uygunsa saraya alınırlardı (Akkaya ve Özkan, 2020).

1.3.3. Kıyâfet İlminin Edebiyat ile İlişkisi

Divan şiirinde, mesnevilerde hatta modern edebiyatımızda kahraman oluşturulurken yüz ve vücut yapıları ile mizacî özellikleri arasında bağlantı kurmada kıyâfet ilminden faydalanılmıştır. Söz gelimi sinemamızda özellikle komedide de şişman tipte, iyi yürekli bir aptallık mevcuttur. Aşırı zayıf tip ise dedikoducu, sinsî olarak tavsif edilmektedir. Hatta korku filmlerinde ilk ölen tip, şişman gözlüklü ya da çirkin olmaktadır. Klasik Türk şiirinde ideal bir güzellik anlayışı vardır. Sevgili tipi neredeyse tüm uzuvlarıyla tasvir edilmiştir. Kıyâfet-nâmeler incelendiği zaman Osmanlı toplumunun beğenilen insan tipi mutedilli yani ortalama ölçülerdedir. Ramazan Sarıçiçek'in incelediği şiirlerdeki sevgilinin bedensel özellikleriyle kıyâfet-nâmelerde geçen beden özelliklerini karşılaştırarak oldukça fazla benzerlikler bulmuştur (Sarıçiçek, 2021).

Romanlarda ise özellikle Batılılaşma serüveninin izini sürmek adına "fizyonomi" başlığı ile olsa da kıyâfet ilmine dair çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Söz gelimi, başta "İlm-i Sîmâ" hakkında bir eser yazmış Halit Ziya Uşaklıgil'in romanları incelenerek karakterlerin geleneksel dünyadan ayrılarak modern bir hayata yönelişi fizikî tavsiflerden hareketle tespit edilmiştir (Lüleci, 2020).

1.3.4. Kıyâfet İlminin Siyaset ile İlişkisi

Saraya köle, carîye veya memur alımlarında kıyâfet ilmi kullanılırdı. Kıyâfet ilmi incelemelerinde elenen, saraya alınmayanlar kapıcılık ve askerlik görevlerinde

değerlendirilirlerdi. Bu da fizikî olarak ortalamanın dışında kalan tiplerin dışlanmadığının, toplumda yer bulabildiğinin bir göstergesidir. Ayrıca kıyâfet-nâmelere göre görünüşleri mutedil olmayan insanların karakterlerinin güzel olması onların toplumda yer alabilmesini, istihdam edilmelerini sağlamıştır. Osmanlı toplumunda her insanın farklılıklar gösterecekler de istihdam edilip sisteme entegre edildiği söylenebilir. Hatta kimi zaman kimi meslekler veya alanlar için ortalama insan tipinin dışında kalmak bir avantaj olarak da görülebilir (Yiğit, 2023).

Bu başlıklar haricinde kıyâfet ilmine; nesep belirlemede, hukukta, tıpta, köle ve cariye alımlarında ve memur alımında başvurulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KEF-NÂME

2.1. KEF-NÂMENİN TANIMI

Genellikle kıyâfet-nâmelerin içinde bir alt başlık olarak bulunan kef-nâme, "kişinin el, ayak ve yüz hatlarına bakarak huyunu ve şahsiyetini anlamaya çalışma" anlamına gelmektedir. Hakkında başka müstakil bir bilgi bulunmamaktadır. Kıyâfet-nâme ve fal-nâme başlığı altında adı geçmektedir (DİA, 2024).

İlm-i kefin, günümüzde gelecekte haber vermeye "şiomansi (chiromancy)" denilirken; elin biçimi ve yapısını ele almaya "şironomi"; elin çizgileri ve aralarındaki boşluklarla ilgilenmeye "şirozofi" denmektedir (Uygun, 2005).

Bazı kaynaklarda ilm-i yed, kef-nâme ile aynı anlamda sunulmaktadır. Yusuf Gökkaplan'ın üç bölüme ayrılan "Neticetü's-Sülûk Fi Nasihati'l-Mülûk" adlı yazma eserde ilm-i kef ve ilm-i yed olarak iki farklı ilimden bahsedildiği görülmüştür. İkisi de müstakil bölümlerde ele alınmıştır. İlm-i yed, ibrişim yardımıyla hükümler veren bir fal yahut ilim çeşididir (Gökkaplan, 2022).

İnsanın el şekli ve çizgileri her insanın şahsına özel, eşsiz ve biriciktir. Parmak izinin benzersizliği düşünülecek olursa, el insanın kimliği niteliğinde bir organ olarak yaratılmıştır. Elin çizimine yer verilen ve yanında alametlerin yazılı olduğu ilm-i kef kitapları zamanında yüksek fiyatlarla satılmıştır. İlme olan bu rağbetin onun faydası olduğunun delili olmuştur (Sarıçiçek, 2021).

Kimi çalışmalar ilm-i kefi, fal-nâme türünden bir el falı olarak değerlendirir ve hakkında yeterli açıklamayı yapmazken; kimi kaynaklar, kendi başına bir ilim olarak ele almaktadır. Fakat müstakil bir ilim olarak hakkında yeterince malumat bulunmamaktadır. Söz gelimi kefnâmelerin, sadece karakter analizi yapmakta kullanıldığı görüşü küçümsenmiş; ilm-i kefi hem geleceğe dair hükümler veren hem de karakter analizi yapan bir ilim olarak tanıtmışlardır. İslamiyetin ilk dönemlerinde sadece hayra yorulan işaretler dizisi olarak görülen ve öyle olması emrolunan fal,

sonraki dönemlerde hem hayırlı hem şerli gelecek tahminine dönüşmüştür (Sümbüllü, 2010).

Ancak "El Falı" adında müstakil bir çalışma yapmış olan Azize Uygun, kehanette bulunma amacı olmadan ellere bakılarak karakter analizi yapılabileceğini tespit etmiş olduğunu tezinin özetinde belirtmiştir (Uygun, 2005).

Konuyla ilgili güncel bir kef-nâme yazarı olan Mehmet Ali Bulut, modernizimle birlikte, sadece gözlemciliğin ve tamamen tekrar edilebilirliğin bilimsel sayıldığını ve tecrübelerle dayanan bilimlerin önemsizleştiğini belirtmektedir. Referansları ve prensipleri yok edilmiş her ilim kaçınılmaz olarak anlamsızlaşmaktadır. İlm-i kef, cahillerin eline geçmeden önce bugünkü tabiriyle insan kaynakları alanı oluşturmada önemli bir yardımcıydı.

Kef-nâmeler, gaybden haber vermez. İşaretlerin dilini okumayı öğrenen birisi için bunlar gayb olmaktan çıkar, anlaşılabilir bir dil olur. Çizgilerin yorumlanmasının bir kader değildir, hatta bazı insanların elindeki hâinden farklı yapıda olması insanın akıl, iman, irade ve din yardımıyla kendini makbul seviyeye çekmiş olmasıdır. Kef-nâmeler, eğitilmeyen ve kendi hâline bırakılan fitratların bilgisini gösterir ve onlara hâl olarak daha iyiye hangi vasıfları üzerinde çalışıp ulaşabileceğinin ipuçlarını verir (Bulut, 2023).

Kef-nâme nevinden müstakil veya başka bir türün alt başlığı olarak kaydedilen eserlerde el çizimleri görülür. Bu çizimlerde her bir parmak, avuçtaki her bir hat harflendirilmiş veyahut isimlendirilmiştir ki, okuyan kişi metinde geçen hükümleri çizime bakarak doğru bir şekilde tespit edebilsin (Yapıcı, 2020). Ayrıca surh ya da lâl renginde mürekkep kullanılarak eldeki işaretlerin daha anlaşılır okunması sağlanır.

2.2. KEF-NÂMENİN TARİHİ GELİŞİMİ

İlm-i kefin tarihi fazla ele alınmamıştır. Genellikle kıyâfet-nâmenin bir alt başlığı olarak kısaca tanımı verilmiş ve geçilmiştir. Ancak "el falı" başlığıyla tarandığında bazı bilgilere ulaşılmıştır. Eldeki işaretleri yorumlama, Hindistan ve Antik Yunan'da bilinmekteydi. Hinduların üç bin yıl önce yazılan "Vedalar"

kitabında da geçtiği söylenmektedir. Batı'ya Bohemyalı çingeneler aracılığıyla taşındığı tahmin edilmektedir. Hindulardan sonra Çin, Tibet, İran, Mısır ve daha sonra Antik Yunan'da kullanılmıştır. Eldeki çizgileri yorumlama çağdaş biçimine Ortaçağ'da kavuşmuştur denilebilir. El falını, fal ve bilim olarak ayırmışlar, bu fal çeşidine önem vermişlerdir. Bazı Kilise mensuplarına göre bilim olarak görülürken, bazılarına göre dinsizlik olarak tavsif edilmiştir (Uygun, 2005).

Genel olarak fal tarihine bakacak olursak İslamiyet'ten öncesi Türkler, fala epey rağbet etmiş; koç, keçi, at, sığır ve geyiklerin kürek kemiği, aşık kemiği, fasulye, nohut, ok ve yay, köpük gibi nesneleri fal aracı olarak kullanmışlardır. "İrk Bitig" adında Uygurca bir fal kitabının yazılmış olması da Türklerin fala olan ilgisinin çok eskilere dayandığını gösterir. Fal baktırmak Şamanizm felsefesine göre; bütün kişioğlunun ruhunda bıraktığı ve tedavi olmayan hastalıklardan biridir. Bir şamanın görevleri arasında "fal bakarak gelecekte haber verme" vardır (Sümbüllü, 2010).

İlm-i kef ister bir ilim olarak ister bir fal çeşidi olarak algılsın, merak duygusunu içinde taşıyan insanın bunu her tarihsel dönemde yeniden üreteceği düşünülmektedir. Benzersiz bir kıyâfette yani bedende yaratılmış insan bu biricikliği tavsif edip tasnif etmek ve kontrol altında tutmak isteyecektir. Kısacası ilim ile falın ortak bir özelliği varsa o da merak duygusundan beslenmeleridir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİN İNCELEMESİ

3.1. NÜSHA TAVSİFİ, MÜELLİF VE ESER ÖZELLİKLERİ

İncelenen mensur yazma eser, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Nuruosmaniye koleksiyonunda 04101/178112 no.lu müellifi belirsiz fakat Musazade el-Hac Ömer'in olduğu tahmin edilen "Terceme-i Kıyâfetnâme-i Tartûşî" adıyla kayıtlıdır. Ayrıca aynı koleksiyonda 04102/178113 no.lu muhteva açısından aynı fakat yazı stili, başlık ve biçim olarak farklı yani eserin başka bir nüshası da mevcuttur. Bu nüshanın kef-nâme bölümündeki el çizimleri şeklen, bizim ele aldığımız eserin çizimlerinden farklı olup metinler birebir ayardır.

Terceme-i Kıyâfetnâme-i Tartûşî eserinin yazı tipi rikadır. Ana metin siyah mürekkeple yazılmış; ana ve ara başlıklar ile hurûf-i mermûzeler surh yahut lâl denilen kırmızı renkli bir mürekkeple yazılmıştır. Baştan üç tane vikâye sayfası mevcuttur.

Mühür Sultan I. Mahmud'un vakıf mührüdür. Nuruosmaniye, Fatih ve Ayasofya koleksiyonları onun döneminde kurulduğu için hep bu mühür vardır. Mührün içeriği şöyledir: "el- Hamdü lillâhillezî Hedânâ li-hâzâ ve mâ Künnâ li-Nehtediye lev lâ en Hedânallah Vakf-ı Mahmûd Han b. Mustafa Şah el-Muzaffer Dâ'imâ"

1b olan ilk sayfasında besmele ve eser adı mevcuttur fakat mihraplı bir serlevhâ çizimi yoktur. Cetvel, sütun ve derkenar yoktur. Her sayfanın b yüzünün sol alt köşesinde, a yüzünün sağ üst köşesinde reddâde kaydı bulunur. Satır sayısı 13'tür. Sayfa yapısında metni okumayı zorlaştıracak bir deformasyon yoktur.

Hâtıme bölümü mevcuttur. Burada eseri Mûsâzâde adıyla bilinen Hüseyin İbn Hacı Ömer'in eseri telif ettiği belirtilmektedir. Ayrıca 1134 yılının Saferu'l-Hayr ayında tamamladığını söylenir. Yani, Milâdî 1721 yılının Kasım ayında, 18. yüzyılın başlarında tamamlanmıştır.

Eser besmele ile başlar, mukaddime ve fihrist niteliğinde yazmanın içeriğine dair bâbların tasnifini yapar ve bu belirttiği sırayı gözetir; sonu hatime ile biter. Dolayısıyla bu eserin "mürettep bir eser" olduğunu söylemek mümkündür.

Müellifin hayatına dair tezkireler ve vefâyet-nâmeler taranmış, herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Bilhassa Mirzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi'nin Tezkiretü's-Şuârâ'sındaki miladî 1688-1722 tarihleri arasında yaşamış şairler; miladî 1722'den Sultan Abdülmecid zamanına kadar olan şairlerin derlendiği Hâtimetü'l-Eş'âr (Fatîn Tezkiresi); miladî 1787 yılında vefat eden Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin Vefeyât-ı Ayvansarâyî eseri incelenmiştir (İnce, 2018; Çiftçi, 2017; Ekinci, 2017).

Hâtime bölümünden sayılabilecek bir sonraki sayfada belirli sayılarla belirli sûrelerin ve zikirlerin kaç kere okunacağı yazar ve dua istenir:

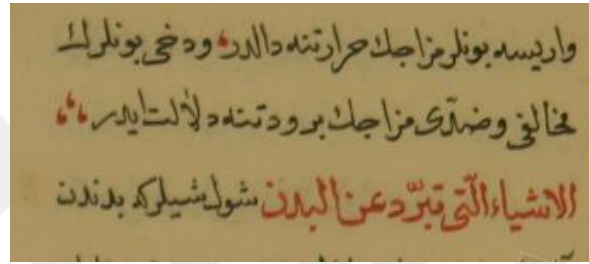
Hatm-i hâcegân rahmetu'llâhi Teâlâ				
Besmele ile Fatiha	Salavat-ı şerif	Besmele ile	Besmele ile	Besmele ile
7	100	Elem-Neşrah	İhlas-ı Şerif	bâde Fatiha
		79	1001	7

İbtidâ hazret-i kevneyn el-evlâd, ashab, ezvaca
sâniyen hâcegân-ı Nakşibendiyye salikâne girüye
âşıkâne nûr-i mucîr hazretlerine
dua ideler
ba'de arz-ı hacet
ide

Eser, Tartûşî adlı bir âlimin kıyâfetnâme tercümesidir. Fakat Tartûşî namı bir yazara rastlanılmamıştır. Sadece Suriye'nin Tartuş ilçesinde yaşayan bir âlim olduğu tahmin edilmektedir. Metnin içeriğinde bu isim hiç geçmemektedir. Eser kıyâfet-nâmenin yanında kef-nâme de içermektedir. Kef-nâme bölümünde el çizimleri

mevcuttur. Ayrı bir bölüm olarak olmasa da kendince içindekiler yahut fihrist oluşturulacak şekilde bir iç tertibi vardır. Muhtevası mukaddime haricinde yedi makaleye ayrılmıştır. Bu yedi bölümün üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci makalesi kendi içlerinde fasıllara bölünmüştür. Son makale kef-nâmenin başladığı makaledir.

Eserde noktalama işareti yerine geçen bazı uygulamalar mevcuttur. "Ve" bağlacı çoğunlukla virgül görevindedir. Bunun haricinde gerçekten de bugünkü noktalama sistemini andıran işaretler kullanılmıştır:



Bu işaretler şu durumlarda kullanılır. Üstten yazılmış tek virgülü andıran işaret, cümle sonlarında nokta niyetine kullanılmıştır. Bölüm sonlarını belirtmek için ise üstten üç noktaya benzeyen bir işaret kullanılmıştır. Biz transkripsiyonu yaparken bu işaretleri kullanmadık. Eserin 18. yüzyılın başlarında telif edilmesine rağmen noktalama sistemi kullanması açısından 19. yüzyılda noktalamaları ilk defa kullandığı söylenen İbrahim Şinâsi'nin aslında bir ilki gerçekleştirmediği sonucuna belki ulaşabiliriz.

Eserde neredeyse her bölümün sonunda Allah'a sığınma görülür. Şu şudur, bu budur diyerek hükümleri verdikten sonra "vallahu a'lem" diyerek yeni bir konuya geçmektedir. Bu da müellifin hükmî firâsette bulunduğunu yani tecrübeyle çalışılarak elde edilen ve başkasına da öğretilen bir firâset anlayışına sahip olduğunu göstermektedir. Çünkü bu firâset çeşidinde verilen hükümler zann-ı gâlip olup kesin değildir (Sarıçiçek, 2021).

Eserde kıyâfet unsurlarını anlatırken yapılan tavsifler çoğunlukla benzer veya aynı olup her biri farklı uzuvlar için olsa da tekrar edilmektedir. Ayrıca özellikle kef-nâme bölümünde elle ilgili hükümleri verirken yaptığı tasvirler yetersizdir.

Yani, bir kişinin sadece bu esere bakarak insanın görünüşünden hareketle bânını anlaması için başka kaynaklara da başvurması gerekmektedir. Tavsif etmede kullanılan sıfatlar çoğunlukla ilk ve gerçek anlamıyla verilirken mecazî anlamlarına da işaret eden bir yapıdadır.

Eserde metin içi kafiye yani seci yoktur. Tekrar değil tekrar vardır, söz gelimi "dâldur, delâlet eder" şeklinde cümle sonu tekrarlar çoktur.

Kısacası "Terceme-i Kıyâfet-nâme-i Tartûşî" adlı mensur eser, sanatsal açıdan güçlü olmasa da akademik ve kısmen edebî bir değere sahip, daha çok öğretici bir metin türü olarak nitelendirilebilir.

3.2. METİN İNCELEMESİ

3.2.1. Kişiler ve Harflendirme

Metnin girişinde bazı âlimlerin, filozofların ismi yerine harf atanmıştır. Görüşü verilecek bilir kişinin adı yerine bir harf koyulmuştur. Böylece o cümlelerin veya bölümün onun görüşünden alındığı anlaşılmaktadır. Metindeki harflendirme şöyledir: ط Aristo, ن İflimun, ص Mansuriyye, م imâme, س İlâdus, ع Şâfîî, ه cemâ'at. Benzer harflendirme ve şahıslar Şaban Sivrihisârî'nin Kıyâfet-nâmesi'nde de bulunmaktadır (Bozkurt, 2008). İmâme, Mansuriyye, Cemaat ile ne kastedildiği bulunamamıştır. Mansuriyye hakkında peygamberlik iddiasında bulunan "aşırı Şiîler'den Ebû Mansûr el-İclî'nin (ö. 123/741 [?]) mensuplarına verilen ad" (DİA, 2024) olarak bir bilgi geçmektedir. Fakat bu şahsın kıyâfet-nâmelerle bir ilgisi kurulamadığından muhtemelen başka bir şey kastedilmektedir.

Metindeki adı geçen diğer isimler şunlardır: İmam Muhammed (as), Âdem (as), İmâmeyn (Ebû Yûsuf ve Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî), Calinus, Batlanyus.

3.2.2. Yer ve Kavim Adları

3.2.2.1. Ehl-i Mısır

Mısır ehlinin gafleti çoktur. Anlayış, idrak, gayret ve cimriliği azdır. Gayretsiz, isteksiz verirler. Sevinirler. Dilleriyle verirler, ellerinden olmayanı. Gördüklerini hikâye edicidirler. Zarar ve faydayı düşünmeksizin, hakikate vakıf olmaksızın.

3.2.2.2. Ehl-i Berber

Berber ehli akıllıdır ve âlimlerdendir. Güzel, doğru, düzgün söz söylerler. Ama kabalık, hırs, cimrilik ve malı sevme vardır. Ezberlemek son mertebede şanlarına lazımdır. Aldatma ve hileleri azdır. Kadınlarının muhabbeti ve lütfu pahalıdır.

3.2.2.3. Ehl-i Şam

Şam ehlinin gafleti, kibri ve güzel mizaçı vardır. Ama vefaları azdır. Kerem ve cömertlikleri çoktur. Ama yerinde lütuf etmezler. Batınları hayr üzeredir ama zahirleri onun zıddıdır.

3.2.2.4. Ehl-i Hicaz

Hicaz ehlinin oynamayı ve şaka yapmayı severler. Şevk, aşık olma, fesat, aç gözlülük, fesahat, idrak, kerem ve vefaları çoktur. Kadınlarının şehveti güçlüdür. Erkeklerine meyl ve muhabbet çoktur. Bir sözü hemen anlayıp ezberlerler.

3.2.2.5. Ehl-i Rum

Rum ehlinin kibirlenmesi, şöhreti, cimriliği, vefa, şevk, cesaret, mala ve memurluğa eğilim ve muhabbet vardır. Çoklukla yiyip içmek ve çirkinlik itibarlarına lazımdır. Ama düşünüş ve anlayışları oldukça güzeldir. Kadınlarının şöhret ve şehvetleri güçlüdür.

3.2.2.6. Ehl-i Irak

Irak ehlinin hile, cimrilik, hile, kibir, ihtişam, alaycılık ve vefasız çoktur. Akı, zekâsı, idraki ve hızlı anlamak zatlarına lazımdır. Kadınlarının şehveti ve meyl güçlüdür.

3.2.2.7. Ehl-i Hind

Hint ehlinin gaflet, cesaret, hıyaneti, yalanı, hırsızlığı, vefasızlığı, sabırsızlığı ve şevki fazladır. Azıcık yiyip içne, aşk ve aşkın meşakkatli, zahmetli emrine katlanmak itibarlarına lazımdır. Hikayet olunur ki, ehl-i Hint'ten bir kimse bir cariyeye âşık olur. Anlaşırlar ve cariyeye bunun şehrinden göçüp bir başka şehre intikal etmesi gerekince, cariyeyi gönderip Hind-i Veda'da ağlattı ve inletti. Ama bir gözünden akan yaş oldu ve bir gözünden hiçbir damla inmedi. "Sen benim sevgilimsin veda gününde ağlamadın," diye ağlamayan gözünü intikam duygusuyla seksen dört yıl yumdu, hiç açmadı. Bu rubaiyi nazmetti: Ertesi sabah gözlerim yaşlarla doluydu ağlamaktan, öyle ki ağlaya ağlaya bizi perişan ettin. Bu sebepten bize karşı cimri davranan kimseyi, tanıştığımız gün kendisine gözümü kapatarak onu cezalandırdım.

3.2.2.8. Ehl-i Çin

Çin ehlinin hile, haset, arabozuculuk, alçaklık ve vefasızlığı çoktur. Akıl, zekâ ve idrakleri çoktur. Sanatta mahirdirler ve ustadırlar. Her emir ve ahkam itibarlarına lazımdır ve korkaklık bile son mertebede şöhretlerindendir.

3.2.2.9. Ehl-i Yemen

Yemen ehlinin itibarlarında gaflet, korkaklık, emre itaat, sadakat, selamet, irade zayıflığı, şevk ve garibe muhabbet çoktur.

3.2.2.10. Ehl-i Habeş

Habeş ehli dindar, vefalı ve güvenilirdir. Ama düşünmeleri ve anlayışları çok kısadır. Hatta derler ki çok uzun yaşayanı kırk yıl yaşar.

3.2.2.11. Ehl-i Nûbe

Nûbe ehlinde eğlence, oyun, cimrilik, hıyanet, şevk ve yaramaz niyetleri çoktur. Gayretleri azdır. İtibarlarında hiç şüphe yoktur ki, her ne olursa olsun boyun eğen ve itaatkardırlar.

3.2.2.12. Ehl-i Sevahil

Sevahil ehli (kıyı ehli) güvenilir, vefalı, zeki olurlar. Ama gayret ve şöhretleri oldukça azdır. Anlamaları çabuk ve ezberleri oldukça yavaştır. Suretleri etsiz ve zayıf olur.

3.2.2.13. Ehl-i Mağrib

Mağrib ehli (Batı ehli) cimri, kaba tabiatlıdır. Her emrin meydana gelmesinde çabalama, özen gösterme ve ezberlemeleri çoktur. Ama akıllıları eksiktir, nakıstır.

3.2.2.14. Ehl-i Meşrik

Meşrik kumunda akıl, zekâ, kibir, cimrilik, tedbir ve tasarruf, siyaset çoktur. Ama himmetleri yüce ve hızlıdır. Onların hâli ahmaklıktan eksik olmaz.

3.2.2.15. Ehl-i Yunan

Yunan halkının itibarları ilim, yumuşak huyluluk, akıl, idrak, zekâ ve anlayıştadır. Ama kibirlidirler.

3.2.3. İnsan Tipleri

3.2.3.1. Hilekâr Kimse¹

Aldatma ve hile ehli insanın alametinde ittifat edip dediler ki: Gözleri açık mavi ve piruze renginde ya da siyahtır. Siyahsa sarı noktalar olur veya kedi gözüne benzer. Bulanık ve karışık olursa yebkunehu bakılınca bölük bölük birisi de gözüne toplanmış gibidir. Kulakları oldukça küçük ve başı küçük lekeye yakındır. Beyin yeri alçaktır. İki yanı ki boynuz yerleridir, içeri girmiştir. Saçı mey renginde ve boynu oldukça kısadır. Ensesi kalın ve yüzünün rengi yeşil veya sadece sarı olur. Kalay renginde olur, beyaza benzer. Alnının yumru olması şartıyla yüzü zayıf, etsiz olur ekşi deva olur. Sesi yüksek ve şiddetli, mahreçleri uzak olur. Sesinde gunne ve inleme zayıftır; sesi boğazından kesik kesik çıkar. Arkası eğridir. Omuzları, başı süri (?) olur. Kolları ve parmakları oldukça kısa olur. Ayaları küçüktür. Tırnakları

¹ Metinde "el-Mekârim" yani "şerefli kimse" olarak geçmektedir. Açıklamada ise "el-mâkir" diyebileceğimiz "hileci kimse" anlamı olduğu için bu şekilde tashih edilmiştir.

yassıdır. Belinden aşağısı ve uylukları oldukça etsizdir, zayıftır. Ayakları küçüktür. Ayakları parmakları artuk (?) olur. Bir kimsede bu vasıfların hepsi ya da çoğu bulunurda sen ona hilekâr ve kıskanç, hile ehli ve yaramaz niyetlidir diye hüküm vermelidir.

3.2.3.2. Zina Eden Kimse

Zina edenlerden olan kimsenin vasıflarında ittifak edip dediler ki: Gözleri şehla olup oldukça ak ve yıldırııcı olur. Ya sürmelenmiş gibi olur ve oldukça küçük olur ya da büyük olup kirpikleri incedir. Zayıf olup başının derisi büzülmüştür ve bir yere toplanmıştır. Yüzü nurludur. Ya sadece kızıl ya da beyaza benzer kızıl olur. Sesi zayıf olup gunnesi inilti ve nefesi yüce olur. Karnı büyüktür ve kılı çoktur. Göğsü düz ve yassı olup çukur ve yumru değildir. Kolları kısadır ve elinin ayası eğridir. Sarhoşluğu çoktur. Yani her kimde bu nitelikler ve bu emarelerin hepsi ya da çoğu bulunursa o kimseye zina eden ve kadınlara sevgi duyan, nikaha istekli ve cimâyâ taliptir diyerek hüküm vermelidir.

3.2.3.3. Zayıf Kalpli Kimse

Kalbi zayıf ve kendisi zelil olan kimsenin niteliklerinde ittifak edip dediler ki: Başı küçük ve boynu ince ve uzun güçsüz olup yumuşaktır. Yani sağlam olup doğru durmaz. Kâh bir tarafa meyleder kâh bir tarafa. Yüzünün rengi siyah ve buğday rengi ya da sâfi beyaz, ya kalay renginde ya da alçı renginde olur. Sesi zayıf ve sözü nahiftir. Ama hiddetiyle söyler. Sesi kuş avazına benzer. Teni güçsüz ve zayıf, boynu uzun olur. Saçı yumuşak olur. Karnı küçük ve yumuşak olur. Uylukları kısa ve hassas olur. Ayakları küçük ve yumuşak; hoş tırnakları yumuşak ve zayıf olur. Ayaklarının baş parmakları başından fazla olur. Her kimde bu niteliklerin çoğu bulunursa o kimsenin nefsi aşağı; kalbi zayıf ve korkaktır.

3.2.3.4. Filozof Kimse

Nefsi güzel, mizacı ölçülü; aklı, anlayışı ve tedbiri güzel kimsenin alametlerinde ittifak edip dediler ki: Endamı doğru olup orta boylu olur. Diğer pek az azası ortalama olup kendi beynine uygundur. Ne oldukça etli ne oldukça zayıftır. Kılı ne oldukça çok ne de oldukça azdır; ne oldukça siyah ne de oldukça kıızıdır. Belki

vasattır. Gözleri şehladır ve yaşı çoktur. Ama akıcı değildir. Ne oldukça yuvarlak ne oldukça çukurdur. Kapakları ne oldukça etli ne de oldukça zayıftır. Beyazı ne fazlasıyla çok ne de fazlasıyla azdır. Hareketleri ne oldukça hızlı ne de oldukça yavaştır. Hareketleri zamanında aşağıya ve yukarıya dönmüş olup akı çok görünmez. Belki bu nitelikte ve çok güzel olup berraktır. Yüzünün rengi beyazdır. Kızıla yakın veya buğday rengidir. Yüzünde aydınlık, ağırbaşlılık ve sevinç vardır. İtidallidir. Ne oldukça büyük ne oldukça küçüktür. Dudakları ne oldukça ince ne de oldukça kalındır. Dişleri ne fazlasıyla iri ne de fazlasıyla ufaktır. Ne fazlasıyla sık ne de fazlasıyla seyrek. Belki vasattır. Kaşları uzun olup kulaklarının yanları ince hatta yüksek ve kulakları itidallidir. Latif ve küçüktür. Dili hoş olup davranışları hızlıdır. Sakalı yuvarlak ve kare şeklinde olup ağarması yanağındadır. Başı ne oldukça büyük ne de oldukça küçük olur. Belki vasat olup büyüklüğe yakın ve yuvarlak olur. Boynu ne çok uzun ne de çok kısa olur. Belki vasat olup kalın olmaz. Ekeki (iki çene kemiğinin birleştiği yer) küçücük, göğsü geniş ve elleri hoş olur. Parmakları uzundur. Araları açıktır. Tırnakları ak ve kızıla yakındır. Yani bir kimsede bu alametlerin çoğu bulunursa o kimsenin nefsi hoş, akıl ve tedbiri güzel ve zihni pak ve yaratılışı latiftir. Mizacı mutedildir.

3.2.3.5. **Dinen Hayırlı Kimse**

Kalbi sağlam, nefsi güvenilir abit zahit kimsenin belirtilerinde ittifak edip dedikler ki: Başı büyük ve yuvarlak olup iki tarafında çukur vardır. Alnı etli ve şişmiştir. Ama hastalıktan ve zahmetten şişmemiştir. Gözlerinde yaş olup bakışında sevinç ve sefa vardır. Yüzünün rengi beyazdır. Kızıla yakın ya buğday renkli ya da siyahtır. Kızıla yakın olanın hayâsı, yüz güzelliği galiptir. Karnı ve göğsü dışarıda olmaz. Ne çok etli ne çok zayıftır. Belki vasattır. Sesi ince ve alçaktır. Parmakları hoş ve uzundur. Bir kimsede bu vasıfların hepsi veya çoğu bulunsa bu kimsenin hayrına, kurtuluşuna, islamına ve kalbinde olanın selametine hüküm verilir.

3.2.3.6. **Cesur Kimse**

Cesaretli, önde gelen ve yiğit olan kimsenin niteliklerinde ittifak edip dediler ki: Kılı çok iri, sert ve kavidir. Endamo doğru olup bağı yassı olur. Kemikleri iri ve ekeklere; büyüktür. Eti ne çok katı ne de çok yumuşaktır. Belki vasat olup mutedildir. Alnı düz

olur; çukuru olmaz. Ama damarları çok olup kaşları çok uzun olur. Yüzünün rengi kızıl beyaza, buğday rengi kızıla yakın olur. Göğsünde ve omzunda kılı çok olur. Kini ve öfkesi oldukça çok olur. Baldırının iç yüzünde eti çok olup aşağı sarkmış olur. Etinde ve derisinde kuruluk çok olur. Her kimde bu sıfatların çoğu bulunursa o kimse kavi ve cesur yüreklidir diye hüküm verilir.

3.2.3.7. **Korkak Kimse**

İmame ve Mansuriyye: Kalbi zayıf, kendi korkak ve yavaş olan kimsenin alametinde ittifak edip dediler ki: Kılı yumuşaktır ve boyu eğridir. Yüzünün rengi ya sâfi sarı veya aktır. Sarıya yakındır. Gözleri zayıf olup bakışı zayıftır. Baldırının iç yüzünde et az olup yukarıya gelmiştir. Elleri ayakları hoş, nazik ve zayıftır. Bir kimsede bu belirtilerin hepsi veya çoğu bulunursa o kimsenin kalbi zayıf ve kendi korkaktır diye hüküm verilir.

3.2.3.8. **Hayâsız Kimse**

İmame, Mansuriyye: Hayâsız ve anlaması kıt olan kimseyi nitelendirirken dediler ki: Gözleri piruze renginde olup kapakları kalın ve kendisi oldukça açıktır. Hareketi hızlıdır. Yüzü yuvarlaktır. Üç taraflıdır. Rengi safi kızıl ya da beyaza yakın kıızıdır. Boyu kısadır. Azıcık önüne eğridir. Hareketi hızlı ve kesindir. Ekekinde (iki çene kemiğinin birleştiği yerde) ve yanağında kıl azdır. Bir kimsede bu niteliklerin hepsi veya çoğu bulunursa o kimseye hayâsızdır diye hüküm verilir.

3.2.3.9. **Katı Kalpli Kimse**

İmame ve Mansuriyye: Yaratılışı çirkin ve kendi kötü olan kimsenin belirtilerinde ittifak edip dediler ki: Rengi oldukça beyaz buğday renklidir. Yüzi çok yuvarlak, yanakları dahil kulaklarının ve ayaklarının eti çoktur. Alnı bile top gibi yuvarlaktır. Sakalı ve karnı oldukça büyüktür. Parmakları kısadır. İncikleri uzundur. Bir kimsede bu niteliklerin hepsi veya çoğu bulunsu o kimsenin yaratılışı çirkin ve kendi kötüdür.

3.2.3.10. **Hırslı Kimse**

İmame, İflimun: Hırslı ve aç gözlü kimsenin belirtilerinde ittifak edip dediler ki: Kılları kısadır. Uzamaz. Yüzünün rengi kül rengi olur. Kolları büyük olur ve başının

beyin yeri alçak olur. İki yanındaki tolunları (kulak ile kaş arası) içeriye girmiştir. Boynu sağ yanına bir miktar eğilmiştir. Bir kimsede bu belirtilerin tümü veya çoğu bulunursa o kimse hırslı ve aç gözlüdür. Aç gözlülüğü sebebiyle hiçbir zaman bela tuzağından kurtulmaz.

3.2.3.11. Yalanla Hemhâl Kimse

İmame, İflimun: Gayretsiz ve tembel kimsenin alametlerinde ittifak edip dediler ki: Gözleri büyük ve yıldırıncı olur. Ya da keçi gözüne benzer, açık mavi, büyük ve akı çok olur. Alın büyük ve yüzü etli olur. Her kimsede bu niteliklerin hepsi veya çoğu bulunursa o kiöse gayretsiz, tembel, ahmak, eşek, lanetli ve işe yaramaz hantaldır.

3.2.3.12. Akli Zayıf Ömrü Uzun Kimse

İmame, İflimun: Akli az kimsenin sıfarlarında ittifak edip dediler ki: Baş küçük ve kulakları büyük ve yuvarlak olup ensesi tarafına çekiktir. Ekeki ve boynu uzun, damarları aşıkardır. Yüzünün rengi kıızıdır. Burnun ucu ince ve uzun olur. Bedeni sıcak olup boyu uzun ve hareketi hızlıdır. Omuzları incedir. Bir kimsede bu niteliklerin hepsi veya çoğu bulunursa o kimsenin akli ve fikri azdır. Hoppalığı uzun, öfkesi çoktur.

3.2.3.13. Anlayışı Zayıf Kimse

Aristo, İflimun, İladus: Anlayışı ve idraki az olan kimsenin alametlerinde ittifak edip dediler ki: Arkasında ve karnında kılı çoktur. Gözü gök mavisi olup akı çoktur. Keçi gözü gibi rengi sâfi beyaz ya da alçı rengindedir. Buğday renklidir, siyaha yakındır. Burnunun ucu kalın; kendisi büyük ve dolgun kulaklıdır. Sesi ince ve güzel; ayakları etli ve hareketi geçtir. Bir kimsede bu belirtilerin hepsi veya çoğu bulunursa o kimse idraksizdir.

3.2.4. Bedenin Alametleri²

Mizaca ve bedene ait bütün kelimeler hakkındadır. İmame ve mansuriyye dediler ki: İnsanın renginin beyaz olması ya da kalay renginde olması mizacının soğukluğuna

² Bu bölümde tabiattaki dört rükun ve esastan bahseder. Bürûdet, Yübûset, Rutûbet ve Hararet. Bu esasların anasır-ı erbaaya işaret ettiğini söylemek mümkündür.

işarettir. Sâfi kızıl veya beyaza yakın kızıl ya da buğday renkli olması mizacın hararetine/sıcaklığına işarettir. Beyaz renk ince ve sâfi kızıl renge karışmış olsa mizacın itidaline işarettir. Eğer kızılık fazla veya az olursa kanın üstün gelmesine işarettir. Eğer kızılık eksik olursa kanın azlığına ve balgamın üstün gelmesine işarettir. Eğer beyaz yeşil renge karışık olursa sıcaklığı az ve sevdaya oldukça meyilli mizaçtır. Eğer beyaza yakın sarı olursa ya hastalıktan kalkmış ya da bedeninden kan akmış insan renginde olursa kanın oldukça azlığına işarettir. Eğer sarıya yeşil ya da gül rengi karışmış olursa o beden, bedenlerin en şerlisidir. Mizaç hususunda, ağırlığımdan ve boşanmasından hastalık ve zahmet eksik olmaz. Sözün kısası eğri olan az olur. Beden sıcak olursa mizacın sıcaklığına işarettir. Bedenin soğuk olması mizacın rutubetine işarettir. Bedenin yumuşak olması mizacın rutubetine işarettir. Bedenin katı/kalın olması mizacın yübûset/kuruluğuna işarettir. Eğer beden yumuşak ve sıcak olursa mizacın sıcaklığına ve rutubetine işarettir. Eğer beden sıcak ve sert olursa mizacın sıcaklığına ve kuruluğuna işarettir. Eğer beden soğuk olup yumuşak olursa mizacın soğukluğuna ve rutubetine işarettir. Eğer beden soğuk ve katı olursa mizacın soğukluğuna ve kuruluğuna işarettir. Eğer beden soğuk ve sert olursa az meydana gelir. Tabiatın fiilleri; yemek yeme arzusu, sindirim ve nabızdır. Bunların emsali varsa eğer bunlar sağlam, zayıf ve yavaş olursa soğukluk galiğtir. Nefsin filleri; zekâ, sözde ve harekette çabukluk ve hız üzerine olmaktır. Yiğitlik ve sürekli çabadır. Bunların emsali olarak ehr ne varsa mizacın hararetine işarettir. Bunların muhalifi ve zıddı mizacın soğukluğuna işaret eder. Vücutu soğutan şeyler şunlardır ki bedende açığa çıkar: Dışkı, kıl ve deri bile bunların örneği her ne varsa kıl çok ve siyah, iri ve kalın olmak mizacın sıcaklığına işarettir. Bunların zıtlarının olması soğukluğuna işarettir. Az olup kokması mizacın sıcaklığına işarettir. Çok olması rutubetine işarettir. Az olup kokması kuruluğuna işarettir. Çok renkli olması, kokması ve dışkının bile kuru ve az olması mizacın sıcaklığına işarettir. Bunların zıtlarına sahip olmak soğukluğuna işarettir.

3.2.4.1. İtidalli Beden

Sıcaklıkta, soğuklukta, kurulukta ve rutubette orta hâlli olan bedenin alametleridir ki: Yüz rengi, benzi beyaz olur. Kızıla yakındır. Beden soğuk olmaz ve oldukça sıcak da olmaz belki harreti rutubetine üstün gelir. Eti ne çok yumuşak ne de çok sert olur. Kılı ne yoğun, kalın ne de ince olur. Ne kırıncık ne uzun olur.

Damarları ne dar olup gizli olur ne de geniş olup aşikâr olur. Sesi ne yüksek ne de alçak olur. Hareketi ne çabuk ne de yavaş olur. Bu işler ortalamadır. Tabiatın fiilleri zikredildi. Adalet üzerine olsunlar.

3.2.4.2. **Hararetli Beden**

Sıcaklığı üstün olan alameti şunlardır: Büyümesi oldukça çabuk olur ve bedeni sıcak olup nahif olur. Damarları aşikâr olur ve hareketleri hızlı olur. Uykusu az olur. Kılı oldukça kıvrıkcık, kara ve çoktur. Benzi buğday renkli ve kendisi hızlı olur.

3.2.4.3. **Soğuk Beden (Barîd)**

Soğukluk üzerine olan bedenin alametleridir ki bedeni soğuk ve şehveti zayıf olur. Cimâsı az olur ve uykusu çok olur. Sözü'n kısıyası yukarıda (Hararetli Beden başlığında) zikredilenlerin zıddı olur.

3.2.4.4. **Yaş Beden (Ratb)**

Islaklığı üstün gelen bedenin alametidir ki siniri ve eti oldukça yumuşak, gevşek ve zayıftır. Kemikleri ve damarları eneleri (yanağın alt tarafı, çeneyi örten kemik) gizlidir. Etinde ve derisinde kuvvet ve sağlamlık olmadığından dolayı zahmete, belaya ve meşakkate doymaz. Yaratılışı oldukça yaramazdır.

3.2.4.5. **Kuru Beden (Yâbis)**

Kuruluğu üstün gelen bedenin alametidir ki, gövdesi çok sert ve çelimsiz olup kuvveti çoktur. Derisi de dayanıklıdır. Kemikleri ve enleri aşıkardır. Kılı çoktur. Zahmete ve meşakkate sabredicidir.

3.2.4.6. **Kuru Sıcak Beden (Yâbis ve Hâr)**

Sıcaklıkla kuruluğun bir arada olduğu bedenin alameti şudur ki, kılı oldukça siyah, kör (keskin olmayan), zayıftır. Derisi kalın ve serttir. Sinirleri kavi ve dayanıklıdır. Kemikleri ve enkeri aşıkardır. Bedeni sıcak ve uykusu azdır. Nabzının ve hareketlerinin cesareti ve çabası çoktur. Hızlı ve çabuktur.

3.2.4.7. Yaş Soğuk Beden (Ratb ve Bârid)

Soğuklukluk ve ıslaklığın bir arada olduğu bedenin alametidir ki, gövdesi sıcaktır. Kılı uzundur. Damarları dar ve kemikleriyle enleri gizlidir. Yağı, uykusu, tembelliği ve gevşekliği çoktur. Hareketleri yavaştır. Ama soğuk ve kuru beden ile dıcak ve yaş beden birleşiktir. Müfredattandırılar, onların her birinin müstakil alametleri zikredilmiştir.

3.2.5. Baştaki Unsurlar

3.2.5.1. Baş

Büyük baş ama gereğinden fazla büyük olmamalı. Himmeti yüksek olmaya, güzel düşünmeye ve itaat etmeye işaretler. Ama gafleti üstün gelir. Aşırı büyük baş eblehliğe ve ızdıraba işaretler. Küçük baş hoppalığa yani başın küçüklük miktarı gafletin de eksikliğine işaretler. Yani baş ne kadar küçük olursa o kadar gafleti az olur. İflimun der ki: Küçük baş zelil ve düşkün olmaya işaretler. Meğer ki bedene uygun olur, rutubet çokluğuna ve şekil güzelliğine işaretler. İmame ve İladus der ki: Başının derisi buruşmuş olur ve bir yere toplanması hayâ azlığına işaretler.

3.2.5.2. Beyin Yeri

Beyin yerinin çukur olması hırsla işaretler. Şâfî: hor görülmeye ve insanlara muhalefet etmeye işaretler. Boyun yerinin çukur olması kötülüğe, hayatın tadını çıkarmaya işaretler. Başın enseden tarafı çok olup ensede bir sürü kemik olması akla ve hainliğe işaretler. Ama itidalli ve övülmüş olan başın işaretleri filozofların ittifakıyla biçimi ve ölçüsü itidalli olup büyüğe yakın ve kendi beynine uygun olup yuvarlak biçimindedir. Bütünü bir toptur. Alnı üzerinde ense tarafına birer parmak kıl çıkmıştır. İki yanından içeri girmiştir. Alnı enseden azıcık büyük ve ensede bir sürü kemik vardır. Ensenin çukur olması şartıyla bu üçgen baş akla, anlayışa, doğru fikre, salih amellere, salih yolda yürümeye, fazlasıyla hafızaya ve bir şeyi çabuk anlamaya işaretler.

3.2.5.3. Saç

İmame ve Mansuriyye: Kalın, iri ve kısa saç hırsla ve yaramaz anlayışa işaretler. İflimun: Sözde yetersiz olmaya işaretler. Sık, uzun saç kabalığa ve yaramaz düşünmeye

işarettir. Dört ayaklı hayvanların kılına benzediğinden dolayı, yumuşak saç yüksek derecede korkaklığa, hileye, kim tutmaya ve hasete işarettir. İtidalli saçın, nitelikleri de itidallidir. İmame ve Mansuriyye: Siyah kıl menfaatçiliğe işarettir. Aşırı fazla kızıl hırsla, yaramazlığa ve yaramaz anlayışa işarettir. İladus, İmame, Şâfiî, İflimun: Geri yatmayıp duran kıl çabuk dökülür. Deliliğe, ahmaklığa ve kuşkuculuğa işarettir. Aristo, İflimun, Şâfiî: Cesarete işarettir. Boz kıl keten rengindeyse fazlaca zelil, düşkün olmaya, sabırsızlığa işarettir. Karında kılın çok olması, anlama eksikliğine işarettir. Boyunda kılın çok olması kuvvete, şiddete, kibre ve cürrete işarettir. Aslana benzediğinden dolayı kirpiklerin çok olması kahramanlığa ve akla işarettir. Şâfiî: Arkada ve uyluklarda kılın çok olması şehvete işarettir. Tekeye benzediğinden dolayı ittifak edip dediler ki: Kılların övülmüşüdür. Akla, hayra, hoşluğa, taze huya işarettir. Çünkü çokluk, azlık, uzunluk, kısalık, kalınlık ve incelik konusunda ortalama değildir.

3.2.5.4. Alın

Yassı alında damarlar ve sinirler olmaz. Savaş ve husumeti sever, düzensizdir. Küçük alın cahillliğe ve cimrilliğe işarettir. Büyük alın tembelliğe işarettir. Alnın yol yol olması laf vurup övünmeye, hadsizliğe ve hoş huya işarettir. Şâfiî: Alnın dolgun olması düşkünlüğe işarettir. İmame, Mansuriyye: Damarların çok olması cürrete ve sürekli çabaya işarettir. Şâfiî: Kulaktan kulağa varıncaya kadar alnın buruşması zekiliğe işarettir. Orta alın itidale işarettir.

3.2.5.5. Kaşlar

Kaş kılının çok olması öfkeye, soğuk ve bozuk sözlere işaret eder. Şâfiî, Mansuriyye: Uzun kaş, kulak tarafına kadar çekilmiş olsa, kibre ve laf vurup övünmeye işarettir. Özellikle burun tarafı aşağıya meyleder; kulaktan tarafı yukarıya meyleder. İflimun: Kemer kaş alçaklığa ve şevke işarettir. Çatık kaş dostluğa, muhabbete, huzura ve temaşa oyununu sevmeye işarettir. Kaşın burundan tarafının ince olması husumete, fitne koparıcılığa işarettir. Şunda ittifak edilir ki: Kaşların övülmüşü, makbulü; yüksek yüce tabiata ve güzel sıfatlara işarettir. Vaziyeti güzel olup ortalama olur, burundan tarafı yüksek olur.

3.2.5.6. Gözler

İmame, Mansuriyye derler ki: Yıldırıncı büyük göz tembelliğe, zinaya ve muhabbete işarettir. Çukur göz, kötülüğe işarettir. Maymun gözüne benzediği için küçücük açık mavi göz titreten ve yıldırır hileye, hayâsızlığa ve kadınlara muhabbete işarettir. Küçücük çukur göz, hileye ve hasede işarettir. Yengeç gözüne benzer küçücük, fırlak göz cahilliğe ve kadınlara meyilli olmaya işarettir. İmame, Mansuriyye: Göz hızlı hızlı hareket eder ve hiddetle bakarsa hileye, kötülüğe ve hırsızlığa işarettir. Yavaş yavaş hareket ederse ve açıp yumarsa hileye ve öfkeye işarettir. Kara göz korkaklığa işarettir. Zira karalık, sevdavî maddesidir. Korkaklığına sebeptir. İmame, Mansuriyye: Kor gibi kızıl göz şer çıkarmaya ve kahramanlığa işarettir. Çaba göstermeye, öfkeye ve çok cimâ etmeye işarettir. Açık mavi göz, sarıya benzerse safran gibi olur. Çok yaramaz sıfatlara işarettir. Çünkü gönlün tembelliğine işarettir. Sarılık korkuya işaret eder. Bu ikisinin toplanmasında oldukça yaramaz sıfatlar meydana gelir. Göz bebeğinin çevresinde noktalar olması oluşuna işarettir. Eğer göz açık mavi olup etrafında noktalar olsa şerre hatta ehl-i şer olmasına işarettir. Göz sığır gözüne benzerse sığır gibi bakarsa ahmaklığa işarettir. Kara göz, altın rengine benzer olsa fattanlığa, kan döküp katil olmağa işarettir. Kızıl gözün akı hareketli, yukarı ve kapağa bakardır. Sığır gözü gibi cahilliğe, kibre, zinaya ve gaflete işarettir. İladus, İflimun: Küçük erkek çocuklar gibi bakan göz sahibi ferah, mutlu ve güler yüzlüdür. Ömrü uzun ve sağlam ruhlu, çok ferahdır. "Bakışı erkek çocuklarına benzeyen göz. Nazarında ruhun gücü ve çok ferahlık vardır. O endişesiz bir ömre delalet eder." Atlar gibi bakan göz kalleşliğe, kibre ve övünmeye işarettir. Keçi gözüne benzeyen göz fazlasıyla cahildir. Büyük ve yuvarlak göz ahmak olup bazen yiğitlik ve insalık gösterir. Etrafı çıkık ve büyük göz yaramaz sıfatlara işarettir. Göz yıldırıncı ve titrek olursa kötülüğe işarettir. Eğer küçücük olursa şerri fazla olur. Eğer büyük olursa şerri az ve ahmaklığı fazla olur. İmame, Mansuriyye, İflimun: Piruze gibi olan yeşil göz şerre ve habisliğe işarettir. Hızlı hızlı açılıp yumulan gözün ışığı, hareketi fazla olmak şartıyla veya sürme çekecek yeri sürmelenmiş gibi siyah olması şartıyla işarettir. Gök yani açık mavi göz beyaza yakın olursa korkaklığa işarettir. Çünkü beyaz balgam galabesine işarettir. Balgamda korku sebebinden ateş rengine benzer olan göz hayâsızlığa işarettir. Köpek gözüne benzediğinden dolayı sarıyla yeşil ortasında vasıta olan göz korkaklığa

işarettir. Nuru, ışığı çok olup şimşek çakar gibi parlayan göz şevke işarettir. Küçücük göz ün kirpikleri birbirine dokunur. Yaradılışı aldanmaya ve yaramaz sıfatlara işaret eder. "Bu kinaye içeren bir mektuptur. Dokuz haslet, dokuz adamda mevcuttur. Kötülük sarışındadır. Ve inatçılık şaşıdadır. Ve uğursuzluk tek gözlüdedir. Ve aptallık şişmandadır. Ve kurnazlık kötürümdedir. Ve maharet kamburdadır. Ve zerafet kısadır. Ve gaflet uzundadır." Utanma ve hicab yerlerinden başka yerlerde yere bakıyorsa bütün kötü halli sıfatlar onda kınanmıştır ve mevcuttur dersek yalancı olmayız, çünkü tecrübe edilmiştir. Eğer yere bakan kimsenin yaramaz hareketler yaptıkça "terk et" diye bütün uzuvlarını budasan, terk etmeye kabiliyeti yoktur. Kara göz akla ve zekâyâ işarettir. Şehla göz, gözlerin iyisidir ve övülmüştür. Sahibinden lütuf ve ihsandan başka şey başa gelmez. Elden başka uzuv, yüz ile göz fazlasıyla şeye işaret eder. Ama elin delaleti hepsinden fazladır. İnşallah ayrıntılarıyla açıklamak üzerine hatırlanır ve gözün sıfatlarına işaret edenlerden yüzün sıfatlarına işaret edenler daha fazla olduğundan üç vech açıklanmıştır. Vech-i evvel: Güzelliğin olgunluğuna, çirkinliğin noksanına işaret eder ki şüphe yoktur. Güzelliğin ve çirkinliğin mahali yüzdür. Kalan âzâların güzelliğine ve çirkinliğine fazlaca iltifat etmezler. Vech-i Sâni: Bir kişi utansa ve öfkelenirse veya öfkesi sönse, boynu bükük olsa yüzünde bir hâl meydana gelir; kalan âzâda olmaz. Vech-i Salise: İnsanın ulu ve güzel şeyleri akıl, anlayış, fikir, ezber kuvveti ve bunların cevheri dimağdır. Çünkü baş havâsın ve fikrin tapınağıdır. Sonra yüzün delaleti faydalı mı faydalıdır. Bu vechten bilindi ki yüzün delaleti elden başka âzâdan faziletli ve çoktur.

3.2.5.7. Kulaklar

Başu uygun olmayan aşırı büyük kulak, ahmaklığa, yalana, yaramaz düşünmeye ve yaramaz yardıma işarettir. İladus, Aristo: Kulağın büyük olduğu gibi bir de kalın olması hırsla ve ihsan azlığına işarettir. Kulağın küçücük olması düşünmeye, şerre ve vefasızlığa işarettir. İladus, Aristo, İflimun: Büyük, ince kulak cahillığe ve zinaya işarettir. Özellikle deliğinde kıl varsa. Eğilmiş ve yatmış zayıf kulak, gaflete, tembelliğe ve yalana işarettir. Yuvarlak kulak, başu yapışmışsa fazlaca huzura işarettir. Kılılı kulak, uzun ömre ve cahillığe işarettir. Ömrü uzun olduğu, kuruluğu üstün olduğundan dolayı kıl çıkan eşek kulağına benzediğinden ötürü cahil olduğuna işarettir. "Kulaktaki saç ömrün uzunluğu ile anılır. Cehalet ömür uzayıp gitse de

kaybolmaz." Kulakların makbulü şudur, diye ittifak edip dediler ki: Biçimi güzel olup başın büyüklüğüne uygundur. Büyüklükte, küçüklükte, incelikte, kalınlıkta ve (boyna) yapışmada ortalama olup yumuşakları küçüktür.

3.2.5.8. **Burun**

İmame, Mansuriyye: Kalın ve dolgun burun aklın ve düşünmenin azlığına ve söz söylemede aciz olduğuna işarettir. Burnun uzun, ucunun ince olması ahmaklığa hatta kötülüğe işarettir. Delikleri geniş burun hasete, hıza ve hiddete işarettir. Delikleri dar burunda insaniyyet çoktur. İflimun: Burnun yay gibi olması cesarete, hileye ve aceleciliğe işarettir. Eğri burun yaratılıştan yaramazlığa işarettir. Şâfiî: Kısa burun haydutluğa, hırsızlığa işarettir. Burnun siniri alın ile beraber olsa hileye ve kötülüğe işarettir. Ucu ince ve kendi yay gibi olan burun sözünde sağlam durmaz, cesaretlidir, husumeti sever ve insanlara ihtiyacı vardır. Burnun üstünün yassı olması, sözünde durmamaya, kalleşliğe ve güzel mizacın azlığına işarettir. Yukarıya ince ve kanatları dışarıda burun, tam olup on oluktur; laf vurup övünmeye işarettir. Burunların sevileni, bütünüyle güzeli ve hayır üzerine olanı şudur, diye ittifak edip dediler ki: Bu bahsedilen niteliklerde ortalama hâller saçının görünüşüne uygun olur.

3.2.5.9. **Ağız**

Geniş ağız cesarete ve düşünmeye işarettir. Küçük ağız zekiliğe, hilekâr olmaya, zihin uyanıklığına, korkaklığa ve oldukça çekingenliğe işarettir. Orta ağız salih, dindar, şeriate uyan ve insaniyyetinin fazla olmasına işarettir. Kalın dudak ahmaklığa, tabiatının yoğunluğuna işarettir. İnce dudak düşünmeye ve tabiatın güzelliğine işarettir. Zayıf dudak renksiz olursa, hastalığai yaramaz huya ve güvenisizliğe işarettir. Kızıl dudak tatlılığa ve iyiliğe işarettir. Ağızın içeride olması, dudakların eşit olması veya dudakların ikisinin içeri çekik olması cesarete işarettir. Şâfiî, İflimun: Üst dudağın alt dudağın üzerine çıkması düşünme ve idrake işarettir. Alt dudağın üst dudağın üzerine çıkması hasete, kim tutmaya, kalbin kasavetine ve yaramaz düşünmeye işarettir. İmame, Mansuriyye: Arası açık, zayıf ve küçük dişler zayıf bedene ve ömür azlığına işarettir. Küçük, sık dişler fazlaca yalancılığa, gammazlığa ve çok unutmaya işarettir. İri ve uzun dişler, şirrete, kötülüğe ve fitneye işarettir.

İflimun: Birbirinden farklı dişler, korkaklığa işarettir. Ortalama dişlerin ortası açık olursa gerçekleri söylemesine ve hayra işarettir. Eğri dişler, hileye işarettir.

3.2.5.10. **Yüz**

İladus, İflimun: Etli yüz tembelliğe ve cahilliğe işaret eder. Yanakları etli olmak tabiat yoğunluğuna işarettir. İladus, Şâfiî: yüzü zayıf olmak düşünmeye, yardıma, her emrin olmasına özen göstermeye ve hırsla işarettir. Sert, yuvarlak yüz ahmaklığa ve cahilliğe işarettir. Eğer etli olup yuvarma olursa fazlaca yaramazlığa işarettir. Şâfiî, Aristo: Yüzün büyük olması başın küçücük olmasına, şevke işarettir. Yüzün üçgen olması ahmaklığa, cehalete ve hayâsızlığa işarettir. Damarlarının şişmesi fazlaca gama işarettir. Kakgın yüzlülük gama işarettir. İflimun: Sarhoş yüzlülük günahkarlığa işarettir. Utangaç yüzlülük hayâya işarettir. Gamlı yüzlülük boynu bükük ve mahzun olmaya işarettir. Korkak yüzlülük takvaya işarettir. Bir kimsenin yüzü yuvarlak ve rengi oldukça safi beyaz yahut kara olur, yanakları etli olursa o kimse cahil, ahmak, eşek düşünceli ve huyu fazlasıyla yaramazdır.

3.2.5.11. **Ses**

Kalın ve yüksek ses cesarete işarettir. Alçak ve kalın ses akıl çokluğuna işarettir. İnce ve kelimeleri tiz tiz söyleyen ses cehalete, iyilikliğe, kibirlenmeye ve hızlı düşünmeye işarettir. Yüce sesiyle pek pek söylemek; ivmeye, yaramaz huylara ve öfkeye işarettir. Şâfiî: Ses kalın olup sözlerde aciz olmaya, cehalete ve tabiat yoğunluğuna işarettir. İnce, güzel ses ahmaklığa, akıl eksikliğine işarettir. Ağır ses gurbet etmeye, yeme ve içmeyi sevmeye işarettir.

3.2.5.12. **Gülüş**

Gülmek düşünme azlığına, cehalete, gama, sivrilige, muhalefete ve kimsenin işine razı olmamaya işarettir. Şâfiî: Az gülmek akla, fikre, çok düşünmeye, gama ve kedere işarettir. Hem de zevke ve eğleneye düşkün olur. Bir kimse güldüğü vakit elini burnuna koyarsa akli eksiktir ve ahlakı kötüdür. İladus, İflimun: Gülerken yüzün kızarması akla ve hayâya işarettir. Gülerken nara atıp haykırmak ahmaklığa ve gaflete işarettir.

3.2.5.13. Nefes

İmamei Mansuriyye: Uzun nefes, yaramaz himmete işarettir. Yüce ve yüksek nefes yaramaz filleri düşünüp yapmaya işarettir. Hafif nefes övülmüş ve methedilmiştir ama öfke vaktinde değil.

3.2.5.14. Renk

İmame, Mansuriyye: Rengi bulanık siyah olmak gama ve kedere hatta korkaklığa işarettir. Ayrıca düşüncesinin, huyunun yaramaz olmasına işarettir. Siyah olup yeşile yakın renk ne zaman ki saçında kıl az olsa yaramaz yaratılışa ve anlama azlığına işarettir. Şâfiî: Kızıl nurlu ve parıltılı renk fazlasıyla öfkeye işarettir. Beyaza yakın olan kızıl renk çaba göstermeye, şevke ve hoppalığa işarettir. Cemâ'at: Ateş yalını gibi olan renk deliliğe işarettir. Bedenin renginin kızıl olması kuvvete, şenliğe ve yüce himmete işarettir. Oldukça sarı olması yaramaz ahlaklara işarettir. Siyah ile karışık sarı renk kendi nefesine olan öfkesinden dolayı her ne ortaya çıkarsa söylemeye işarettir. İmame, Mansuriyye: Alın kızıl olup yüzünün diğer yerlerinin kızıl olmaması şarap içip sarhoşluğuna işarettir. Beyaza yakın kızıl renk, gözleri açık mavi ve alnı yumru olmak şartıyla kötülüğe, vefasızlığa ve fışk ü fücra işarettir. Kalay rengine benzeyen renk hayâsızlığa, kötü düşünmeye işarettir. Karışık renk, sahibinin hastalığa yakın olup gam ve kederinin çok olduğuna işarettir.

3.2.5.15. Sakal

İmame, Mansuriyye: Yuvarlak ve kılı güzel sakal, anlayış ve huy güzelliğine işarettir. Sakalın enli, geniş ve dört köşeli gibi olması faydaya ve akla işarettir. Kılı oldukça az olması yani köse olmak kötülüğe ve cürrete işarettir. Oldukça uzun sakal akıl azlığına ve cehalete işarettir. Azıcık uzun olması ahmaklığa ve yaramaz niyetlere işarettir. İflimun: Sakal uzun ve dağınık olması yaramaz fikirlere ve aklın noksanlığına işarettir. Sakal teke sakalına benzerse cahilliğe ve ahmaklığa işarettir. Şâfiî: Akla, anlayışa ve hoş huya işaret eden sakalı şöyle tarif edilir. Ne fazlasıyla çok ne fazlasıyla az belki ortalama olan çokluğa yakın fakat ne çok uzun ne çok kısa olan belki bir tutamdan azıcık uzun ve kıvrıktır.

3.2.5.16. Boyun

İmame, Mansuriyye: Kalın boyun neşeye, şenliğe, fazlaca kuvvete ve öfkeye işarettir. İnce boyun, zayıf nefise hatta kendini hor görmeğe işarettir. İladus, İmame, İflimun: Kısa boyun hileye, alçaklığa işarettir. Eğer kısa olup dolu ve kalın olursa öfkeye ve şirrete işarettir. İnce uzun boyun korkaklığa, fazlaca kin tutmaya ve hasete işarettir. Eğer boyun ince uzun olup baş küçücük olursa ahmaklığa, korkaklığa ve ağırlığa işarettir. Ayrıca her isteği acele edip yerine getirmeye, yaramazlığa ve yalancılığa işarettir. İmame, Mansuriyye: Yüzü güzel olup en güzel tarzda (vech-i ahsen) olmaya işarettir. Şâfiî: Kibre ve övünmeye işarettir. İladus: Damarları büyük ve önu şişmiş gibi olmak öfkeye, kin tutmaya ve cehalete işarettir. Boyun kalın olup damarlarının aşikâr olması anlayış azlığına işarettir. Gevşek olup kâh bir tarafa eğilip kâh bir tarafa eğilmesi bedeninin ve nefsin zaafına işarettir.

3.2.6. El Haricindeki Uzuvar

3.2.6.1. Göğüs

Sanatlı göğüs büyük olup memeleri etlidir. Tembel ve ahmak olmaya işarettir. Göğsün etsiz, tahta gibi olması zeki olup orta hâlli olmaya işarettir. İladus dedi ki: Kötü himmetli olup yapmaya giriştiği şeyleri sona erdirmez. Göğüs ne etli ne zayıftır. Ortalama olabilir. Zayıflığa yakın olmak marifetei yumuşak huyluluğa, sabra, ihsana, insaniyyete ve hoş yaratılışa işarettir. Büyük karın nikah çokluğuna işarettir.

3.2.6.2. Arka

İmame, Mansuriyye: Yassı arka kuvvete ve öfkeye işarettir. Şâfiî: Kibirlenmeye işarettir. İmame: Arkanın eğri olması yaramaz huylara işarettir. İladus: Fikre, zekâyâ işarettir. Arkanın doğru olması yaratılış iyiliğine işarettir. Eğer doğru olup ince olursa oldukça iyiliğe işarettir. Arkanın çıkık olması neşeye, komikliğe ve mutluluğa işarettir.

3.2.6.3. Bel

İmame, Mansuriyye: Belin ince ve zayıf olması nefsin zayıf olmasına delildir. Belin ince olup göğüsten tarafının yassı ve kısa; ayaktan tarafının uzun olması oldukça

kuvvetli ve yorgun olmaya işarettir. İmame, Mansuriyye: Eğer belin eneleri itidalli olsa nefsin zaafima işaret eder.

3.2.6.4. **Kol**

Eğer kol uzun olursa bağışlamaya, kibre ve yüksek mevkiye muhabbet duymaya işarettir. Kolun aşağısının ince, pazusunun kalın olması kuvvete işarettir. İmame, Mansuriyye: Katmerli, cahil olduğunu bilmeden cahil olmaya işarettir. Eğer kolun yukarısı ve aşağısı kalın olursa kabiliyete ve cesur olmaya işarettir. Eğer kolun yukarısı ve aşağısı birbirine uygun olup ince olursa fazlaca yetenekli, marifete ve el açıklığına işarettir. Eğer uzun olup dar olup ardına yaslanır gibi olursa, olmaz yere el vurmaya, boş lakırdı vurmaya, az şeyi çok yapmaya ve az sözü çok eylemeye işarettir. Şâfiî: Parmağın etli, şişman olup doğru düzgün olması, ahmaklığa işarettir. Parmağın kısa ve şişman olması, kalınlıkta ve incelikte ortalama olması bazen el açıklığına, insanlığa ve yumuşak huylu olmaya işarettir. Eğer uzunlukta, kısalıkta, incelikte, kalınlıkta ve şişmanlıkta, zayıflıkta orta derecede olursa zekâyâ, el açıklığına, kuvvete, devlete ve hoş yaratılışa işarettir. Şâfiî: Kısa parmak bönlüğe işarettir. Ayası uzun olup parmaklarının kısa olması hasete işarettir. Aya kısa, parmak uzunsa zekiliğe, cömertliğe işarettir. İmame, Mansuriyye: Deliliğe işarettir. Eğer ayak parmağa ve parmak ayaya uygun olursa fikre, ferasete, insanlık etme, yumuşak huyluluğa ve kalbin merhametine işarettir. Parmak uzun veya kısa olursa ucu kendiliğinden kalın olursa fazlaca hırsla ve ahmaklığa işarettir. Yuvarlak olması ilme, yumuşak huyluluğa, sabırsızlığa ve haddini aşmaya işarettir. Sanatlı parmak ufak ve arkasına doğru eğri olsa bazı sözlere, laflara ve olmadık yere el açıklığına işarettir. İmame, Mansuriyye: Tırnak ince olsa, çok konuşmaya ve bazen hasete işarettir. Eğri, kalın olsa cehalete işarettir. Eğer tırnak kalın ve yuvarlak olursa ilme ve kemalata işarettir. Tırnağın ak ve kalın olması mübarekliğe işarettir.

3.2.6.5. **Zeker**

Zeker kalın ve uzun olursa fazlasıyla lezzete, zevke, ahmaklığa ve cehalete işarettir. Eşeğe benzediği için eğer kısa olup kalın olursa şehvet-perestliğe, gaflete ve akla işarettir. Ayrıca laf vurup bir şeyleri kendisinin öğrenmesi inatçılığına işarettir. Eğer

kısa olup ince olursa oldukça zeki ve insafli olmasına işarettir. İmame, Mansuriyye: İnatçı olmayıp yabancıların ayıplamasından kaçmayan ve oldukça cümma' (?) olmasına işarettir. Eğer testisleri geniş olup ama yumurtası büyük olursa hayâsızlığa işarettir. Yumurtasının daha küçük olması gaflete, akla ve yumuşak huya işarettir. Eğer görünen kabı geniş olursa ahmaklığa, tembelliğe ve bazen yiğitliğe işarettir. Eğer orta hâlli olursa iyi huylara işarettir.

3.2.6.6. **Ayak**

Sanatlı ayağın oldukça büyük olması ince akla, kuvvete işarettir. Ayağın oldukça küçük olması mutluluğa işaret eder. Ayak ve topuk sinirleri etli ve sert olursa anlayışlı olmasına işaret eder. Ayak ve topuk etsiz ve sinirli olursa kuvvete işarettir. Büyük parmağın orta parmaktan kısa olması marifete, öfkenin çabuk gelip gitmesine işarettir. İladus, İmame, Şâfiî: Baş parmağın başının yuvarlak olması tırnağın boş tarafının alçak, parmak tarafından yüksek olması zekâyâ, cömertliğe, öfkesinin az olup çabuk gelip geç gitmesine, fikre ve bazen hileye işarettir. Eğer bunun aksi olsa pintiliğe işarettir. Baş parmaktan küçük parmağa varınca bir de bedenden aşağısı doğruluk üzerine olursa cömertliğe, kalbi temiz olmaya ve insafli olmaya işarettir.

3.2.6.7. **Boy**

Boyun uzun olması mutluluğa ve mübarekliğe işarettir. Ama gaflettedir. Kısa boy düşmanlığa, fitneye, kin, husumet gibi yaramaz sıfatlara işarettir. Fazla şişman olmak fazla ahmaklığa işarettir. Fazla zayıf olmak bazen zekâyâ ve zaafa işarettir. Hz. Muhammed, hem etli hem zekiymiş. Fakat böylesi nadirdir. Nadirin hükmü yoktur. Orta boy hikmete, zekâyâ ve batın sıfatlarına itidaline işarettir.

3.2.7. **Eldeki İzler ve Hudutlar**

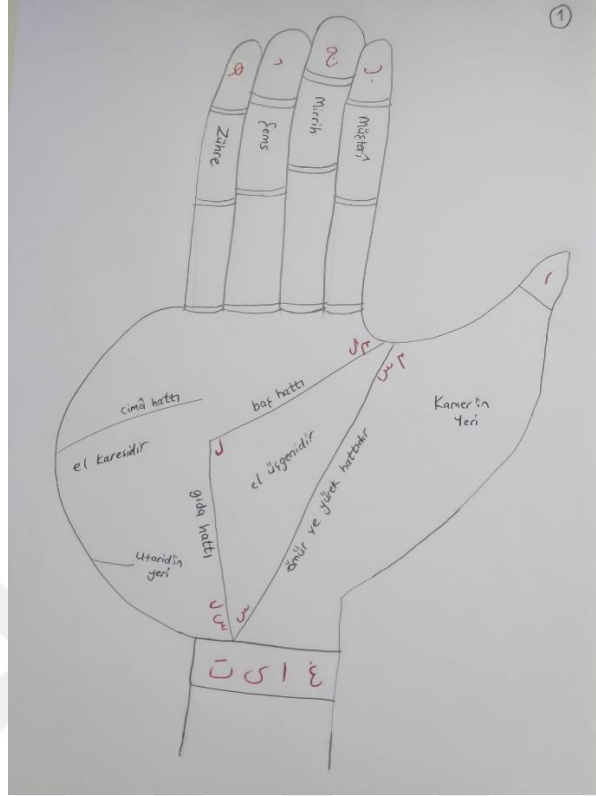
3.2.7.1. **Elin Bölümleri ve El Hatları**

Baş parmak yüksektir, yüksek yıldıza yani Zuhâl'e nispet olunur ۱ parmak diye isim vermişlerdir. Yanındaki şehadet (işaret) parmağıdır; Müşterî'nin hükmündedir ۲ parmak diye isim vermişlerdir. Yanındaki parmak, orta parmaktır Mirrih'in hükmündedir ۳ diye isim vermişlerdir. Yanındaki parmak-ona Arapça'da "binser"

n vermişlerdir. ♣ parmağının dibinden bir büyük hayat çıkar ♢ parmağının
gru varır, buna cimâ hattı denir. Cimâ hattı ve hatt-ı م ل aralığına
mişlerdir. Gıda hattının uzunlamasına olan tarafı Utarid hükmündedir.
tının sağ yanındaki Kamer hükmündedir.

10





Ama bil ki eğer hat manidar olursa, vaziyeti büyük ve parçaları bütüştük olur. Hatın rehberliği çok sağlam olur. Bunların aksi, bunların hükmünün aksidir. Erlerin hükmü çoğunlukla sağ elden anlaşılır. Kadınların sol elinden bilinir. Avratların ellerinin hükmen mizacının kendi hâlinde olması şartı vardır. Kişi soyunmuş, çok hareket etmiş ve ellerinin vaziyeti nesne tutmak ile tabir olunmuş olmamalıdır. Elleri itidalli istekte görmek şartıyla, çok soğuk ve sıcak olmamalı. Nitekim nabız görmek de şartlardan biridir. Her hüküm mahkûm-ı 'aleyhanın itibarıyla ve ona göre olur. Mesela bir Yahudi bir bahtı doğsa da sultan ve vezir olmaya yol görünse, o sultan ve vezir olur demek olmaaz. Zira Yahudi taifesinden, yıldızların hükümlerinde sultan veziri olmak yoktur. Hâlleri adî olmak üzeredir. Zira görmez misin ki her milletin kendilerinden müstakil beyleri ve vezirleri olur. Ama bu taifede olmaz. Takdirce demelidir ki, sultanlar vezirler ile karşılıklı konuşur olup yakın olur. Ta ki Yahudiler itibarlarıyla kendilerine sultan ve vezirler gibi olur. Habeşî hükmünde görsek ki çok yaşamaya işaret eder. "Çok yaşaya!" denmez çünkü İflimun'a göre onlar çoklukla kırk yıl yaşarlar o dahi kırk yıl yaşat demektir.

3.2.7.3. Elin Nişanları ve Hükümleri

Bil ki kolları öyle o kadar uzun olursa hatta elleri dizlerine yakın yetişirse yüreği kuvvetlidir. Yürekliliğine, cömertliğine, izzetine ve nefis iyiliğine sözün kıyası güzel ahlaka işaret eder. Eğer kolları kısa olursa kavgacı ve korkaktır. Aristoteles feraset kitabında demiştir ki: Ağlayan filozof, kolları kısa kimse nefsin inceliğine ve arzusunu elde etmeye kavî olduğuna işaretler. Eğer kolları uyluğunun yarısına dek yetişirse yaramaz nesneyi tercih edip kimse öyle dost olduğuna işaretler. Filozoflar demişlerdir ki: Ne zaman ki bir kişi ellerinin iki yanına doğru örtse eğer göbeğinden ileri ج parmağının baş tarafı uzun gelse göbeğinden ayağının orta parmağından doğru hırsız ve haydut olmaya işaret eder. İnsanlar arasında deyimdir. Hırsıza "eli uzun" derler. Göbekten ayak tarafından eli tarafı uzun vaziyettedir. Eğer bir kişinin alışkanlığı yürürken avcunun yumup kolunu sala sala yürümekse işlerinde hızlıdır, işlerini ciddi yapar ve aslan gibi cesurdur. Eğer bir kişi bir nesneyi tuttuğu zaman eli titrese çabucak sakın olmasına işaretler. Nadirü'l-Hindî der ki: Ne zaman elleri açılssa ب ج parmakları bitişik olursa aralığında aydınlık görünse ömrü boyunca dirliği huzur üzerine olur. Ne zaman ki parmaklarının hepsinin arası bitişikse aralarından aydınlık görünmezse daima iyilik ve hoşlukta olur. Eğer parmak başları kalın olup etlü olursa ve ucu ince ve zayıf olursa ömrü zahmetle ve emekle geçer. Eğer parmaklar ardına kayık olup araları yarık olsa- Allah korusun- insanlara muhtaç olmaya işaretler. Eğer ellerin büyüklüğü gövdesine uygun olup bazı kısımları bazısına uygun ve münasip olur. Huylarının güzelliğine ve hoşluğuna işaret eder. Aksi dahi bunun aksidir. Eğer eller bedene göre çok büyük olup gövdesi ince olsa mizac sıcaklığına ve çok konuşkan olduğuna işaret eder. Ama Filozof Calinus der ki: Bağrın büyüklüğüne işaretler. Eğer eller kısa olsa hatta parmaklar ellere göre bile küçük olsa fitne ve hırsızlık olduğuna işaretler. Eğer kendi uzuvlarına göre çok kısa olsalar kuvvetli ve sohbetle zeki olduğuna işaretler. Kadınlarınki kısa olsa yarıkları dar olur. Oğlanı zahmetle doğururlar. Çünkü oranın genişlik miktarı, orta parmağın ikinci bölümüne varınca ikisinin genişliği beraberdir ve ayanın uzunluğuna iki kadardır. Eğer avuç uzun olup parmaklar kalın ve kısa olursa deliliğe, tembelliğe ve gayretsizliğe işaretler. Eğer avuçlar ve parmakları uzun olup birbirine uyum olursa sanatlarda zeki olmasına işaretler. Eğer parmaklar ve avuçları uzun olup kalın olsa bönlüğe, balgam-ı mizaç

olduğuna işarettir. Eğer parmakların tahrik etmek alışkanlığı olsa muhalif ve yaramaz fikirlere işarettir.

3.2.7.4. Cimâ ve Gıda Hatları

Eğer cimâ hattının rengi kızıl, bitişik ve büyük olursa cimâ uzuvlarının hoşluğuna ve iyi huylara işaret eder. Cimâ hattı yürek hattıyla bitişik olursa hatta bunların içinden üçgen gibi geçse bunun sahibi o kadar tehlike ve korkuya düşer ki kendinden pişman olup "Ne olaydı ben doğmayaydım," der. Eğer bu hat budaklardan hâlî olup ب parmağının dibine dek varmazsa nasipsiz, malsız olup kötü irinin oluşmasına işarettir.

Eğer adı geçen hat ب parmağının dibine dek varır. Onda sabitlenir ve bir taraftan avucundan biraz budaklarına ا parmağının dibini gözetir. Saadetli, cömert ve devletli bir insan olmasına işarettir. Eğer hattın ayağı ve budakları baş hattına varsalar yalancı ve aldatici olmaya işarettir. Ayrıca insanların yüzüne gülüp arkasından fenalıklar yaparlar. Eğer bu hat ömür hattıyla bitişik olursa ve onlar köşe oluşturursa tiz başının kesilmesine ya da büyük yarası olmaya işarettir. Eğer bu hat baş hattını gözetse ölüm korkusu sarar. Ama kurtulur. Eğer bu hat uzunluğu ب parmağının ortasına ileriye varsa sarhoşluğa ve ittirmeye işarettir. Özellikle hat kızıl olursa eğer bu hat doğru ve denk budakları olur. ب parmağının dibinden yana uzanır. İzzet ve mertebe bulup mal kazanmasına, ulu olmasına ve sözünden çıkmadığına işarettir. Eğer hattın ucu orta parmağın altına varsa asla kavgasız ve usançsız olmaz. Eğer bu hat orta parmağın dibine yakın yerde ikili bulursa biri ب parmağının dibine varsa ve birisi orta parmağın dibine varsa şuna işarettir: Onun dirliği eksilmez, fikirsiz, yani yüve Allah beklenmedik yerlerden rızkını kolay yolla ihsan eder ve kadınlara canlılığı olmaz. Eğer bu hattın ucu heman orta parmağa varırsa ömrü tehlikeli ve zahmetli olur. Eğer bu hattın ucu ب parmağına yakın olursa zahmetli olup zahmetler çeker. Ama adı sanı bilinen ve belli olan biri olur. Eğer hattın ucu veya bir budağı ب ve ج parmağının aralığından tamam olarak çıkarsa ishâlden helak olunacağına ve hamile kadının doğururken mahvolacağına işarettir. Özellikle bu hat büyük ve kızıl olur. Ama hat س ل bazen mevcut bazen mevcut olmaz. İnsanın ahvali çeşitli olduğu için eğer bu hat ne kadar büyük ve rengi ortalama olup bitişik olursa o kadar göğsün hoşluğuna ve ferah olmaya işarettir. Eğer bu hattın rengi şakakı ve eczaları olmaz. Midenin ve göğsün zyıflığına işaret eder. Eğer bu hattın üzerinde ya da yanında küçücük noktacıklar

bulunursa yaratılışının kabzına ve hırsızlığa işarettir. Eğer bu eski hat miktarınca bir başka hat kesse mideden ortaya çıkar. Baş ağrısına işaret eder. Eğer baş hattının yanında kızıl olursa göğüs zahmetlerine işaret eder.

3.2.7.5. Ömür Hattı

Nefs-i hayvaniyyeyle ilgilidir. Bu yayda ömrün müddeti ve ömür içinde olan çeşitli hastalıklara açıklama getirilir. Ömrün uzunluğu ve kısalığı ömür hattının uzunluğuna ve kısalığına göredir. Ömür hattının başlangıcı م tarafından. Aristotaleys Kitab-ı Hayvanatta demiştir ki: İnsanın elinde üç hat vardır. Büyük olursa ömür uzunluğuna işarettir. Ömür içinde meydana gelen hastalıklara bu açıdan işaret eder. Bu hattı ne kadar hat keserse o hatlar kadar hastalıklar olur. Aşağı çizilmiş olan şekilden bilinebilir. م ا ع hatları erişir. Bu köşenin ömrü alışkanlıklarında gayet çok yaşar. Eğer ömür hattını kesen hatlar م tarafına yakın olursa çok küçük oğlanken hasta olur. Eğer م س ortasında olursa orta yaştaiken hasta olur. Diğerlerini de buna kıyas etmelidir. Eğer م hattı ne kadar eski köşeye yakın kesse o kadar hastalığı çok olur. Hatta eski köşe üzerinde olsa tehlikelidir. Eğer kesen hat ne kadar büyük ve uzun olursa o kadar hastalığın da uzunluğu ve kuvveti olur. Ama hastalığın sebebi kesen hattın geldiği ve bittiği yerden bilinir. Bu hat baş hattı tarafından yana olursa ve orada kalınlığı س tarafından yana olan kalınlıktan zayıf olursa her kişiyle dost olup iyi nasihatler veren kişiye işaret eder. Eğer س tarafından yana bunun gibi budaklar olursa



derviş olup kullarından yalan sözler söylemeye işarettir. Eğer م tarafından yana

bunun gibi budaklar olursa م mal sahibi ve izzet sahibi olmaya işarettir. Eğer bu hat ne kadar م tarafından yana incelse o kadar aklın ziyadeliğine işarettir. Eğer bu hattın س tarafından yana olan kızılık م tarafından yana ن ن olan kızılıktan çok olursa hiç kimseye merhameti şefkati olmayıp sarhoşluğa işaret eder. Eğer bu hat م tarafından yana budakları bitse fikirlerinin yahut nasihatlerinin bozuk olduğuna işaret eder. Eğer



bu hatlardan üçgen ل س içinde bunun gibi budaklar bitse م hattına dokunsa iyilikleri



olur. Yaramazlığından sonra م eğer bu hattın başında avucu geçerek hatlar bitse-

bibirbirine bitişik olsa bu şekilde  cüzzam olacağına işarettir. Eğer hattın yanında

 bir gözü fesatçı olur. İki bulunsa iki gözü fesatçı olur. Eğer adı geçen ömür hattından bir kıvılcık hat çıkarsa  parmağına yakın varırsa tehlikeli yarası olur. Eğer ömür hattını bir küçürek hat keserse sözü doğrusuna gidip bir büyük belaya uğramaya işaret eder. Eğer bu hat  hattı dokunduğu yerden bir hat çıkarsa  hattına erse aşağıya bakar olursa mızraktan ya da oktan yaralanmaya işarettir. Eğer  hattına yakın iki hatlar ömür hattının sağ yanına uzunluğuna ölseler kendi eceliyle tabî yolla olurç

3.2.7.6. Baş Hattı

Nefse ait kuvvetlerle alakalıdır. Eğer  hattı doğru olursa zihne, dimağa ve iyi huylara işarettir. Eğer hat  hattına yakın gelirse her nesnenin eksikliğine işarettir. Eğer  hattına baş hattı ulaşırsa yaramaz nasibe işarettir. Eğer bu hat kısa olup orta parmağın karşısında dikine gelirse yiğit iken eceli gelir. Özellikle orta parmağın ortasına doğru dikine haç gibi gelirse bu hattın ucunda iki küçük hat yapışıktır. Demirden gövdesinde yara olmasına işarettir. Eğer bu hat eğri olup pare pare olsa haydutluğa ve kakganlığa işarettir.

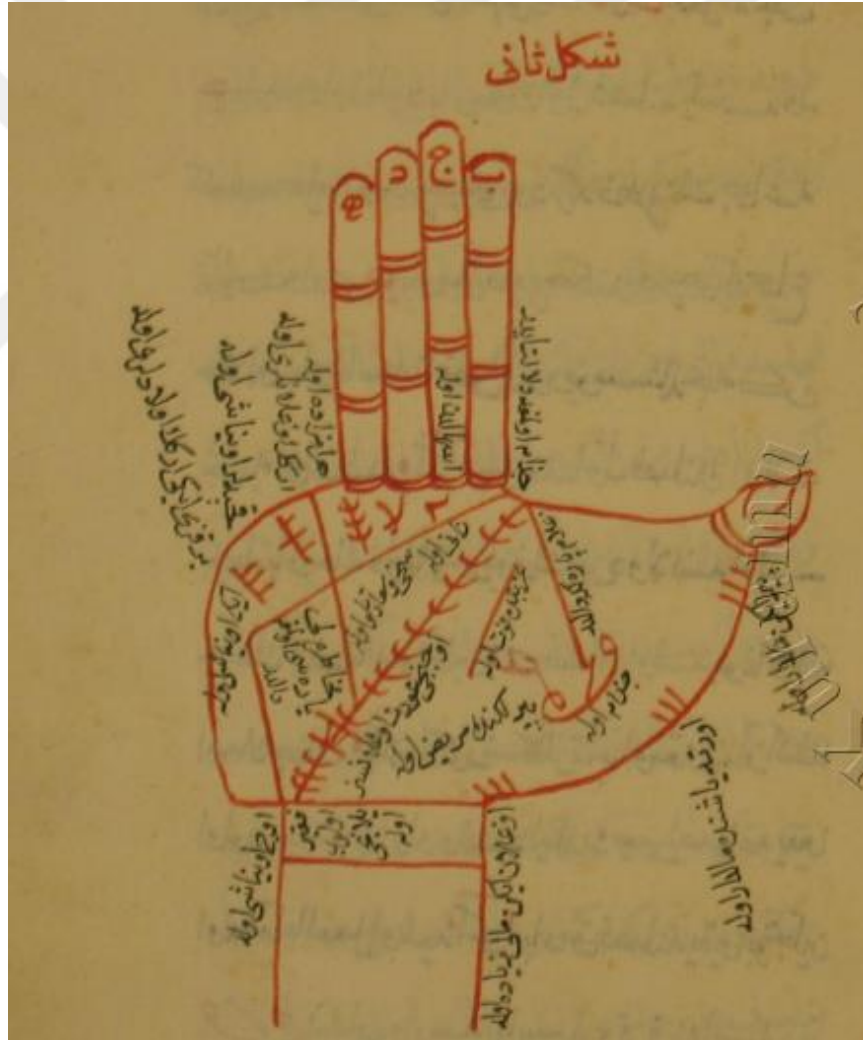
3.2.7.7. İnsanın Bahtı

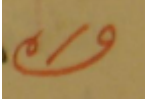
Yıldızı Zuhal olanın ellerinin işareti büyüktür. Orta parmağında artık hatlar vardır. Özellikle elinin  sathının bir ucundan geçer  parmağına dek gelir. Yıldızı Müşterî  parmağında hatları çoktur. Özellikle cimâ ve baş hattının budaklarından  parmağının dibine dek varırlar. Yıldızı Mirrih olanlar baş ve ömür hatları doğrudur, düzgündür. Yıldızı Şems olanlar  parmağının dibinde çok hattı olur. Yıldızı Zühre olanlar, Zühre yerinde çok hatlar olur. Yıldızı Utarid olanlar, Utarif yerinde çok hatları

olur. Yıldızı Kamer olanların elinin karesinde bu şekil  iz olur. Kamer yerinde çok hatlar vardır. O hatların çizilmiş işaretleriyle insanın yıldızları bilinir. O hâlde yalnız yıldızı bilmekle bu iş imkânsızdır. Benzerlikten hâlî olmaz. Ama bu bâbın evvelinde yazılmış ve çizilmiş olunan yani mizacından, ahvâlinden ve firâsetinden

diye zikir ettik. Nesneler tıp ilminin, hikmet ilminin ve ahkâm ilminin içinde bulunur ve bilinir. Bu mahalde hemen ellerinin hatlarıyla açıklandı. Çünkü sözü uzatmak gerekir. Daha kısa ifade etmek istenilendir. Zikredilenlerin şekli budur.

3.2.7.8. Şekl-i Sâni



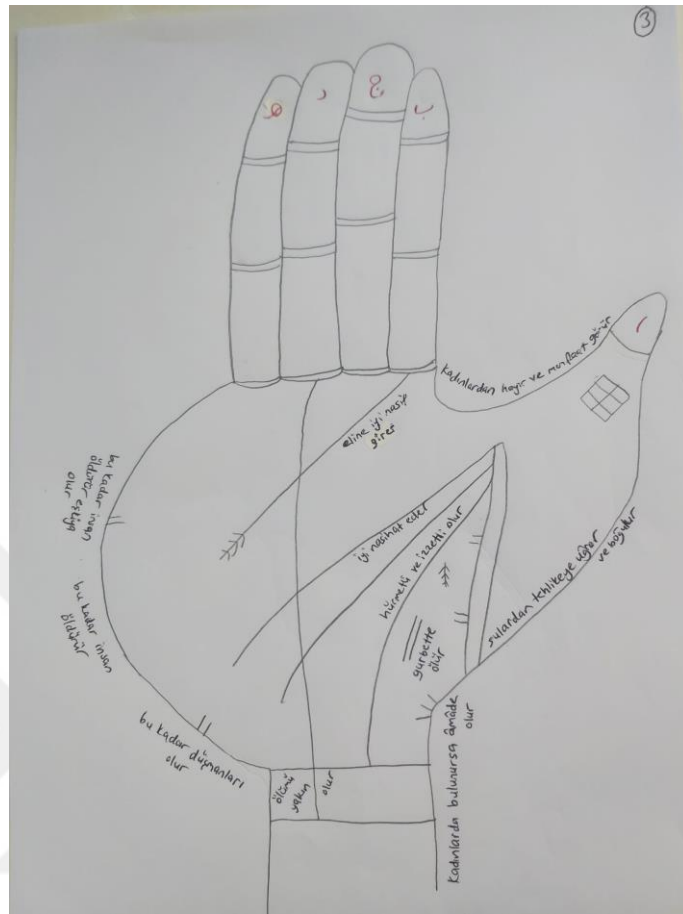


gibi işaret varsa annesiyle ve kız kardeşiyle zina ettiğine işaret eder- Yüce Allah korusun- Eğer ب و ا parmağının arasında ömür hattı yakınına Kamer'in yerinin tarafından aşağı kol tarafına bir hat olursa oğlancılık olmasına işaret eder. Filozof Batlanyus der ki: Eğer bu hat غ ا ت hattına varsa bütün ömrü boyunca malı eksik olur. Eğer sonunda eksik olsa, bu hatta göre kıyas edilsin. Firâset ilminde meşhur delaletler bulmuşlardır. Örneğin iki kaşın arasında kıllar bitse oğlancılığa veyahut kadınlar ile zina ettiğine işaret eder. Ama gövdesi sert kıllı olmaz. Allah'ın acayip hikmetlerindendir ki bir kişi bunun gibi haram cimâyâ başlasa çabucak işaretleri görünür olmaya başlar. Çünkü bu nesneler yaratılışa muhalif, karşıttır. Filozof Batlanyus der ki: Bunlar gibilerine ahkâm ilminde hüküm vermek yoktur. Çünkü yıldızlar yansımıştır. Yaratılışları bile alışkanlıklarının dışındadır. Eğer bilmek istersen bir kimsenin kadınların, küçük oğlan çocukların değeri anlaşılır. Zühre yerinde çizilmiş olan hatlardan bilinir, oraya bakılsın. Eğer ♠ parmağının dibinden elin sol tarafından geçerek, hatlar elinin uzunluğuna inerse o kadar küçük erkek çocuklarına işaret eder. Eğer eğricek olursa küçük kız çocukları olmaya işaret eder. Hatların adetince sayıları olur. Mümkündür. Eğer hangisi önce doğru bil. ♠ parmağının tarafından olan öne doğru mertebe ile doğrular hatlarının mertebesinden ve doğruluğundan ve eğriliğinden önce ve sonra erkek ve dişi olanları bil. Küçük erkek çocuklarının hangisi yaşar hangisi vefat eder bilmek istersen o hatlara bak. Hattı kesik, aralıklı olan vefat eder. Eğer kesik olmazsa vefat etmez. Küçük erkek çocuklarının bile hangisinin ömrü kısa olur, bilirsin. Eğer hattı uzun olursa ömrü uzundur. Eğer kısa olursa ömrü kısa olur. Eğer ♠ parmağının dibinden ♠ parmağının yassılığını ne kadar hat keserse bir kadın alır. İki keserse iki kadın alır. Ona göre kıyas edilir. Eğer kadın hatları ♠ parmağının yassılığına doğru olursa bakire kız almaya işaret eder. Eğer eğri olursa dul kadın almaya işaret eder. Yahut bakire kız diye aldığı bakire çıkmayacağına işaret eder. Eğer hatlar birbirinden uzak olursa alacağı kadını çok zaman sonra alacağına işaret eder. Sözün kısası, hatların mesafesi kadar zamanı belli olur. Küçük erkek çocuklar (oğlancıklar) hatları inip avratlar hatlarına ulaşsa o kadından o kadar küçük erkek çocuklarının olmasına işarettir. Eğer avrat hattı kızıl olursa akrabasından kız almaya işaret eder. Eğer küçük erkek çocuklar hatları inip

avrat hattına ulaşmazsa o erkeğin kadından oğlu kızı olmaz. Avratın hattı uzun olursa yaşlı kadın almaya işaret eder. Eğer avrat hattı kısa olursa genç yaşlı kadın almaya işaret eder. Sözün özü, avratın yaşının büyüklüğü hattına göre olur. Eğer bu adı geçen hatlar kadın ellerinde olursa yukarıda zikredilen açıklama üzerine varacakları, evlenecekleri erlerin sayısına işaret eder. Erkeklere göre de kıyas olunur. Kadının zikredilen hatlardan başka elin dışından yana hatları olursa kahpe olmasına ve oynaşlarının sayılarına işaret eder. Eğer istersen bilmelisin, kişi oğlan iken mi evlenir veya yiğit yani genç iken mi evlenir veyahut orta yaşında mı yaşlılığında mı evlenir? Eğer erkekte avrat hattı ♣ parmağının dibine yakın olursa oğlan iken evlenir; uzak ise ort ayaştı; daha çok uzaksa yaşlıyken evlenir. Sözün kısası, hattın uzaklığına ve yakınlığına göredir. Eğer غ ا ی hattına yakın ömür hattının sağ yanına paralel hat olursa gurbette vefat eder. Mevlidinde vefat etmeye işarettir. Eğer ömür hattının sol yanında ömür hattına paralel hat bulunsa ki غ ا ی hattına yakın yerde tabî olmaya işarettir. Bazı filozoflardan rivayet edilir. غ ا ی hattı yanında elin yassılığına dört paralel hat olursa ömrünün başında devlet ve yüksek makama işaret eder. Eğer bu hatlar غ ا ی hattına uzak olursa yaşı kadar malı olur. Eğer adı geçen hatlar ا parmağıyla غ ا ی hattının ortasında olurlarsa orta yaştaiken malı çok olur. Anlatılan şekliyle eğer Kamer'in hükmettiği yerde aşağıya çizilmiş olan işaretlerin birisi bulunsa kendi kadınlarına kıyıp haram olan kadınlarla zina edip yaramaz fikirlere kapılmaya işaret eder. Eğer Utârid yerinde bulunsa ağır hastalığa ve öksürüğe işarettir. Eğer Mirrih yerinden aşağı çizilmiş şekillerin birisi bulunsa bozuk hâllere ve hastalıklara uğramaya işarettir. Eğer Şems yerinde bulunsa çabuk aceleciliğe ve kurtulmaya işarettir. Eğer Müşterî yerinde bulunsa çok rızık ve mal kazanmaya işarettir. Ama en öncekisi yaşlılığı (?) olmasıdır. Eğer Zühre yerinde bulunsa söz söyleme kolaylığı (kelam-ı yüsr) yani söz söylemede zahmet çekip deprenir. Ama ehl-i akıl olup cevabında kâmil, dürüst, salih, âbid, zâhid, derviş ve fakirleri çok sevip onlara karışıp görüşmesine işarettir. Eğer üçgen içinde bu adı geçen sıfatlar bulunursa, yaramaz huylar ve kötü talihli kişi olur. Ama cömert ve eli açık olmasına işaret eder. Zikredilenlerin şekli budur:

3.2.7.10. Şekl-i Sâlise





م köşesi ب ve ج parmaklarının arasına doğru ۱ olsa gönlü miskin olup haram kazanmak için fazlaca mücadele ettiğine işaret eder. Eğer bu köşe ب parmağının ortasına doğru olup ۱ olup dar açılırsa zihninin zeki olup mutluluğuna işaret eder. Eğer م ve س ۱ olup hatlarından köşe hatlarından köşe meydana gelse birbirine dokunmasalar aralıklar görünür olsa kendini büyük görür ve başkalarını esirgemez, iyilik bilmez, kıskanç, yalancı ve laf yetiştiren sözün kisası iğrenç huylu ve akıbeti hayır olmaz bir kişi olduğuna işaret eder. Eğer adı geçen hatların aralıkları fazlaca yakın olmasıyla bitişiklikteki gibi olursa ama hakikatte bitişik olursa tehlikeye uğramaya veya demirden yarası olmaya işaret eder. Eğer bu hatların arasında başka hat م köşesinin dibinden çıkıp geri eğilip س hattına dokunsa aşağı bakarsa zehir yiyerek veya darptan yok olur. Eğer م hattı köşesinin üstüne gelen hat sağ tarafından arası açılıp yine eğilip kavuşmaya yakın olup varıp م köşesinin altından kavuşursa yaptığı harcamalara

pişman olur. Üçgen içinde م yanında bunun gibi  iz olursa alacağı kadından

mirasçı olmasına işaret eder. Eğer adı geçen yerinde bunun gibi  işaret olursa ve kızıl olursa bir yıl boyunca hasta olmasına işarettir. Eğer س köşesinde açığa çıkıp kızıl olursa gönlün, aziz sıcaklığının ve güçlülerin hoşluğuna işarettir. Eğer adı geçen köşe olursa haydut kimse olacağına işarettir. Eğer geniş açılı olursa bunun aksidir. Eğer bu

köşe olursa adamlığı ve insaniyeti olmaz bozuk hâlli olur. Eğer köşe bunu gibi  iz olsa ve kadınlarda olsa erkek çocuğuna gebe olduğuna işaret eder. Eğer dar açıdaysa fitneliğe işaret eder. Eğer adı geçen geniş açı olsa ahmak olup insaniyeti olmadığına işaret eder. Eğer köşe olmazsa midenin ve göğsün zayıf olmasına işarettir. Eğer adı

geçende bunun gibi  iz olsa yatlıdur. Eğer elin karesinde haç gibi olursa dindar, şeriate uyan ve salih kimse olup dünyayı terk etmeye, huzursuz şeyh gönüllü kişi olup izzetli olmasına işarettir. Eğer adı geçen haç eğri olup hoş nişanlanmış olursa yatlıdur. Eğer iki üçgen olsa birinin hattı birisinin üzerine olsa iyi olmaya işarettir. Eğer üç

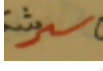
olursa yatlıdur. Eğer dört olursa iyidir. Eğer adı geçen yıldız gibi bunun gibi  izi olup kızılrsa adil ve güvenilir olmaya işarettir. Eğer elin karesinde üçgen gibi dar açı olup م ج hattının ortasında meydana gelse büyük düşmanları olduğuna işaret eder. Eğer adı geçen ج ve ه aralığı karşısında haç gibi olsa seferler görüp, zahmetler görmeye işaret eder. Eğer iki hat parmağın dibinden çıkıp ömür hattının keserse uzun sefere çıkıp çok velayetler görmeye işaret eder. Eğer Kamer hükmü yerinde bir yıldız şekli

olsa yani bunun gibi  sevinip ferah olmaya işaret eder. Eğer Kamer hükmü

yerinde bunun gibi  iz olsa sahibi devletli ve izzetli olur. Eğer Kamer hükmü

yerinde ömür hattı yanında bunun gibi  şekil olsa arkasından gelecek hastalıklara işaret eder. Eğer cimâ hattında bir budak bitip ج parmağının dibine dek gelse çok şeylere çalışıp fazlasıyla zahmetler çekmeye işarettir. Eğer ج parmağının dibinden iki kısacık budak hatlar bitse işinin eri olup işler bitirdiğine işarettir. Eğer adı

geçen hatlar birbirini kesse emek çekip zahmetler görmeye işaret eder. Eğer ج parmağının üçüncü boğumu dibinden avuç geçerek hatlar bitip aşağısına inerlerse boğazında hastalık ve verem olmasına işaret eder. Eğer د parmağın dibinden iki doğru hat bitip elin uzunluğuna doğru gitseler -ama bu gelmiş beya kesilmiş gibi olmamalıdır, aklın zekâsına, anlaşılması güç ilimleri inceleyip ince fikirler edip ilim çeşitlerini bilmeye işarettir. Bir bakarsın çok sevilir, bir bakarsın az sevilir. Bunun gibi bir kişi olduğuna işarettir. Eğer adı geçen iki hatlar kesilmiş olursa adı geçenlerin tersinin olacağına işarettir. Eğer Utarid yerinde aşağıdan yukarıya yani elin karesinde bir eğri şekil hat çıkarsa yabancı kimselerle dost olmaya işarettir. Eğer Utarid'in hüküm

yerinde bunun gibi  şekil olursa düşmanların ona üstün gelmesine işarettir. Eğer Utarif yerinden geçerek ve karışmış hatlar olursa küçük çocukken terbiyeli tabiatlı olmaya işarettir. Eğer adı geçen hatlar غ ا ی yakın yerde olursa soğuk balgam-ı mizaç olup huyu da daima yumuşaklık üzerine olur. Eğer Utarid yerinde bunun gibi



şekil olursa ileri gelen bilinen bir kimse olmaya işarettir. Eğer ا parmağının ilk boğumuna yakın bu hat bozuk gibi tamamen parmağı çevirse suda boğulmaya veyahut asılmaya işarettir. Eğer adı geçen hat adı geçen parmağı çevirse sularda boğulmaya ve türlü tehlikeye uğrayıp yine de kurtulmaya işaret eder. Eğer parmağın evvelki boğumu

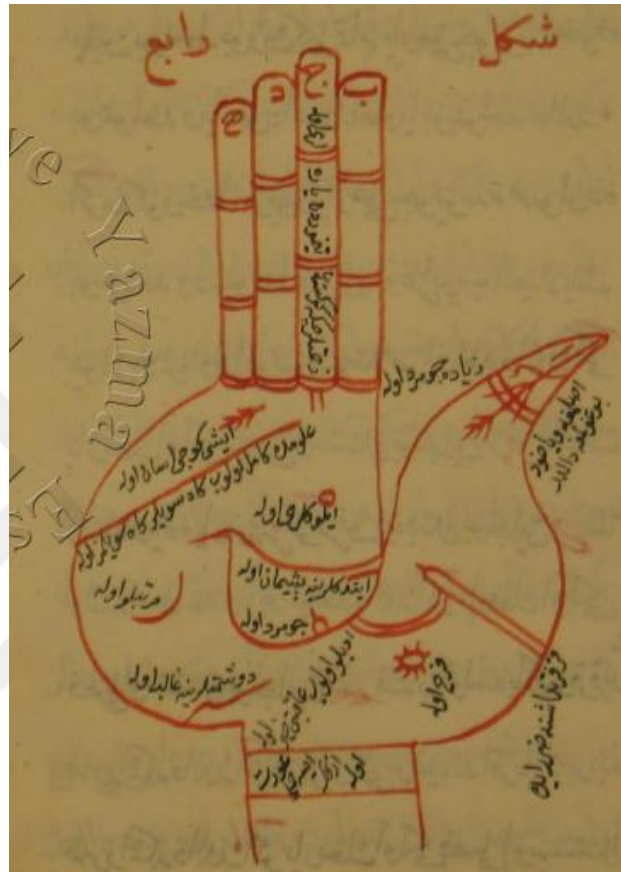


bunun gibi  iz olsa fazlaca yaramazdır. Eğer tırnak dibinden bunun gibi  işaret olsa asılmaya veya boğulmaya işarettir. Eğer parmağın evvelki boğumu



üstünden bunun gibi  iz olsa yalnız kız kardeşine zarar vermeye işarettir. Eğer k1 kardeşi yoksa akrabadan birine zarar vermeye işarettir. Eğer parmağın evvelki boğumu üstünde yıldız gibi bunun gibi nişan olsa kimselerle cimâ etmesine işarettir. Adı geçenlerin şekli budur:

3.2.7.11. Şekl-i Râbia'



Zühre yerinde olurlar ama parmağın dibine varmazlar. Kollarında ve ellerinde yarası olmaya işarettir. Eğer ا parmağının dibinde yarım daire olup orta yaka mertebenin iyiliklere muhtelif olduğuna işarettir. Ama aşağı baksa eksilmeye bozuk hâle işaret eder. Eğer غ ا ت hattı doğru ve bitişik olup rengi bile manidar olup yukarı tarafa meyletse özellikle budakları doğru olup eğilmiş olmaz. Devletlilerde olursa iyiliğe işarettir. Eğer غ ا ت hattından bir doğru bitişik hat çıkıp م ل hattına varsa ömrünün başında dirliği dar, zahmetli olur. Sonrasında devlet ve huzur üzerine olup hayır olmasına işarettir. Eğer adı geçen hat orta parmağa varmazsa maşûk olduğuna işarettir. Eğer adı geçen hat ب parmağına varırsa uzak seferlere gitmeye işaret eder. Eğer adı geçen hat ا yahut د parmağına yakın ulaşırsa gayrete, büyük nasibi olmaya işarettir. Eğer adı geçen hat bitişik ve iyice renkli olup ا parmağının dibine veya ömür hattının yanına çıkarsa vakti hoş ve güzel olur. Eğer غ ا ت hattının üstünde kadınlarda ömür hattına yakın üç, dört ya da daha çok yıldızlar olsa laf yetiştiren ve yaramaz bir erkeğe varıp/erkekle evlenip sonra yine kurtulmaya işaret eder. Eğer kolun ortasında bir hat غ ا ت dış yüzünden geçip Utarid hükmü yerinde dursa kendisi dostlarına sadakat gösterip dostlarının ona sadakat ve insanlık göstermemesine işarettir. Eğer adı geçen hat kolun dibinden çıkıp eğri ve asılsız olursa kul olup kendi seçim hakkı elinde

olmamasına işaret eder. Eğer cimâ hattının ucundan bunun gibi  bir hat bitse-ki parmakların dış tarafından yine parmaklarına bakarsa düşmanını katlettiğine işaret eder. Eğer kolun ortasından bir hat çıkıp غ ا ت dış yüzüne geçerse bir yerde durmayıp her yerde misafir olup seyyah olmasına işaret eder. Eğer adı geçen hat geçip ömür hattına ya da baş hattına dokunsa defalarca bol rızkın eline girmesine işaret eder. Eğer adı geçen hat Kamer hükmünün yerindeyse denizlerde sefer edip vardığı yerde yerleşik olup amacının tamam olmasına işarettir. Eğer غ ا ت hattı üstünde haç gibi olsa iyi nasip eline girer. Eğer غ ا ت hattı uzun bir hat çıkıp orta parmağa yakın gelirse tabiatı sevdâî olup çok cömert olmasına işarettir. Eğer Zühre yerinde üçgen veya kare olsa hâli gayet iyi hoş olur. Eğer Utarid yerinde yıldız gibi olsa kadından mal elde etmeye işarettir. Eğer ب ve ج parmaklarının arasından bir hat çıkıp yay şekli gibi eğilip ا parmağına varırsa yara olduğuna ya da olacağına işarettir. Eğer ب ve ج parmaklarının arasından bir hat çıkarsa ا parmağının dibine varsa mahpus olduğuna işarettir. Eğer ج parmağının dibinden yani Mirrih hükmü yerinde yarım daire gibi bir hat olsa- ki

yukarıya bakar hâldedir, zindana girmesine işaret eder. Eğer Zühre yerinde adı geçen hat gibi olsa hırsız olmasına işarettir. Eğer elde kıl az olsa kadın tabiatlı olup bozuk hâlde olmasına işaret eder. Eğer elde kıl olmazsa yaramaz huylara, büyüklenmeye ve akılsız olmaya işarettir. Eğer kılın miktarı, rengi, yoğunluğu, eğriliği ve doğruluğu itidalli olsa güzel huylara işaret eder. Filozof Aristotaleys Kitab-ı Nefise'sinde demiştir ki: Tırnakların ahvâlinden aklın zekâsı ve bönlüğü bilinir. Eğer tırnaklar ince, renkli, güzel olursa veya kızıl renk olup uzun olursa aklın ve huyların hoşluğuna işaret eder. Eğer tırnaklar çok kısa olursa insana karışmayıp hatırnak kimse olmasına işarettir. Ayrıca filozoflardan bazıları demişlerdir ki: Eğer tırnak üzerinde akça akça noktalar olursa o kadar dostlarının olup bereket bulmasına işarettir. Halk içinde noktalar kadar elbiseleri olması veya halktan o kadar fayda bulmasına işarettir. Eğer tırnak üzerinde noktalar olsa o kadar düşmanları olup yeni zararları olmaya işarettir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TRANSKRİPSİYONLU METİN

[1b]

Hazā Risāle-i Kıyāfet-nāme-i Tartūşī

(1)Bismillāhirrağmānirrağīm

(2)Bi-ğamdellahillezi ceʿale zāhire'l-insāni ʿunvāne'l-bāşini fi'l-vücūdi (3)ķale "simāhum fi vücūhihim min eʿseri's-sücūd" ğamden yelīķu (4)bi'l-ğamīdine ve hüvellezi ʿalā ğāzirati'l-mechūd ve nuşalli (5)ʿalā nebiyyinā ellezī mebni būnyānūd-dīn ve seyyidinā ellezi (6)erkānū'l-yakīn şalatan mütevāliye fi külli vaķtin ve hīn (7)ve ʿalā ʿalihī ve aşġābihī ve enşāri'l-mürselīn el-muāʿdīn fi (8)iżhārū'd-dīn ve 'alā men ķale āmīn amma baʿd bu kitābuñ (9)tertibi bir muķaddime ve yedi maķāle üzerinedür **MUĶADDİME** Ğurūf-ı (10)mermūzu beyānundadır **MAĶĀLE-İʾ EVLĀ** ʿilm-i firāsetün taʿrīfi beyānundadır (11)**MAĶĀLE-İʾ SĀNİYE** eşrāf-ı ʿālemde olan şehirlerün ehl-i ahlāķı (12)ve evsāfi beyānundadır **MAĶĀLE-İʾ ŞALİŞE** ricālin ahlāķı ve evsāfi

[2a]

(13)beyānundadır **MAĶĀLE-İʾ RĀBİA** ʿmizāca ve bedene müteʿallik kelimāt-i (14)camiaʿ beyānundadır **MAĶĀLE-İʾ HĀMSE** insānun başında (15)olan ʿazā-i besti beyānundadır **MAĶĀLE-İʾ SĀDİSE** insānun (16)elden gayrı ʿazasınun beyānundadır **MAĶĀLE-İʾ SĀBİʿA** elde (17)olan imāret ve ĥudūd beyānundadır ve'l-ķelām (18)fi'l-makşūd ve't-tevekkül ʿala şamed'ül-maʿbūd Ve billahi tevffīķ (19)ve'l-hidāye minhu eş-şifā ve'l-ķifāye **MUĶADDİME** ğurūf-ı mermūzu (20)beyānundadır ve baʿde bilgil ki ulemādan ve hikemādan raġimehumullāh ki bu (21)ʿilmün ehilleridür ve hem her bir sene bu ʿilm-i firāsetde bir ğüküm (22)mensūbdur anlaruñ her birisinüñ ismine ğurūf nehcinden bir (23)ġarfiyle işāret olundu tā maʿlūm ola ki her bir ğüküm kimin (24)meżhebi üzerinedür ve kime mensubdur ol ġarfler bunlardur: (25)Tā ve nūn ve şād ve mīm ve sīn ve ʿayn ve he

[2b]

(26) ط Aristo'ya işâretdür ن İklimüne³ işâretdür ص (27) Mansûriyye işâretdür م İmâmeye işâretdür س İlādusa (28) işâretdür ع Şâfiî'ye işâretdür ه cemâ'ate işâretdür **MAKÂLE-İ** (29) **EVLÂ** 'ilm-i firâsetün ta'rîfinedür firâset lügatde zeyreklik (30) dirler muşarra' firâset zeyregi dān hem-i der hem-i hāl amma işşilâğda ve (31) hiye 'ibâret 'an istidlāl bi'l aġvāl-i žāhire alā el-aḥlāk el-bāşın ya'nı aġvāl-i žāhiri ile aḥlāk-ı (32) bāşınına istidlāl (33) etmekden ibâretdür eger su'āl olunursa ki aḥlāk-ı žāhiri (34) aḥlāk-ı bāşınıyyeye nice delîl olur vēririz ki (35) nefis yāḥud mizācdur ya mizāc nefsüñ altıdur her kankısı (36) olursa ef'âlde mizāc 'illeti olur žāhirün ve bāşınun (37) aġvāline göre öyle olsa žāhir ve bāşın iki ma'lûldur (38) mizāca bir ma'lûl hâşıl olduġu vaktinde bir ma'lûl dahı

[3a]

(39) istidlāl-i ka'biyye-yi müsellemedendür ve'z-žāhir 'unvān'ul-bāşın (40) şāhiddür şûret-i žāhirden sıret-i bāşına istidlāl-i (41) şarîkı dürüstdür enbiyā ve evliyā ma'rifetidür amma 'ilm-i kıyāfet ve (42) 'ilm-i riyāfet ve 'ilm-i siyāfet küllisi bu 'ilm-i firâsete müşābih 'ulūmdandur (43) belki andan kısımdır evvelkisi ma'rifet beşer içündür ikinci ma'rifet (44) mā içündür üçüncü ma'rifet eşer içündür amma kıyāfet lügatde ma'rifet-i (45) işāra dirler anı bilen kimseye fāyık dirler cem' kafe/kayıf gelür (46) bāyebe'ahu geldüġi gibi işşilâğda hi ye şınā'ah yestedilluhā (47) alā ma'rifet'ül-insān ya'nı bu bir 'ilmdür ki bunuñla istidlāl (48) olunur insanuñ ma'rifetine buña kıyāfet-i beşer dirler andan (49) ötürü ki bu fenüñ ehl-i nāsuñ beşerlerine vesā'ir 'azasınuñ (50) hey'et-i žāhirasına nażar eylerler bu aġvāl ile aḥlāk bāşınasına (51) istidlāl éderler ve ġuşûl-i nisbede istidlāl-i şarîġ şaġıġdûr

[3b]

(52) Zîrā mebahîs-i şayyibe müşbetdür ki evlād ile vālideyn (53) mabeyninde baġsden lâ-büddur az olur 'ömr-i ḥafıyyede (54) olur ki anı idrāk itmez illā kuvvet bāşırada ve ġāfiżda (55) temām kemāl-issi olan idrāk éder ammā riyāfet fehiye (56) ibâret 'an ma'rifet er'râif'il-me'l-müseccen fi'l-arē ya'nı (57) riyāfet ġabs olmuş şuyı bilmekden ibâretdür bu fennüñ (58) ehli turābuñ rayiġāsını şetm étmekle şuyuñ yakınlığın ve (59) ıraklığın fehm ve idrāk éderler ammā siyāfet fehiye ibâret (60) 'an tettebbu es-seif ešare'l aġdem ve'l-aḥfef ve'l-ġavefir (61) fi's-şarîk ya'nı siyāfet ayaġ izlerin ve şırnaġlar (62) izlerin şaraf kabilde ya'nı şol

³ Orijinal metinde bu şekilde yazılsa da muhtemelen kastedilen fizyonomi alanında meşhur İflimun'dur.

yerdeki ayak şekliyle müştekil ⁽⁶³⁾olmağa kâbil ola tetebbu' idüp bilmekten 'ibâretdür nâs ⁽⁶⁴⁾bu fennün ehliyle fâidelenürler zîrâ bunun sebebi ile vuşûl

[4a]

⁽⁶⁵⁾bulurlar ayrıık yerlerde anda nâsdan hârîk ve sârîk ⁽⁶⁶⁾ve gayvân gitmüştür bunu idrâk etmez illâ kuvvet bâsırada ve ⁽⁶⁷⁾hâyâliyyede ve hâfızada temâm-i kemâl üzerine olan éder ⁽⁶⁸⁾**MAKÂLE-İ' SÂNİYE** ešrâf-ı 'âlemde olan şehirlerün ehlinün ⁽⁶⁹⁾ahlâkı ve evşâf beyânındadır **طنمس** dediler ki cemîi ⁽⁷⁰⁾şehirlerün ehlinün ağılakı ve şabâyî' birbirlerine muhâlifdür ⁽⁷¹⁾zîrâ hiçbir şehir bulunmaz ki anuñ ehlinün ağılakı ve şabâyî' ⁽⁷²⁾añir şehrin ağılakına ve şabâyî'ne muhâlif ve muğâyir olmaya ⁽⁷³⁾**Evvel Mısırdır** Mısır ehlinün gafleti çok fehm ve idrâk ⁽⁷⁴⁾ve gayret ve buğıl azdır dün-himmet ve riş-hândân olurlar ⁽⁷⁵⁾dilleriyle verirler ellerinden olmayanı ve gördüklerini gikâyet ⁽⁷⁶⁾édicilerdir zarar ve fâ'ide fikr itmezsiniz ve gâkîkate muşşali' ⁽⁷⁷⁾olmaqsızın **İkinci Ehl-i Berberdir** berber ehli 'ağıl ve dânalardur

[4b]

⁽⁷⁸⁾ve faşiglerdir amma gılzat ve gırş buğıl ve kizb ve mâlı ⁽⁷⁹⁾sevip ziyâde gıfz itmek nihâyet mertebede şânlarına lâzımdır ⁽⁸⁰⁾mekr ve gîle azdır ve nisâlarınınuñ muğabbeti ve lüşfu gâlıdır ⁽⁸¹⁾**Üçüncü Ehl-i Şamdır** Şam ehlinün gaflet ve kibr ve mizâc-ı ⁽⁸²⁾laşife ziyâdedir amma vefâları azdır ve kerem ve seğâları ⁽⁸³⁾çokdur ama yerinde etmezler başınları hayra muşia' ve munğâd ⁽⁸⁴⁾üzerebilir amma žâhirleri ana muhâlifdir **Dördüncü Ehl-i** ⁽⁸⁵⁾**Çicâzdır** Hicâz ehlinün oynamak ve laşife éylemek şevk ⁽⁸⁶⁾te'aşşuk ve fesâd ve şama' ve feşâgat ve idrâk ve kerem ve vefâ ⁽⁸⁷⁾çokdur ve nisâlarınınuñ şehveti gâlıdır erkeklerine meyl ⁽⁸⁸⁾ü muğabbeti ziyâdedir ve bir kelâmı tiz fehm idüp hıfz éderler ⁽⁸⁹⁾**Beşinci Ehl-i Rumdur** Rum ehlinün tekebbürlük ve şöhreti buğıl ⁽⁹⁰⁾ve vefâ ve şevk ve şecâ'at ve mâla ve manşıba meyl ve muğabbet

[5a]

⁽⁹¹⁾ve keşret ekl ü şürb ve gılzat şânlarına lâzımdır ⁽⁹²⁾amma fehm ü idrâkleri gâyetle hübdur nisâlarınınuñ şöhret ⁽⁹³⁾ve şehvetleri gâlıdır **Altıncı Ehl-i Irakdır** Irak ehlinün ⁽⁹⁴⁾mekr buhl ü hüd'a ü kibr ü 'âzamet ü riş-hând ü bí-vefâ ⁽⁹⁵⁾çokdur 'ağıl u žekâvet ü idrâk ve bir şey tiz fehm éylemek ⁽⁹⁶⁾žâtlarına lâzımdır ve nisâlarınınuñ şehveti ve meyli gâlıdır ⁽⁹⁷⁾**Yedinci Ehl-i Hinddir** Hind ehlinün gaflet ü şecâ'at ü hıyânet ⁽⁹⁸⁾ü žâhir ekzeb ü uğruluk ü vefâsızlık ü şabırsızlık ⁽⁹⁹⁾ü şevk ziyâdedür kılet-i ekl ü şürb ü 'ışk ü

İşkuñ ⁽¹⁰⁰⁾meşakḳatlı vü zağmetlü emri ihtiyār etmek şānlarına lâzımdır ⁽¹⁰¹⁾**Çikāyet** olunur ki ehl-i Hind'den bir kimse bir cāriyeye ṡāşık ⁽¹⁰²⁾olup ittifāk idüp cāriye bunun şehrinden göçüp ⁽¹⁰³⁾bir ahir şehre intikāl lâzım geldikde cāriyeyi gönderi çıkup

[5b]

⁽¹⁰⁴⁾Hîn-i vedā'da girye ü zārlik eyledi amma bir gözünden eşk-i ⁽¹⁰⁵⁾revān olup ve bir gözünden hiçbir şamla inmedi sen benüm ⁽¹⁰⁶⁾ğabıbmün vedā'ı gününde ağlamadıñ deyu ol ağlamıyan ⁽¹⁰⁷⁾gözini intikām idüp seksen dört yıl yumdı ⁽¹⁰⁸⁾hiç açmadı ve bu rubā'iyyenin ğaḳḳında naẓm itdi ⁽¹⁰⁹⁾**Naẓm** bekat ṡaynı gadātu beyni dem'ān ve uhrā bi'l-bukā beḥalet ⁽¹¹⁰⁾ṡaleynā feāḳabt elleti tağatta ṡaleynā bi en ğammaēūhā yevme el-taḳaynā ⁽¹¹¹⁾**Sekizinci Ehl-i Çindir** Çin ehlinün mekr ü ğased ü nifāk ⁽¹¹²⁾ü ḥabāset ü bî-vefālīk çokdur ṡaql ü zekāvet ü idrāk ⁽¹¹³⁾ziyādedür ü šinā't-ı ceriyyede māhirlerdür ve kāmillerdür ⁽¹¹⁴⁾ve her emr ü aḡkām şānlarına lâzımdur ü ḳorḳaḳlık daḥı ⁽¹¹⁵⁾yēni çigel(?) nihāyet mertebede şānlarındandır **Tokuzuncu** ⁽¹¹⁶⁾**Ehl-i Yemendir** Yemen ehlinün şānlarında ğaflet ü ḳorḳaḳlık

[6a]

⁽¹¹⁷⁾Ve emre işā't ü šıdḳ ü selāmet šadr ü za'f ü nefis ⁽¹¹⁸⁾ü emānet ü şevḳ ğarībe muğabbet ziyādedir **Onuncu Ehl-i** ⁽¹¹⁹⁾**Çabeşdir** Çabeş ehli dındār ü vefādār ü emīn olup ⁽¹²⁰⁾amma fehmleri vü idrākleri ğāyetle ḳaşırdır ğatta dēdiler ki ⁽¹²¹⁾ğāyet çok yaşayanı kırk yıl yaşar vallahu a'lem ve ahkem ⁽¹²²⁾**On Birinci Ehl-i Nūbe** Nūbe ehlinde lehv ü lū'ub ⁽¹²³⁾ü buḥl ü ḥıyānet ü şevḳ yēni çañlılık(?) ve yaramaz niyyetleri ⁽¹²⁴⁾ziyādedir ğayretleri azdır ve şānlarında hiç muḥālefet ⁽¹²⁵⁾yoḳdur her ne olursa muşī'lerdir ve münḳādlardır **On** ⁽¹²⁶⁾**İkinci Ehl-i Sevāğildir** Sevāğil ehli emīn ü vefādār ü zekī ⁽¹²⁷⁾olurlar amma ğayret ü şöhretleri ğāyetde az ve aḥlamaları ⁽¹²⁸⁾tız ü ğıfzları ğāyetde geç olur ve šüretleri lāğar ⁽¹²⁹⁾ü za'ıf olur **On Üçüncü Ehl-i Mağribdir** Mağrib ehlinün

[6b]

⁽¹³⁰⁾buḥl ü yaramaz aḥlamak ğılzat-ı šab' nihāyet mertebede her ve her ⁽¹³¹⁾emrünün ğuşülünde sa'y ve ihtimām ve feşāğat ve ğıfz étmek ⁽¹³²⁾ziyādedir ammā āḳılleri nāḳışdır **On Dördüncü Ehl-i** ⁽¹³³⁾**Meşrikdir** Meşriḳ ḳumunda ṡaql ü zekāvet ü kibr ü buḥl ⁽¹³⁴⁾ü tedbīr ü taşarruf ü siyāset ziyādedir ammā himmetleri 'ālī ⁽¹³⁵⁾ü tızlıkdir aḥlarıñ ğālī

ğamâkatden olmazlar hâlí **On Beşinci** ⁽¹³⁶⁾**Ehl-i Yunândır** Yunân hâlkınıñ şânları ĩlm ü ğilm ü ĩaql ⁽¹³⁷⁾ü idrâk ü źekâvet ü fehm ziyâdedür ammâ mütekebbirlerdir maķşûd-ı ⁽¹³⁸⁾aşliyye bu maķâlenüñ źikrinde bî-nihâye fâide vardır ehl-i ⁽¹³⁹⁾başîret olun bî-ğaff ü pûşîde degildir ol ecelden taķdîm ⁽¹⁴⁰⁾olundu **MAĶĀLE-İ ŞALİSE** Raculüñ ahlâķı vü evşâfı ⁽¹⁴¹⁾beyânındadır **Er-Raculu'l-Mukerim** ehl-i mekr ü ehl-i ğfle racilün ⁽¹⁴²⁾alâmetinde ittifâķ idüp dédiler ki gözleri gök

[7a]

⁽¹⁴³⁾Ya pîrûze renginde ola yâhûd siyâh yâ şaru nuķşalar ⁽¹⁴⁴⁾ola ya kedi gözüne müşâbih ola bulanık ü ķarışık ⁽¹⁴⁵⁾olmaķda ğatta yebkunehu nażar olunduķda bölük bölük birisi de ⁽¹⁴⁶⁾cem olmuş gibi gözüñe ve ķulaķları ğâyetle küçüçük ⁽¹⁴⁷⁾ola ve başı küçüçük leke ķarîb ola ya beyni yeri alçaķ ⁽¹⁴⁸⁾ola ve iki cânibi ki boynuz yerleridir içeri girmiş ⁽¹⁴⁹⁾ola şacı mey renginde ola ve boynu ğâyetde kısa ⁽¹⁵⁰⁾ola eñsesi yoğun ola ve yüzünüñ rengi yaķtı yeşil ⁽¹⁵¹⁾ya şâfî şaru ola ya ķalay renginde ola beyâza mâ'il ⁽¹⁵²⁾ola alnı yumru olmaķ şarşıyla ya yüzi lâğar olup ⁽¹⁵³⁾turş deva ola ve avâzı bülend ü şedîd maķâricî ⁽¹⁵⁴⁾ba'id ola yâ avâzında ğunne ve enîn ola ya za'îf ve ⁽¹⁵⁵⁾şakıl ola boğâzından kesik kesik çıķa arķası egri

[7b]

⁽¹⁵⁶⁾Olup omuzları başı süri ola ve kılları ve barmaķları ⁽¹⁵⁷⁾ğâyetde kısa ola ayaları küçüçük ola ve dırnaķları ⁽¹⁵⁸⁾yaşşı ola ve belinden aşāğası ve uyluķları anca lâğar ⁽¹⁵⁹⁾ola ve ayakları küçük ola yâhûd ayakları barmaķları ⁽¹⁶⁰⁾artuķ ola bir kimsede bu evşâfun küllisi ya ekşerî ⁽¹⁶¹⁾bulunsa sen aña mekkâr ve ğasûd ve ehl-i ĥud'a ve yaramaz ⁽¹⁶²⁾niyetlûdür deyu ğükm eyle vallahu a'lem ve ağkem

⁽¹⁶³⁾**Er-Raculu'z-Zânî**

⁽¹⁶⁴⁾Zinâ ehli olan racilüñ evşâfında ittifâķ idüp dédiler ki ⁽¹⁶⁵⁾gözleri şehlâ ola yâhûd ğâyetde aķ olup berķ ⁽¹⁶⁶⁾édici ola ve yıldırıcı ola ya sürmelenmiş gibi ola ⁽¹⁶⁷⁾ya ğâyetde küçüçük ola ya büyük olup kirpükleri ⁽¹⁶⁸⁾yufķa ola ya za'îf olup yaşı akçı ve başınıñ

[8a]

(169)Derisi munķabiz olup bir yere cem' olmuş ve yüzi (170)nürülu ola ve berk édici ola ya şâfî kıızıl ya beyâza (171)mâ'il kıızıl ola ve avâzı za'îf olup ğunnesi enîn (172)ve nefesi 'âlî ola ve ķarnı büyük ve kılı çok ola göĝsü (173)düz ve yaşşı ola çukur ve yumru olmaya ve kolları kışa (174)olup ve elinüñ ayası yoğun barmaķları uzun ola (175)belinden aşıaĝası ve uylukları lâĝar olup uzun ola (176)ve incikleri egri olup sekrleri çok ola ya'nî (177)her kimsede bu evşâfuñ ve bu emârâtuñ kellisi ya ekserî (178)bulunsa ol kimseye zânîdir ve nisâya muĝib ve nikâĝa (179)râĝib ve cimâ'a şâlibdir deyu ğükm eyleye vallahu a'lem

(180)Er-Raculu'd-Ėa'ifu'l-Kalb

(181)Ķalbi za'îf ve kendisi zelîl olan racülüñ evşâfında

[8b]

(182)ittifâķ edip dédiler ki başı küçüçük ve boynu (183)ince ve uzun süst olup yumuşaķ ola ya'nî (184)muĝkem olup şoĝru şurmaya kâh bir şarafa meyl éde (185)kâh bir şarafa ve yüzünüñ rengi siyâh ve gendümgün ya şâfî (186)beyâz ya kıalay renginde ya alcı renginde ola avâzı (187)za'îf ve kelâmı naĝîf ola amma ĝiddetiyle söyleye (188)ya avâzı kıuş avâzına müşâbih ola teni arıķ ve za'îf (189)ve boynu uzun ola ve şacı yumuşaķ ola ve ķarnı küçüçük (190)ve yumuşaķ ola ve uylukları kışa ve naĝîf ola ve ayakları (191)küçüçük ve yumuşaķ ve laşîf dırnaķları yumuşaķ ve za'îf (192)ola ve ayaklarınıñ başı barmaķları başından artuk ola (193)her kimsede ki bu evşâfıñ ekserî bulunsa ol kimesneniñ (194)nefsi zelîl ve kıalbi za'îf ve kıorķaķdır vallahu a'lem

[9a]

(195)Er-Racülu'l-Feylesof

(196)Nefs nefîs ve mizâcı mu'tedil ve aķl fehmi ve tedbîri ĝüzel (197)kimesnenin 'âlâmetlerinde ittifâķ edip dédiler ki ķâmeti (198)şoĝru olup orta boylu ola vesâ'ir a'zâ-yı cüziiyyesi (199)i'tidâl üzerine olup kendü beynisine münâsib ola (200)ne ĝâyet etlü ve ne ĝâyet arıķ ola ve kııl ne ĝâyet çok (201)ve ne ĝâyet az ve ne ĝâyet siyâh ve ne ĝâyet kıızıl ola (202)belki vaşâş ola ĝözleri şehlâ olup ruşûbeti çok (203)ola amma akıcı olmaya ve nażarından zâhk ve sürür aķlına (204)ne ĝâyet büyük ve ne ĝâyet küçüçük ola ne ĝâyet

yumru ⁽²⁰⁵⁾ve ne ġāyet çukur ola ve kıpıkları ne ġāyet etlü ve ne ⁽²⁰⁶⁾ġāyet arık ola ve beyāzı ne ziyāde çok ve ne ziyāde ⁽²⁰⁷⁾az ola ve ġareketine ġāyet serf ve ne ġāyet beşi ola

[9b]

⁽²⁰⁸⁾ve ġareketi zamānında aşāğıya yukarıya münkalib olup ağı ⁽²⁰⁹⁾çok görünmeye belki bu evşāfda evşāş ve aġsen olup ⁽²¹⁰⁾berrak ola ve yüzünün rengi beyāz ola kızıla mā'il yāhūd ⁽²¹¹⁾gendümgün ola yüzünde mehābet ve vaķār ve sürür ańlına ⁽²¹²⁾ve dāi'mā tebessüm édici ola femüñ vaż'ı ve miķdārı ⁽²¹³⁾mu'tedil ola ve ne ġāyet büyük ve ne ġāyet küçüçük ola ⁽²¹⁴⁾ve dudakları ne ġāyet yufka ve ne ġāyet ġalıż ola ⁽²¹⁵⁾ve dişleri ne ziyāde iri ve ne ziyāde ufaķ ve ne ⁽²¹⁶⁾ziyāde şık ve ne ziyāde seyrek ve belki vaşaş ola ⁽²¹⁷⁾ķaşları uzun olup ķulaķları cānibleri ince dańı ⁽²¹⁸⁾yüksek ve ķulaķları mu'tedil olup ve laşif küçüçük ⁽²¹⁹⁾ola ve dili laşif olup ġareketi serf ola ve şaķalı ⁽²²⁰⁾degirmi veyā murabba' şekl olup aġarması ārızında ola

[10a]

⁽²²¹⁾Ve başı ne ġāyet büyük ve ne ġāyet küçüçük ola belki ⁽²²²⁾vaşaş olup büyüklüġe mā'il ve degirmi ola ve boynu ⁽²²³⁾ne ġāyet uzun ve ne ġāyet kışa ola belki vaşaş ⁽²²⁴⁾olup yoğun olmaya ve ekeki küçüçük ve göġsü geyñ ⁽²²⁵⁾ve elleri laşif olup barmakları uzun ola ve araları ⁽²²⁶⁾açık ola ve şırnakları aķ ve kızıla mā'il ola ya'nı ⁽²²⁷⁾kimsedeki bu ālāmātın ekseri bulunsa ol kimsenin ⁽²²⁸⁾nefs-i nefis ve aķl ve tedbiri ġüzel ve źihni pak ⁽²²⁹⁾ve şabif laşif ve mizacı mu'tedildir vallahu ā'lem

⁽²³⁰⁾Er-Racūlu'l-Ĥayru'd-Din

⁽²³¹⁾Ķalbi selim ve nefs-i emin ābid-i zāhid olan kimsenin ⁽²³²⁾emārātında ittifāķ edip dediler ki başı büyük ⁽²³³⁾ve degirmi olup iki şaraflarında çukur ola ve alnı

[10b]

⁽²³⁴⁾Etlü olup şişmiş ola amma āilletden ve zaġmetden şişmiş ⁽²³⁵⁾olmaya gözlerinde ruşubet olup nażarında sürür ⁽²³⁶⁾ve şafā eglene ve yüzünün rengi beyāz ola kızıla mā'il

(237)ya gendümgün ya siyāh ola kıızıla mā'il ğayāsı cemāli (238)ġālib ola arnı ve göġsü şaşradan olmaya ne ğāyet (239)semüz ve ne ğāyet arık ola belki vaşas ola avāzı (240)ince ve alça ola ve barmakları laşif olup uzun ola (241)bir kimsede bu evşāfın kellisi veyā ekseri bulunsa ol (242)kimsenin ĥayrına ve şalāġına ve dīnine ve islāmına ve (243)albininkinden selāmetine ġükm oluna v'allāhu a'lem

(244)Er-Raculu'ş-Şucea

(245)Şecīā ve muaddem ve bahādır olan kimsenin evşāfında (246)ittifā edip dēdiler ki kılı ğāyetde iri ve ĥaşın

[11a]

(247)Ve avı ola ve āmeti şoġrı olup baġrını yaşşı ola (248)ve kemükleri iri ve ekekleri büyük ola eti ne ğāyet (249)atı ve ne ğāyet yumuşaq ola belki vasaş olup mu'tedil (250)ola ve alnı düz ola ukuru olmaya amma şamarları çok (251)ola aşları ğāyet uzun ola ve yüzünñ rengi (252)kıızıl beyāza gendümgün kıızıla mā'il ola göġsünde ve (253)omzunda kılı çok ola kini ve ġazabı ğāyet çok (254)ola baldırınun iç yüzünde eti çok olup aşıa (255)şarmış ola etinde ve derisinde yübüset ziyāde ola (256)her kimsede bu şifātuñ ekseri bulunsa ol kimse avı (257)ve şābitü'n-nefsi ve şecīdür deyu ġüküm eyleye v'allāhu a'lem

(258)Er-Raculu'l-Cebān

(259)albi a'if ve kendi oraq ve yavaş olan kimsenün

[11b]

(260)alāmetinde ittifā ēdüp dēdiler ki kılı yumuşaq ola (261)ve āmeti egri ve yüzünñ rengi ya şāfī şaru veyāĥūd (262)aq ola ya şaruya mā'il ve gözleri a'if olup (263)naarından a'iflik eglene ve baldırınun iç yüzünde (264)et az olup yuaruya gelmiş ola ve elleri ayakları (265)laşif ve naġif ve a'if ola bir kimsenün bu emārātuñ (266)küllisi veyā ekserisi bulunsa ol kimesnenün albi (267)a'if ve kendi oraqdır deyu ġüküm oluna v'allāhu a'lem

(268)Er-Raculu'l-Levġ

(269)بى-ڭايā ve بى-يدراک olan kimsenüñ evşâfında (270)dédiler ki gözleri pîrûze renginde olup қаpaқları (271)қалın ve kendüsi ڭayet açық bilerci olup ڭareketi (272)serî ola ve yüzi degirmi ya üç şaraflu ola rengi

[12a]

(273)Şâfi kızıl ya beyāza māl kızıl ola ve boyu kışa ola (274)azacıқ öñüne egri ola ve ڭareketi serî ve қаті çok (275)ve kelāmı қаті ola ve ekekinden ve yañağında қıl az ola (276)bir kimsede bu evşâfuñ küllisi veyā ekserî bulunsa (277)ol kimseye bî-ڭayādır deyu ڭükm eyleye v'allāhu a'lem

(278)Er-Raculu'l-Ġalîzü'l-Қalb

(279)ص šabî ڭalîz ve kendü ħabîs olan ricālün emārâtinde (280)ittifāq edip dédiler ki rengi ڭāyetde beyāz gendümgün (281)ola ve yüzi ڭāyetde degirmi olup yañakları daĥı (282)қулақларınınuñ ve аyaқларınınuñ eti çok ola ve alnı daĥı (283)degirmi ola šop gibi ve šaқalı ve қarnı ڭāyetde büyük (284)olup barmaқları kıша ola incikleri uzun ola (285)bir kimesnede bu evşâfuñ küllisi veyā ekserî bulunsa

[12b]

(286)Ol kimsenüñ šabî ڭalîz ve kendü ħabîsdür v'allāhu a'lem

(287)Er-Raculu'l-Ġarîş

(288)سن ڭarîş ve šama'kār olan racülün evşâfında (289)ittifāq édip dédiler ki қılları kıша ola uzamaya (290)ve yüzinüñ rengi kül rengi olup қolları büyük ola (291)ve başınun beynisi yeri alçaқ ola iki cānibi šoluñları (292)içerüye girmiş ola ve boynu şağ cānibine bir miқdār (293)eklemüş ola bir kimsede bu emārātuñ küllisi veyā ekserî (294)bulunsa ol kimse ڭarîş ve šama'kār ve her zamānda (295)šama' sebebiyle belā dāmından қurtulmaz v'allāhu a'lem

(296)Er-Raculu'l-Kesbu Lāne

(297)سن kāhil ve tenbel kimsenüñ ālāmetinde ittifāq édip (298)dédiler ki gözleri büyük ve yıldurıcı ola ve yāĥūd

[13a]

(299)Keçi gözine müşābih gök ve büyük olup ağı çok ola (300)alnı büyük ve yüzi etlü ola her kimsede ki bu evşāfuñ (301)küllisi veyā ekserí bulunsa ol kimse kâhil ve tenbel (302)ve ağmak ve eşek ve mel'ün başşaldur v'allāhu a'lem

(303)Er-Raculu'l- Ķalílu'l-~Aql ve Keśíru'l-~Aşr

(304)سنّ aql az ve beyni ...(?) éden kimsenüñ evşāfında (305)ittifāk édüp dédiler ki başı küçüçük ve kulaqları (306)büyük ola ve degirmi olup eñsesi cānibine çekilmiş (307)ola ekeki ve boynu uzun şamarları aşikāre ve yüzün (308)rengi kızıl olup burnunuñ ucu ince ola ve uzun (309)ola bedeni ıssı olup ķāmeti uzun ve ģareketi serĩ (310)ola ve omuzları ince ola bir kimsede bu evşāflaruñ (311)küllisi veyā ekserí bulunsa ol kimsenüñ ~aqlı ve fikri

[13b]

(312)Az ve ĥiffet uzun ģazabı çokdur v'allāhu a'lem

(313)Er-Raculu'l-Ķalílu'l-Fehm

(314)طنس fehm ve idrāki az olan kimsenüñ ~alāmetinde (315)dédiler ki arķasına ve ķarnında kıllı çok ola ve gözü (316)gök olup ağı çok ola keçi gözü gibi rengi šāfí (317)beyāz ya alçı renginde ola ya gendümgün ola siyāha (318)mā'il ve burnunuñ ucu yoğun ve kendü büyük ve šolu (319)ve kulaqlı ola avāzı inçe ve güzel ve ayakları etlü (320)ve ģareketi geç ola bir kimsede bu emārātuñ küllisi veyā (321)ekserí bulunsa ol kimse bĩ-idrākdur v'allāhu a'lem

(322)MAĶĀLE-İ~ RĀBİA~

(323)Mizāce ve bedene müte'allıķ kelimāt-ı cāmia~ beyānundadır (324)مصّ dédiler ki ādemüñ rengi beyāz olmaķ ya ķalay renginde

[14a]

(325)Olmağ mizācuñ şovuğluğuna dāldur şāfī kızıl ya beyāza (326)mā'il kızıl ya gendümgün olmağ mizācuñ ġarāretine dāldur (327)beyāz renk inçe ve şāfī kızıl renge qarışmış ola (328)mizācuñ itidāline dāldur eger kızılığ artuğ ve şāfī (329)az olursa kanuñ ġalebesine dāldur ve eger kızılığ (330)eksik olacağ olursa kanuñ kıletine ve balğamuñ ġalebesine (331)dāldur eger beyāz yeşil renge mağluş olursa ġarāreti (332)az ve sevdāya ġāyet mā'il mizācdur eger beyāza mā'il (333)şaru olursa ya ġastalığdan kalkmış yāhūd (334)bedeninden kan akmış ādem rengine olursa ġāyetde (335)kanuñ kıletine dāldur eger şaruya yeşil ya gül rengi (336)qarışmış olursa ol beden bedenleruñ ġāyetde şerlūsüdür (337)mizāc cihetinde ve çerkerinden ve şalağından maraz ve zağmet

[14b]

(338)hāli olmaz ve'l-ğāşıl müteğannī az olur **el-lems** beden ıssı (339)olacağ mizācuñ ġarāretine dāldur beden şovuğ olmağ (340)mizācuñ ruşūbetine dāldur beden yumuşağ olmağ (341)mizācuñ ruşūbetine dāldur bedeni qatı olmağ mizācuñ yübūsetine (342)dāldur eger beden yumuşağ ve ıssı olursa mizācuñ ġarāretine (343)ve ruşūbetine dāldur eger beden ıssı ve qatı olursa mizācuñ (344)ve ġarāretine ve yübūsetine dāldur eger beden şovuğ olup (345)yumuşağ olursa mizācuñ şovuğluğuna ve ruşūbetine dāldur (346)eger beden şovuğ ve qatı olursa mizācuñ şovuğluğuna ve (347)yübūsetine dāldur eger beden şovuğ ve qatı olmağ az vāqī (348)olur ...(?)şabi'atuñ fi'lleri iştiḥā ve ḥazm ve namzdur (349)ve bunlaruñ emsāli var-ise eger bunlar qavī ve za'if ve (350)başı olursa bürūdeti ġālibdür nefsuñ fi'lleri

[15a]

(351)Zekāvetde ve sözde ve ġareketde tizlik ve sür'at üzerine (352)olmağ ve şecā'at ve iğdāmdur ve daḥī bunlaruñ emsāli her ne (353)var-ise bunlar mizācuñ ġarāretine dāldur ve daḥī bunlaruñ (354)muhālifi ve zıddı mizācuñ bürūdetine delālet éder (355)el-eşyā' u'l-letī teberrede 'ani'l-bedeni şol şeyler ki bedenden (356)āşikāre olur bol ve ġā'iş ve kıll ve derü daḥī bunlaruñ (357)emsāli her ne var-ise kıll çok ve siyāh ve iri ve yoğun (358)ve koyvérecek olmağ mizācuñ ġarāretine dāldur ve bunlaruñ (359)muhālifleri olmağ

bürüdetine dâldur ve der қоқмақ mizâcuñ ⁽³⁶⁰⁾ğarâretine dâldur ve қоқ olmaқ ruşûbetine dâldur ⁽³⁶¹⁾ve az olup қоқмақ yübüsetine dâldur bol renklü olmaқ ⁽³⁶²⁾қоқмақ ve ġā'ış dağı қuru olmaқ ve az olmaқ mizâcuñ ġarâretine ⁽³⁶³⁾dâldur ve bunlaruñ muhâlifleri olmaқ bürüdetine dâldur

[15b]

⁽³⁶⁴⁾Alâmetu'l-Bedeni'l- Mu'tedil

⁽³⁶⁵⁾Ğarâretde bürüdetde yübüsetde ruşûbetde i'tidâl üzerine ⁽³⁶⁶⁾olan bedenüñ âlâmetleri oldur ki levn beyâz ola ⁽³⁶⁷⁾қızıla mâ'il ve bedeni şovuқ olmaya ve ġâyet ıssı dağı olmaya ⁽³⁶⁸⁾belki ġarâreti ruşûbetine ġâlib ola ve eti ne ġâyet ⁽³⁶⁹⁾yumuşaq ve ne ġâyet қатı ola қılı ne yoğun ve ne ince ⁽³⁷⁰⁾ola ne қара ve ne қızıl ola ne қıvırcıқ ve ne uzayıcı ⁽³⁷¹⁾ola ve şamarları ne şar olup gizli ola ve ne geyñ ⁽³⁷²⁾olup âşikâre ola ve avâzı ne bülend ve ne alçaқ dağı ⁽³⁷³⁾ğareketi ne tız ve ne geç ola bu umûrda vasaş ola ⁽³⁷⁴⁾şabi'at fi'llerindeki zıkr olundular âdâlet üzerine olalar

⁽³⁷⁵⁾Alâmetu'l-Bedeni'l-Ğâr

⁽³⁷⁶⁾Ğarâreti ġâlib olan kimsenüñ âlâmeti oldur ki

[16a]

⁽³⁷⁷⁾Büyümesi ġâyetde tız ola ve bedeni ıssı olup nağıf ⁽³⁷⁸⁾ola şamarları âşikâr olup ġarekâtı tız ola ⁽³⁷⁹⁾ve uyñusı az ve қılı ġâyetde қıvırcıқ ola ve қара olup ⁽³⁸⁰⁾қоқ ola ve levn gendümgün ve kendüsi ... ve tız ola

⁽³⁸¹⁾Alâmetu'l-Bedeni'l-Bârid

⁽³⁸²⁾Bürüdet üzerine olan bedenüñ âlâmetinde dâdiler ki bedeni ⁽³⁸³⁾şovuқ ve şehveti za'íf olup cimâ'ı az ola ve uyñusı ⁽³⁸⁴⁾қоқ ola muğaşşal beden (yu)ñârda zıkr olunanlara muhâlif ola

⁽³⁸⁵⁾Alâmetu'l-Bedeni'l-Raşb

(386)Ruşûbeti gâlib olan bedenüñ şalâmeti oldur ki siñiri (387)ve eti gâyet yumuşak ve süst ve za'îf olup kemükleri (388)ve şamarları eñleri gizlü ola etinde ve derisinde kuvvet (389)ve istiğkâm olmaduğundan ötürü zağmete ve belâya

[16b]

(390)Ve meşakķate doymayup çör ola ve hûlkı gâyetde yaramaz ola

(391)~Alâmetu'l -Bedeni'l-Yâbis

(392)Yübüseti gâlib olan bedenüñ şalâmeti oldur ki gövdesi (393)gâyetde katı ve nağîf olup kuvveti çok ola ve derisi (394)dañı çok ve muğkem ola ve kemükleri ve eñleri âşikâre (395)olup kılı çok ve zağmete ve meşakķate şabr édici ola

(396)~Alâmetu'l -Bedeni'l-Çari'l- Yâbis

(397)Çarâretle yübüset cem' olan bedenüñ şalâmeti oldur ki (398)kılı gâyetde siyâh ve künd ve arık ve derisi kalıñ ve hâşin (399)ve siñirleri kıvı ve muğkem ve kemükleri ve eñleri âşikâre (400)ve bedeni ıssı ve uyñusu az ve namz ve garekâtı ve şecâ'ati (401)ve içdâmı çok ola ve tız ve serf' ola

(402)~Alâmetu'l-Bedeni'l-Bârid ve'r-Ruşab

[17a]

(403)Bürudet ve ruşûbet cem' olan bedenüñ şalâmeti oldur ki (404)gövdesi ıssı ve kılı uzun ve şamarları şar ve kemükleri ve (405)eñleri gizlü ve yağı ve uyñusu ve kâhilligi ve süstlüğü (406)çok ve garekâtı geç ola amma beden-i bârid ve yâbis ve beden-i (407)ğâr (v) raşb bu ikisi mürekkebdür müfredâtdan ki anlaruñ (408)her birinüñ müstaķıl şalâmetleri zıkr olunmuşdur anlardan (409)mürekkeb olunlarda anlara kıyâs eyleye ma'lûm olduğuna (410)binâ' bu irâde şalâmetleri zıkr olundu inne'l-Allâhu 'ılme'l ğakım

⁽⁴¹¹⁾MAKĀLE-İ ĤĀMSE

⁽⁴¹²⁾İnsanın başında cevāriği ve aẓā-i ceriyyesi delālet ⁽⁴¹³⁾étdüğü nesnelerin maʿrifetide der ki her ʿuzvun keyfiyyeti ⁽⁴¹⁴⁾ne şifata delıldür ve her ʿuzuv bir faşilla mübeyyen kılınmıştır ⁽⁴¹⁵⁾**Faşlu'r-Ruʿūs** ya'nı başlar beyānundadır طس büyük

[17b]

⁽⁴¹⁶⁾Baş amma ifrāşla büyük olmaya himmeti ʿāliyye ve güzel ⁽⁴¹⁷⁾fehme ve inkıyāda delıldür amma ğafleti ğālib olur ifrāşla ⁽⁴¹⁸⁾büyük baş eblehlige ve ızşırāba delāletdür küçüçük ⁽⁴¹⁹⁾baş ĥıffete ya'nı şāġibinüñ yini çigligine ve başının ⁽⁴²⁰⁾küçüklüğüne miḳdārı ğafletüñ daḥı eksüklüğüne ⁽⁴²¹⁾delıldür ya'nı baş ne kadar küçük olsa o kadar ğafleti ⁽⁴²²⁾daḥı eksük olur ٠ eydür küçüçük baş taġavvün dāldur ⁽⁴²³⁾meger ki bedene münāsib ola daḥı ruşübet çokluğuna ⁽⁴²⁴⁾ve şekil güzelliğine delıldür مص eydür başının derisi ⁽⁴²⁵⁾munḳabız olup ve bir yire cemʿ olmak kıllet-i ğayāya delıldür ⁽⁴²⁶⁾**ümmu'r-ruʿūs** ya'nı beyni yeri çukur olmak ġırşa ⁽⁴²⁷⁾delıldür ع taġavvün ve nāsa muḥālefete delıldür boynun ⁽⁴²⁸⁾yerleri çukur olmak ḥabāsete ve ʿayşe delıldür ٠

[18a]

⁽⁴²⁹⁾Baş subu olmak yaramaz niyyete ve ḥabāsete delildir ⁽⁴³⁰⁾başın eñseden yanı çok olup eñsede bir süri ⁽⁴³¹⁾kemük olmak ʿaḳla ve vücüt şabʿa ve ḥayna delıldür amma ⁽⁴³²⁾muʿtedil ve memdüg olan başın emārātı ġükemānuñ ittifākıyla ⁽⁴³³⁾vaẓʿı ve miḳdārı muʿtedil olup büyüklüğe māʿil reg ⁽⁴³⁴⁾ve kendü beynisine münāsib olup müstedıruʿ-şekl ⁽⁴³⁵⁾ola kaffe bir şöpdur ve alnı üzerinde eñse cānibine ⁽⁴³⁶⁾bile birer barmaḳ kıl bitmiş ola iki cānibden içeru ⁽⁴³⁷⁾giymiş ola ve alnı eñseden azcık büyük ve eñsede ⁽⁴³⁸⁾bir süri kemük ola eñse çukur olmak şarşıyla ⁽⁴³⁹⁾bu mişilli baş ʿaḳla ve fehme ve fikr-i şāġıġe ⁽⁴⁴⁰⁾ve şāliġ aʿmāle ve şāliġ revişe ve ziyāde ġafıza ve bir şeyʿ tız aňlamaġa ⁽⁴⁴¹⁾delıldür **Faşlu'ş-Şuʿūr** ya'nı baş kılları beyānundadır

[18b]

(442) katı iri ve kısa şac gırşa ve yaramaz aňlamağa (443) delildir ن sözde ʿaciz olmağa delıldür طس şıķ (444) uzun şac gılzete ve yaramaz aňlama delıldür behāyim kılına (445) müşābih olduğundan ötürü ve yumuşak şac kemāl (446) mertebe korķaklığa ve mekre ve kın şutmağa ve ğasede (447) delıldür muʿtedil şac şıfatların ıʿtidāline delıldür (448) siyāh kıl menfaʿat sevmeye delıldür ifrāşla kızıl (449) gırşa ve yaramazlığa ve yaramaz aňlamağa delıldür سمع yatmayup (450) şuran kıl dökölücü ola delülüge ve ğamākte delıldür (451) ve daħı kuşķuluğa delıldür طع şecāʿate delıldür boz (452) kıl keten renginde ola ziyāde taġavvün ve şabr azlıĝına (453) delıldür ħarnında kıl çok olmaķ aňlamak eksikligine (454) delıldür boyunda kıl çok olmaķ kuvvete ve şiddete kibre

[19a]

(455) Ve cürʿete delıldür arslana müşābih olduğundan ötürü ve (456) kirpik çok olmaķ bahādırlıĝa ve ʿaķla delıldür ع arķada (457) ve uyluķlarda kıl çok olmaķ şehvete delıldür tekeye (458) müşābih olduğundan ötürü ittifaķ edip dēdiler ki (459) kılların memdūĝu ki ʿaķla ve ħayra ve cevdet şabʿa (460) delıl ola oldur ki çokluķdan ve azlıķdan ve uzunluķdan (461) ve kısalıķdan ve yoğunluķdan ve incelikden vasaş ola (462) **Faşlu'l-Cihān** yaʿnı alınlar beyānundadır yaşşı alın ki (463) uruķ aʿşāb olmaya cenk ve ħuşūmet sevmeye (464) ve düzensiz olmağa delıldür küçüçük alın nādānlıĝa (465) ve ħissete delıldür büyük (466) alın kāhillige delıldür Alın yol yol olmaķ lāf urup öĝünmeĝe ve foēulluĝa (467) ve cevdet şabʿa delıldür ع alın şolu olmaķ taġavvün dāldur

[19b]

(468) şamarları çok olmaķ cürʿete ve iķdāma delıldür ع Alın (469) buruşmaķ ħulaķdan ħulaĝa varınca zeyreklige delıldür orta (470) alın ıʿtidāle delıldür **Faşlu'l-Ġavācib** yaʿnı kaşlar beyānundadır (471) kaşun kılı çok olmaķ ĝazaba ve kelām-ı bārid ve fāsid (472) olmaķlıĝa delālet éder ع uzun kaş ki ħulaķ şarafına (473) çekilmiş ola kibre ve lāf urup öĝünmeĝe ħuşūşa ki (474) burundan cānibi aşıĝıya māʿil olup ħulaķdan cānibi (475) yuķarıya māʿil ola ن kemer kaş alçaķlıĝa ve şevķe dāldur (476) çatuķ kaş ülfete ve muĝabbete ve ve ĝuzūra ve oyun-ı temāşā (477) sevmeye delıldür kaşun burundan cānibi

ince olmak ⁽⁴⁷⁸⁾hüşûmete ve fitneye kıparıcı olmağa delîldür ittifâk ⁽⁴⁷⁹⁾édilir ki kışlaruñ memdûğu ki şab-ı celîle ve vaşf-ı ⁽⁴⁸⁰⁾cemîle delîldür ki vaz-ı güzel olup her ciheti güzel olup

[20a]

⁽⁴⁸¹⁾Vaşaş ola ve hem burundan cânibi yüksek ola v'allâhu a'lem ⁽⁴⁸²⁾**Faşlu'l-`Uyûn** ya'nî gözler beyânundadır مص dédiler ki <sup>(483)</sup>yıldurıcı büyük göz kâhillige ve zinâya ve muğabbete delîldür <sup>(484)</sup>çuğur göz habâsete delîldür maymûn gözüne müşâbih olduğı <sup>(485)</sup>içün küçüçük gök göz ditreyici ve yıldurıcı ğleye <sup>(486)</sup>ve bî- ğayâya `avratlara muğabbete delîldür küçüçük çuğur ⁽⁴⁸⁷⁾göz mekre ve ğasede delîldür küçüçük şomalıç göz ki yengeç ⁽⁴⁸⁸⁾gözine müşâbih ola câhillige ve `avratlara mâ'il olmağa ⁽⁴⁸⁹⁾delîldür مص göz tız tız ğareket étmek ve ğiddet ile nażar étmek ⁽⁴⁹⁰⁾mekre ve ğleye ve habâsete ve uğrılığa delîldür ve geç geç ⁽⁴⁹¹⁾ĝareket étmek ve açup yummağ mekre ve ğazaba delîldür kıtı kıra ⁽⁴⁹²⁾göz kırkaklığa delîldür zırâ kıralık madde-i sevdâviyye ⁽⁴⁹³⁾kırkaklığı mücibdir مص kıor gibi kızıl göz şer kıparıcı

[20b]

⁽⁴⁹⁴⁾Ve bahâdırlığa delîldür ve içdâma ve ğazaba ve çok cimâ ⁽⁴⁹⁵⁾etmege delîldür gök göz şaruğa mâ'il ola za'ferân gibi ola ⁽⁴⁹⁶⁾çok yaramaz şıfatlara delîldür zırâ gönülüñ kâhilligine delâlet ⁽⁴⁹⁷⁾éder şaruluğ havfa delâlet éder bu ikisinüñ ictimâ'ında ⁽⁴⁹⁸⁾ĝâyetde yaramaz şıfatlar ĝâsıl olur göz bebeginüñ çevresinde ⁽⁴⁹⁹⁾noğşalar olmak oluşuna delîldür eger göz gök olup ⁽⁵⁰⁰⁾eşrafı noğşalarla olsa neû'zu billâhi te'âlâ şerre ĝâyetde ⁽⁵⁰¹⁾ehl-i şer olmağa delîldür göz şıgır gözüne müşâbih olup ⁽⁵⁰²⁾şıgır gibi bakmağ ĝamâkâta delîldür kıra göz ki altun rengine ⁽⁵⁰³⁾müşâbih olsa fi'l-cümle fettânlığa ve kıan döküp âdem ⁽⁵⁰⁴⁾öldürücülüğe delîldür kıtı kızıl göz ağı deprenici ⁽⁵⁰⁵⁾ve yukaru ve kıapağa bakıcı ola şıgır gözi gibi nâdânlığa ⁽⁵⁰⁶⁾ve kibre ve zinâya ve ĝaflete delîldür سن oğlancıklar gibi

[21a]

(507)Başkan göz şâhibinüñ ferağ ve şādılık ve gülegen olmasına (508)ve ömri uzun ve ruh-ı kavî ve çok ferağ olmağa delîldür (509)**naẓm** el'aynu'lletī yuşbihu nazaruhâ nazare's-şabiyyâni fî nazarihâ (510)kuvvetü'r-rûhi ve kesretu'l-ferehi hiye delîlu'l-'umuri bilâ tereh atlar gibi (511)başkan göz muğanneş olmağa ve kibre ve ögünmege delîldür keçi gözine (512)müşâbih olan göz ğāyetle cehle delîldür büyük ve şomālîç (513)göz ağmağ olup ba'zı mürüvveti ve âdemliği olmağa delîldür (514)eşrâfi çıkık ve büyük göz yaramaz şifatlara delîldür (515)göz ki yıldırıcı ve titreyici ola şerre delîldür eger (516)küçük olursa şerri ziyâde olur eger büyük olursa (517)şerri az ve gamâkatı ziyâde olur **مصن** pîrûze gibi olan (518)yeşil göz şerre ve habâsete delîldür tiz tiz açılup (519)yumulan göz şu'lesi ve yıldırması ve ğareketi ziyâde olmak

[21b]

(520)Şarşıyla yâhûd sürme çekecek yeri sürmelenmiş (521)gibi siyâh olmak şarşıyla delîldür gök göz ki (522)ağa mâ'il ola qorqaklığa delîldür zîrâ beyâz ğalebe-i (523)balğama dâldur balğamda hâvf mücibinden ateş rengine (524)müşâbih olan göz bî-ğayālîğa dâldur kelb gözine (525)müşâbih olduğundan ötürü şaruyla yeşil (526)ortasında mütevessîş olan göz qorqaklığa delîldür (527)nûrî çok olup berk uran göz şevke delîldür (528)küçük göz ki kirpiklerin şokuşdurğan ola (529)hulki aldamağa ve yaramaz şifatlara delâlet éder şaşı göz (530)günlüğe/kevnlige(?) delîldür hâzâ mektûbun fi't-tevriyeti tis'a hîşâlin (531)mevcûdun fî tis'a rical el-ğabişu fi'l-eşkar ve'l-lecâcetü (532)fi'l-aḥvel ve's-şumu fi'l-a' ver ve'l-ḥamâketü fi's-semîn

[22a]

(533)ve'l-kiyâsetü fi'l-keseḥ ve's-şeṭâretü fi'l-aḥdeb (534)ve'z-zerâfetü fi'l-kaşîr ve'l-ğafletü fi't-tavîl ve şol (535)göz ki şerm ve ğicâb mağallinden ğayrı mağalde yere bağa cemî (536)evşâf-ı zemîme anda mezmûmdur ve mevcûddur dések (537)kâzib olmayasın zîrâ tecrübe olunmuşdur ki eger yere (538)başkan kimsenüñ yaramaz fi'l eyledikçe terk ét deyu cümle (539)a'zâsını budasañ terk étmege qâbiliyyet yokdur qara göz (540)amma iken qara olmaya aḥla ve zeyreklige delîldür şehlâ göz (541)gözlerüñ iyüsüdür ve memdûğdur

şâhibinden inʿâm ⁽⁵⁴²⁾ve iğsândan ğayrı nesne şâdır olmaz kendü ğâline ⁽⁵⁴³⁾koııçak amma bilgelige aʿzâ-yı ceriyyeden her ʿuzuv ⁽⁵⁴⁴⁾aḥlâķ-ı ğamıdeye ve zemımeye delâlet éder amma elden ⁽⁵⁴⁵⁾ğayrı aʿzâdan yüziye göz ziyâde delâlet éder amma

[22b]

⁽⁵⁴⁶⁾Elüñ delâleti cümlesinden ziyâdedür in-şâaʿllâh er-Raĝman ⁽⁵⁴⁷⁾tafşıl üzerine zıkr olunur ve gözüñ evşâfı delâletinden ⁽⁵⁴⁸⁾yüziñ evşâfı delâleti ziyâde olduğundan üç vech ⁽⁵⁴⁹⁾beyân étmişler **vech-i evvel** budur ki kemâlât-ı ḥubluĝa ve noķşan-ı ⁽⁵⁵⁰⁾ziştlige delâlet éder şek yokđdur ki maĝall-i ğüsn ⁽⁵⁵¹⁾ve ķabıĝ yüzdür kıalan aʿzânuñ ğüsnüne ve ķabıĝine ziyâde ⁽⁵⁵²⁾iltifât etmezler **vech-i şânı** budur ki bir kişı utansa veyâ ⁽⁵⁵³⁾ĝazaba gelse veyâ sönse veyâ melül olsa yüzde ⁽⁵⁵⁴⁾bir ĝâlet ĝâşıl olur ki kıalan aʿzâda olmaz **vech-i** ⁽⁵⁵⁵⁾**şâlişe** budur ki insânuñ ulu ve ğüzel nesneleri ʿaķl ⁽⁵⁵⁶⁾ve fehme ve fikr ve ğıfzđur ve bunlaruñ maʿdini dimâĝđur ⁽⁵⁵⁷⁾zırâ baş ḥavâşuñ ve fikrüñ şavmaʿasıdır pes yüziñ ⁽⁵⁵⁸⁾delâleti fevâide fevâiddür bu vechden maʿlüm oldu ki

[23a]

⁽⁵⁵⁹⁾Vechüñ delâleti elden ğayrı aʿzâdan evceh ü efēaldur ⁽⁵⁶⁰⁾**Faşlu'l-użunân** yaʿnı kıulaķlar beyânundadır ifrâşla büyük ⁽⁵⁶¹⁾ķulaķ ki başa münāsib olmaķdan ḥâric ola ğamāķata ⁽⁵⁶²⁾ve kizbe ve yaramaz fehme ve yaramaz himmete delıldür س ط ķulaķ ⁽⁵⁶³⁾büyük olup hem kıalıñ olmaķ ĝırşâ ve himmet azlıĝına delıldür ⁽⁵⁶⁴⁾ķulaķ küçüķük olmaķ fehme ve şerre ve bı-vefâliĝa delıldür ⁽⁵⁶⁵⁾س ط büyük yufķa ķulaķ cehle ve zınâya delıldür ḥuşuşâ ki ⁽⁵⁶⁶⁾delüĝünde kııl bitirici ola egilmiş ve yatmış ķulaķ ki zaʿıf ⁽⁵⁶⁷⁾ola ĝaflete ve kâhillige ve kizbe delıldür degirmi ķulaķ ⁽⁵⁶⁸⁾başâ yapışmış ola ziyâde yēni çañlıĝa(?) ve ĝuzūra ⁽⁵⁶⁹⁾delıldür kııllı ķulaķ uzun ömre ve cehle delıldür ömri ⁽⁵⁷⁰⁾uzun olduĝu yübüseti ĝâlib olduğundan ötürü ⁽⁵⁷¹⁾kııl bitmege daḥı sebep oldur ki ĝımâr kıulaĝına müşâbih olduğundan

[23b]

(572)Ötürü cehle delîldür **Naẓm** eş-şa‘ru fi'l-uzuni muşa‘‘arun (573)bi-ṭūli'l-‘umur ve'l-cehlu'lleẓī leyse yezūlu fi'l‘umuri fe-ṭūlu'l-‘umur (574)li-es‘ilāi'l-lūbsi fi'l-mizāc ve lüzūmu'l-cehli şibhu bi'l-ḥimāri'l-(575)muḥtāc İttifāk édüp dédiler ki kulaqlarun mergūbi (576)oldur ki vaẓı güzel olup başun miḳdārına münāsib (577)olup büyüklükde ve küçüklükde ve yufkalıkda ve çalınlıkda (578)ve yapışmada vasaş olup yumuşaqları küçüçük ola (579)**Faşlu'l-Unūf** ya‘nı burunlar beyānundadır مص yoğun daḥı (580)şolu burun ʿaql ve fehme az olmağa ve kelimātda āciz olmağa (581)delîldür burun uzun ve ucu ince olmağ ağımağlığa daḥı (582)şerirliğe ve yēni çañlığa(?) delîldür delikleri geyñ burun (583)ğasede ve sürʿate ve ğazaba delîldür delikleri şar burun (584)insāniyyet çokluğuna delîldür ۞ burun yay gibi olmağ

[24a]

(585)Şecāʿate ve ğileye ve tızlige delîldür egri burun ḥulḳ (586)yaramazlığına delîldür ڭ kışa burun ğarāmīliğe ḥırsızlığa (587)delîldür burnun siñiri alnı ile beraber olsa mekre (588)ve şerre delîldür ucu ince ve kendü yay gibi olan (589)burun sözünde ḳavı olmağa ve şecāʿate ve ḥuṣūmete (590)ve nāse iğtiyāca delîldür el-‘iyāzu bi'llāhi te‘ālā burnun (591)üstü yaşşı olmağ ʿahdsizliğe ve ḳallāşlığa ve ğüsn-i (592)ḥulḳ azlığına delîldür yukarusı ince ve ḳanatları (593)şaşra burun cüreyce(?) kemāl olup on oluğdur lāf (594)urup ögünmege delîldür ittifāk édüp dédiler ki (595)burunlarun mağbūbu ve maşbūʿı küllide ḥayr üzerine dāl (596)ola oldur ki bu zıkr olunan evşāflarda evsaş olup (597)şacunun vechine ve yinesine(?) münāsib ola v‘allāhu a‘lem

[24b]

(598)**Faşlu fi'l-Afvāh** ya‘nı ağızlar beyānundadır مص geyñ (599)agız şecāʿate ve fehme delîldür küçüçük ağız zeyreklige (600)ve ğilekār olmağa ve ferāsete ve yüreksizliğe ve ğāyetle (601)iğtirāz édicilige delîldür orta ağız şālīg ve mütedeyyin (602)ve müteşerriʿ olup insāniyyeti ziyāde olmağa delîldür (603)kalın dudağ ağımağlığa ve şabīʿat yoğunluğuna delîldür (604)yufḳa dudağ fehme ve şabiʿun leşafetine delîldür zaʿif (605)dudağ renksiz olmağ ḥastalığa ve yaramaz ḥūya ve (606)daḥı emānetsizliğe delîldür kıızıl dudağ şatluluğa

ve iyülüğe ⁽⁶⁰⁷⁾delîldür ع ağız içeri olmak dudakları müsâvî olup ⁽⁶⁰⁸⁾şaşra sozulmak yaḥūd dudakların ikisi bile içeri ⁽⁶⁰⁹⁾çekik olmak şecāʿate delîldür عن yukar(ı) dudak aşağı ⁽⁶¹⁰⁾dudak üzerine çıkmak fehm ve idrāke delîldür alt

[25a]

⁽⁶¹¹⁾dudak üst dudak üzerine çıkmak ğasede ve kîn ⁽⁶¹²⁾şutmağa ve kalbün kasâvetine ve yaramaz fehme delîldür مص ⁽⁶¹³⁾zaʿîf ve ḥurde dış ki arası açık ola zaʿîf ⁽⁶¹⁴⁾bedene ve kılet-i ʿömre delîldür ḥurde şık dış ğāyetle ⁽⁶¹⁵⁾yalançılığa ve kovuculuğa ve nisyân çokluğuna delîldür ⁽⁶¹⁶⁾iri ve uzun dış şirrete ve şerre ve fitneye dâldur ⁽⁶¹⁷⁾ن muhtelif dış korkakluğa ve âdem incidicilige ⁽⁶¹⁸⁾delîldür orta dış ki ortası açık ola gerçek ⁽⁶¹⁹⁾söylemeye ve ḥayra delîldür egri dış mekre delîldür ⁽⁶²⁰⁾**Faṣlu fi'l-Vücūh** yaʿnî yüzler beyânundadır سن etlü ⁽⁶²¹⁾yüz kâhillige ve cāhillige delîldür yanakları etlü olmak ⁽⁶²²⁾şabîʿat yoğunluğuna delîldür سع yüz arık ve zaʿîf ⁽⁶²³⁾olmak fehme ve himmete ve her emrūn ğuşûlüne ihtimâm etmege

[25b]

⁽⁶²⁴⁾Ve ğırsa delîldür katı degirmi yüz ğamāḳate ve ceĝle delîldür ⁽⁶²⁵⁾eger etlü olup degirmi olursa ziyāde yaramazlığa dâldur ⁽⁶²⁶⁾عط yüz büyük olmak baş küçüçük olmağa şevke ⁽⁶²⁷⁾ve yēni cañlığa(?) delîldür yüz müselleṣ olmak ğamāḳata ve cehle ⁽⁶²⁸⁾ve ğayāsızlığa delîldür şamarları şişmek ziyāde ğuşşaya ⁽⁶²⁹⁾delîldür مص kaçgın yüzölçüm ğuşşaya delîldür ن ⁽⁶³⁰⁾ser-ḥoş yüzölçüm fışka delîldür utanur yüzölçüm ⁽⁶³¹⁾ĝayāya delîldür ğam-ĝın yüzölçüm melûl ve maĝzûn olmağa ⁽⁶³²⁾delîldür korkar yüzölçüm takvāya delîldür ع bir kimsenün ⁽⁶³³⁾yüzi degirmi ve rengi ğāyetde şâff ak yāḥud kara ⁽⁶³⁴⁾olup yanakları etlü olsa ol kimse cāhil ve ağmak ⁽⁶³⁵⁾ve eşek fehimli ve ḥulķı ziyādesiyle yaramazdur vʿallāhu aʿlem ⁽⁶³⁶⁾**Faṣlu fi'l-Aṣavāt** yaʿnî avāzlar beyânundadır مص

[26a]

⁽⁶³⁷⁾Yoğun avāz ki bülend ola şecāʿate delîldür alçaķ avāz ki ⁽⁶³⁸⁾yoğun ola ʿaķıl çokluğuna delîldür avāz ki ince olup ⁽⁶³⁹⁾kelām tız tız söylemek ceĝle ve eyüceklilige ve yēni

çañlıga(?) ⁽⁶⁴⁰⁾ve tekebbürlüğe ve tîz fehme delîldür yüce avâzıyla pek pek söylemek ⁽⁶⁴¹⁾ivmeye ve yaramaz hûylara ve ğazaba delîldür ع avâz yoğun ⁽⁶⁴²⁾olup kelimâta âciz olmak ve cehle ve şabî'at yoğunluğuna ⁽⁶⁴³⁾delîldür ince güzel avâz ğamâkate ve yéni çañlıga(?) ve 'aql ⁽⁶⁴⁴⁾eksüklüğüne delîldür ت şakîl avâz ğurbet édüp yémek ü ⁽⁶⁴⁵⁾içmek sevmege delîldür **Faşlu fi'd-dihk** ya'nî gülmek ⁽⁶⁴⁶⁾beyânundadır مص çok gülmek fehm azlığına cehle ve ğuşşa(ya) sivrilige ⁽⁶⁴⁷⁾ve muhâlefete ve kimsenüñ işine râzı olmamağa delîldür ع ⁽⁶⁴⁸⁾az gülmek âkla ve fikre ve fehm çokluğuna ve ğama ve ğuşşaya ⁽⁶⁴⁹⁾delîldür ve hem sefâhete dâldur bir kimse güldüğü vaqt

[26b]

⁽⁶⁵⁰⁾Elin burnuna kosa âklı eksük ve ahlâkı beddür سن ⁽⁶⁵¹⁾gülmek vaqtinde yüzi kızarmak âkla ve ğayâya delîldür ⁽⁶⁵²⁾gülmek vaqtinde na'ra urup ğaykırmak ğamâkate ve ğaflete ⁽⁶⁵³⁾delîldür **Faşlu fi'l-enfâs** ya'nî nefesler beyânundadır مص ⁽⁶⁵⁴⁾uzun nefes yaramaz himmete delîldür yüce ve âlî nefes ⁽⁶⁵⁵⁾yaramaz fi'ller fikr édüp dañı vücûda getirmege delîldür ⁽⁶⁵⁶⁾hâff nefes memdüg ve mağmüddur amma ğazab vaqtinde ⁽⁶⁵⁷⁾degil v'allâhu a'lem **Faşlu fi'l-Elvân** ya'nî renkler beyânundadır ⁽⁶⁵⁸⁾مص renk siyâh olup bulanmış olmak ğama ve ğuşşaya ⁽⁶⁵⁹⁾dañı qorqaklığa delîldür ve fehmi ve hûlkı yaramaz olmağa ⁽⁶⁶⁰⁾delîldür siyâh olup yeşile mâ'il renk kaçan şacınun ⁽⁶⁶¹⁾bedeninde kıl az olsa yaramaz hûlka ve fehm azlığına dâldur ⁽⁶⁶²⁾ن kızıl nurlu ve şevklü renk ziyâde ğazaba delildir

[27a]

⁽⁶⁶³⁾Beyâza mâ'il olan kızıl renk içdâma ve cera'ate ⁽⁶⁶⁴⁾ve şevke hıffete delîldür ا od yalıñı gibi olan ⁽⁶⁶⁵⁾renk âciliye ve delülüğe delîldür getüri/kötüri(?) bedenün rengi ⁽⁶⁶⁶⁾kızıl olmak kuvvete ve şenlige ve yüce himmete delîldür ğâyet ⁽⁶⁶⁷⁾şâfî şaru olmak yaramaz ahlâklara delîldür siyâh ile ⁽⁶⁶⁸⁾mahlûş şaru renk nefsine ğazabından her ne ârîz ⁽⁶⁶⁹⁾olursa söylemege delîldür مص alın kızıl olup yüzünün ⁽⁶⁷⁰⁾ğayrı yeri olmamak şarâp içüp mestlige delîldür ⁽⁶⁷¹⁾beyâza mâ'il kızıl renk gözleri gök ve alnı yumru olmak ⁽⁶⁷²⁾şarşıyla şerre ve vefâsızlığa ve fışk ü fücûra delîldür ⁽⁶⁷³⁾kalay rengine müşâbih olan rengi bî-ğayalığa ve bed-⁽⁶⁷⁴⁾fehme delîldür qarışık renk şâġibinün hastalığa ⁽⁶⁷⁵⁾yağın olup ğama ve ğuşşası çok olduğuna delîldür

[27b]

⁽⁶⁷⁶⁾**faşlu fi'l-lihyāt** ya'nî şağallar beyânundadır مص ⁽⁶⁷⁷⁾degirmi ve kılı güzel şağal fehm ve şabî'at güzelliğine ⁽⁶⁷⁸⁾delîldür şağal enlü ve dört köşelü gibi olmak fâ'ideye ⁽⁶⁷⁹⁾ve ʿaqla delîldür gâyet kılı az olmak ya'nî köse olmak ⁽⁶⁸⁰⁾şerre ve cür'ete delîldür gâyet uzun şağal kılet-i ⁽⁶⁸¹⁾ʿaqla ve cehle delîldür azacık uzun olmak gamâkate ⁽⁶⁸²⁾ve yaramaz niyetlere delîldür ن şağal uzun ve perâkende ⁽⁶⁸³⁾olmak yaramaz fikirlere ve ʿaqluñ nokşânlığına delîldür ⁽⁶⁸⁴⁾şağal teke şağalına müşâbih olmak cehle ve gamâkate ⁽⁶⁸⁵⁾delîldür ع ʿaqla ve fehme ve cevdet şabaʿ delâlet ⁽⁶⁸⁶⁾éden şağal oldur ki ne gâyet çok ve ne gâyet az ⁽⁶⁸⁷⁾belki vasaş olup çokluğa mâ'il ola ne gâyet ⁽⁶⁸⁸⁾şavıl ne gâyet ʿaríz ola belki bir kıbzdan azacık

[28a]

⁽⁶⁸⁹⁾Artuğ ola ve kılı kıvırcık ola **Faşıla fi'l-a nâk** ⁽⁶⁹⁰⁾ya'nî boyunlar beyânundadır مص yoğun boyun neşâşa ⁽⁶⁹¹⁾ve şenlige ve ziyâde kuvvete ve gâzaba delîldür ince ⁽⁶⁹²⁾boyun nefsi-î za'îf dañı kendü zelîl olmağa dâldur ⁽⁶⁹³⁾سمن kışa boyun mekre ve hâbâsete delîldür eger ⁽⁶⁹⁴⁾kışa olup şolu ve yoğun olursa gâzaba ve şirrete ⁽⁶⁹⁵⁾delîldür ince uzun boyun kırkaqlığa ve gâyet kîn ⁽⁶⁹⁶⁾şutmağa ve gâsede delîldür eger boyun ince uzun ⁽⁶⁹⁷⁾olup baş küçüçük olursa gamâkate ve kırkaqlığa ⁽⁶⁹⁸⁾ve feryâd-ı zâr edici olmağa ve her murâda acele edip ⁽⁶⁹⁹⁾vücûda getirmege yaramazlığa ve kızbe delîldür مص ⁽⁷⁰⁰⁾yüzi güzel olup ağsen vech olmağa delîldür ع ⁽⁷⁰¹⁾kibre ve tefâhurlenmege delîldür س şamarları büyük ve âşikâre

[28b]

⁽⁷⁰²⁾Öni şişmiş gibi olmak gâzaba ve kîn şutmağa ve cehâlete ⁽⁷⁰³⁾delîldür boyun yoğun olup şamarları âşikâre olmak ⁽⁷⁰⁴⁾killet-i fehme delîldür boyun süst olup kâh bir şarafa ⁽⁷⁰⁵⁾egilüp kâh bir şarafa egilmek bedenüñ ve nefesüñ za'fına dâldur ⁽⁷⁰⁶⁾**MAKÂLE-İ SÂDİSE** insanuñ elden gayrı a'zâsınuñ ⁽⁷⁰⁷⁾beyânundadır bu dañı birinci faşıldur **Faşl** göğüs ⁽⁷⁰⁸⁾beyânundadır muşannaʿ göğüs büyük olup memeleri etlü olmak ⁽⁷⁰⁹⁾kâhil ve ağmak olmağa delîldür gögsü etsüz ve tağta gibi ⁽⁷¹⁰⁾olmak zeyrek olup vasaşu'l-gâl

olmağa delîldür س (711)eydür fenâ himmetli olup mübâşeret étdigi nesneleri (712)başa çıkarmamağa delîldür göğüs ne etlü ne arık belki vasaş (713)olup arıklığa mâ'il olmak ma'rifete ve gılme ve şâbırlığa (714)ve ıgsâna ve insâniyyete ve cevdet şabi'a delîldür büyük

[29a]

(715)Karın nikâğ çokluğuna delîldür **Faşıl** arka beyânundadır (716)مص yaşşı arka kuvvete ve gâzaba delîldür ع tekebbürlüğe (717)delîldür م arka egri olmak yaramaz hûylara delîldür س (718)fikre ve zeyreklige delîldür ve dahı arka şöğrı olmak (719)hulķ iylüğüne delîldür eger şöğrı olup ince olursa (720)ğâyet iylüğe delîldür arka çıkık olmak şetârete (721)ve hem muēğıklige ve şâd-mânlığa delîldür **Faşıl** (722)bel beyânundadır مص bel ince ve za'if olmak nefsi za'if (723)olmağa delîldür bel ince olup göğüsden cânibi yaşşı (724)ve kışa ve ayağdan cânibi uzun olmak gâyet kuvvetlü (725)ve yorgun olmağa delîldür مص eger belüñ eñeleri mu'tedil (726)olsa nefesüñ za'fına delâlet éder **Faşıl** (727)kol beyânundadır مص eger kol uzun olsa aşâyâ

[29b]

(728)Ve kibre ve manşıba muğabbet etmege delîldür kolun aşagası ince (729)ve bazusu yoğun olmak kuvvete dâldur مص cehl-i mürekkep (730)ile câhil olmağa dâldur eger kulun yukarusı ve aşagası (731)yoğun olsa kabiliyyete ve yürekli olmağa delîldür eger (732)kolun yukarusı ve aşagası birbirine muvâfık olup (733)ince olursa ziyâde kabiliyyeti ve ma'rifeti ve sehvâvete dâldur (734)eger uzun olup ensüz olup ardına kaykı olsa (735)olmaz yere el urmağa ve lâf (ü) güzâf urmağa ve az nesneyi (736)çok éylemege ve az sözi çok éylemege delîldür ع barmağ (737)etlü olup doğrı olmak gamâkâta dâldur barmağ kışa (738)ve etlü olmak ve yoğunlukda ve incelikde vasaş olmak ba'zı (739)sehvâvete ve insâniyyete ve gâlim olmağa dâldur ve eger kışa (740)olup uçları ince olursa ba'zı sehvâvete dâldur

[30a]

(741)ص ya'ní ġamāḳate dāldur ve eger uzunluḳda ve kıśalıkda (742)ve incelikde ve yoğunluḳda ve etlülükde ve arıklıkda vasaş (743)olsa źekāvete ve seḥāvete ve ḳuvvete ve devlete ve cevdete (744)şab'a delıldür ع kıśa parmaḳ gevedenlige dāldur ayası (745)uzun olup parmaḳ kıśa olmaḳ ġasete dāldur (746)ve aya kıśa parmaḳ uzun olmaḳ źeyreklige seḥāvete (747)delıldürص delülüge delildir eger ayak parmaḳa ve parmaḳ ayaya (748)münāsib olsa fikre ve ferāsete ve müvāsenete ve ġilme ve ḳalbūñ (749)merġametine dāldur barmaḳ uzun yāḥūd kıśa olup (750)ucı kendüden yoğun olsa ziyāde ġırśa ve ġamāḳate (751)ve ba'zı ādemlige dāldur müdevver olmaḳ ŗilme ve ġilme (752)ve şabırsızlığa ve şabırsız olup ġadden tecāvüz eylemesine dāldur muşanna (753)parmaḳ ḥurde ve ardına egri olsa ba'zı kelāmata ve lāfa

[30b]

(754)Ve abeś yére seḥāvete delıldür ص dırnaḳ yufḳa daḥı (755)sebülüge(?) mā'il olsa lefāflığa ve ba'zı kemāle ġasede (756)delıldür egri ḳalıñ ve sebū olsa cehle delıldür eger (757)dırnaḳ ḳalıñ ve müdevver olsa ŗilme ve kemālāta dāldur (758)dırnaḳ aḳ ve ḳalıñ olmaḳ mübāreklige delıldür **Faśıl** (759)źeker beyānundadır źeker yoğun ve uzun olmaḳ (760)cimā'da ġayetde lezzete ve ġamāḳate ve cehle delıldür ġimāra (761)müşābih olduġıçün eger kıśa olup yoğun olsa (762)şehvet-perestlige ve ġaflete ve ŗaḳla delıldür ve lāf (763)urup özinüñ muşşalī olmaḳa mu'ānidlige (764)delıldür eger kıśa olup ince olsa ġāyetde źekī (765)ve ehl-i inşāf olmasına delıldür ص mu'ānid olmayup (766)elūñ şa'nından ve teşfifinden ḳaçıcı olmaḳa ve ziyāde

[31a]

(767)cümma' (?) olmaḳa delıldür eger ḥāyası vāsi' olup amma (768)yumurşası büyük olsa bī-ġayālığa delıldür ve yumurşası (769)küçürek olmaḳ ġaflete ve ŗaḳla ve ġilme delıldür eger žāhir (770)ḳabı vāsi' olursa ġamāḳate ve kāhillige ve ba'zı mürüvvete (771)delıldür eger vasaşu'l-hāl olsa eyüce ḥūylara delıldür (772)**Faśıl** ayak beyānundadır muşanna' ayak ziyāde büyük (773)olmaḳ yufḳa ŗaḳla ve ḳuvvete delıldür ayak ziyāde küçük (774)olmaḳ şādlığa delālet éder ayak ve topuḳ siñirleri (775)etlü ve ḳatı olmaḳ fehm

yatluluğuna delâlet éder ayağ ve topuğ ⁽⁷⁷⁶⁾etsüz olmak ve siñirlü olmak kuvvete delîldür büyük barmağ ⁽⁷⁷⁷⁾orta parmağdan kışa olmak ma'rifete ve ğazaba tız gelüp ⁽⁷⁷⁸⁾gitmesine dâldur سمع baş barmağ başı müdevver olmak ⁽⁷⁷⁹⁾şırnağun hâli şarafı alçağ parmağlar şarafı cānibi yüksek olmak

[31b]

⁽⁷⁸⁰⁾Žekāvete ve sehāvete ve ğazabı az olup tız gelüp geç gitmesine ⁽⁷⁸¹⁾ve fikre ve ba'zı mekr ve hıleye dâldur eger bunuñ ʿaksı ⁽⁷⁸²⁾olsa buhle dâldur baş parmağdan küçüçük parmağa ⁽⁷⁸³⁾varınca biri bedenden aşağılığı ʿadl üzerine olursa ⁽⁷⁸⁴⁾sehāvete ve qalbi şāfı olmağa ve ehl-i inşāf olmağa dâldur ⁽⁷⁸⁵⁾**Faṣıl** boy beyānundadır مص boy uzun olmak ⁽⁷⁸⁶⁾şādlığa ve mübāreklige delâlet éder amma ğafleti hālî ⁽⁷⁸⁷⁾olmaz kışa boy düşmenlige ve fitneye ve kın ve ʿadāvet ⁽⁷⁸⁸⁾vesā'ir yaramaz şifatlara delîldür ğāyet etlü olmak ziyāde ⁽⁷⁸⁹⁾ġamāḳate delîldür ğāyet lāğar olmak ba'zı žekāvete ve za'fa ⁽⁷⁹⁰⁾delîldür İmam Muğammed raġmetullāh ğazreleri hem etlü ve hem žekî ⁽⁷⁹¹⁾imiş lakin böyle olmak nādirdir lā ğükme'n-nādir ⁽⁷⁹²⁾orta boy ğikmete ve žeyreklige ve bāşın şifātlarınıñ

[32a]

⁽⁷⁹³⁾İ'tidāline delîldür v'allāhu a'lem **MAḲĀLE-İ' SĀBİ'A** Elden olan ⁽⁷⁹⁴⁾emārāt ve ğuşūşlar beyānundadır bilgil ki sā'ir a'zānuñ ⁽⁷⁹⁵⁾şifat-ı ġamīdiyyete ve žemīmiyyeye delâletlerimden keffüñ efşāğ ⁽⁷⁹⁶⁾ve evzağ olduğuna bina'en el içün müstaḳbel bir maḳāle ⁽⁷⁹⁷⁾žikr édüp tafşıl üzerine şekilleriyle huşūşuñ ⁽⁷⁹⁸⁾vesa'ir cüz'ıyyātuñ aġvālin beyān kıldıq amma elüñ ⁽⁷⁹⁹⁾evşāfa delâleti sā'ir a'zādan ziyāde olduğuna ⁽⁸⁰⁰⁾sebeb böyle buyurdılar ki ʿibādāt ve ğasenāt ⁽⁸⁰¹⁾ve ğayr veche me'āş elsüz olmaz her ʿuzvuñ ele ⁽⁸⁰²⁾iġtiyācı vardır ve göz vesā'ir a'zāyı her vaḳitde ⁽⁸⁰³⁾göre şurmaz amma Çakk sübgāne ve te'ālā eli gözün ⁽⁸⁰⁴⁾manžürü kılmuşdur tā kim ādem oĝlanları elden ⁽⁸⁰⁵⁾olan emārātı görüp şifat-ı mezmūme-i memdūġiye

[32b]

(806)tebdîl etsün için ve dañı birbirinüñ elin görüp mermer (807)şîfatlu keşlerden iğtirâz ve a'râz etsünler için elde (808)illetler çokdur biñ eli birbirine cem' eyleseñ birinde olan (809)ñaşlar birine beñzemez zîrâ her kişi bir dürlü evşâfla (810)ve bir dürlü ağvâliyle muttaşîfdur evvel zamânda kul (811)ve cârîye elemelü olsalar elini görürlerdi şîfat-ı ğamîde (812)öyle muttaşîf ise alurlardı eger degil ise almazlardı (812)şimdi zamânda dañı ol zamâna taqlîd ederler amma (813)aşlını bilmezler Çakķ sübhâne ve te'âlâ yedi kevâkib-i seyyâre'i ve cümle (815)mañlûka ve insânuñ aña yüz kırķ sekiz yâ dañı ziyâde yâ dañı (816)eksük iğtilâf üzerine a'zâsına mü'essir kılmışdur ki (817)Âdem-i 'Aliyye eşşalavat vesselâm ğazretleri vücûda geldikde (818)ol hinde kevâkib-i seyyârenüñ ağvâllerine yüzden

[33a]

(819)Bulunursa aña göre a'zâlarınuñ ağvâlleri olur (820)İmâmeyn velâdetde kevâkib ahvâlleri ma'lûm olmayup (821)kevkebi kıngı kevkebdür bilinmese a'zâsınüñ ağvâllerinden (822)kevkebi kıngısıdur bilünür huşûşan ki bu elden olan (823)ñaşlardan bu keffüñ ağvâli ve eşkâl ğakıķatinde bir (824)risâle ve bu kitâbuñ eñeri degildir lakin bilinmesi lâzım (825)olduğı ecilden bu kitâba ilgâķ édüp bir maķâle (826)kılduķ ve bu maķâle' dañı bir muķaddime ve altı bâb üzere (827)binâ édüp tertîb étdük nitekim aşıl risâle dañı (828)öylece idi **Muķaddime** elüñ aķsâmin ve dañı el ñaşlarınuñ (829)adların bildür **Bâb-ı Evvel** élüñ nişânların ve ağkâmın bildirür (830)**Bâb-ı Şanı** cimâ' ve ğidâ ñaşlarınuñ delâletlerin bildirür (831)**Bâb-ı Şâlisé** ömr ñaştınüñ delâletlerin bildirür **Bâb-ı Râbia'**

[33b]

(832)Baş ñaşsınüñ delâletlerin bildirür **Bâb-ı Hâmse** âdemüñ (833)şâli'n ya'nî elde olan ñaşlardan bildirür **Bâb-ı Sâdis** (834)cüziyyata müte'allık delâlâtların beyânın bildirür dañı birinci (835)sırlar ehl kıatında ma'lûmdur beyân olunur **Muķkadime** (836)baş parmaķ yüksekdür yüksek kevkebe ya'nî Zuğale (837)nisbet olunur ı parmaķ deyu ad vemişlerdir ve yanındağı (838)şehâdet parmağıdur Müşterî'nüñ ğükmündedür ı parmaķ (839)deyu ad

vérmişlerdür ve yanındaki parmak ki orta ⁽⁸⁴⁰⁾parmağdur Mirrih'ün gükmündedür ج deyu ad vérmişlerdür ⁽⁸⁴¹⁾ve yanındaki parmak ki aña arabça binşer dérler Şems'ün ⁽⁸⁴²⁾gükmündedür د parmak deyu ad vérmişlerdür ve yanındaki ⁽⁸⁴³⁾parmak ki şerçe parmağdur Zühre'nün gükmündedür ه ⁽⁸⁴⁴⁾parmak deyu ad vérmişlerdür ve dañı avucun aharındaki

[34a]

⁽⁸⁴⁵⁾Küçürek ħaş ki kol tarafından yaña kolı arğurı kesmişdir ⁽⁸⁴⁶⁾غ ت ی ħaşşı deyu ad vérdiler ve ب ve ا parmak arasında ⁽⁸⁴⁷⁾iki ħaş geçer birisi غ ت ی ħaşşı şarafından yaña varur ⁽⁸⁴⁸⁾bu ħaş yürek ve ömr ħaşşı deyu ad vérmişler ve birisi dañı ⁽⁸⁴⁹⁾ه parmağdan yaña varur baş ħaşşı deyu ad vérmişlerdür ⁽⁸⁵⁰⁾kol şarafından yañadan üçünci bir ħaş çıkar bir şarafı baş ⁽⁸⁵¹⁾ħaşşına ve bir şarafı ömr ħaşşına ulaşur bunlar küleh-i müselleş ⁽⁸⁵²⁾şeklen bağlar aña ħidā ħaşşı deyu ad vérmişlerdür baş ⁽⁸⁵³⁾ve ömr ħaşşı indügi zāviyeye م deyu ad vérmişlerdür ⁽⁸⁵⁴⁾ve ħidā ħaşşı indügi zāviyeye ل deyu ad vérmişlerdür ⁽⁸⁵⁵⁾ömr ve ħidā ħaşşı indügi zāviyeye س deyu ad vérmişlerdür ⁽⁸⁵⁶⁾ه parmağın dibinden bir büyük ħaş çıkar ب parmağın ⁽⁸⁵⁷⁾şarafından yaña varur cima ʿ étdün ya ní cima ʿ ħaşşı deyu ad

[34b]

⁽⁸⁵⁸⁾Vérmişlerdür ve cima ʿ ħaşşı ve ħaşşı-ı م ل aralığına elün ⁽⁸⁵⁹⁾murabbaʿı deyu ad vérmişlerdür ħidā ħaşşının uzunluğuna ⁽⁸⁶⁰⁾olan şarafı ʿUşarid gükmündedür ömr ħaşşının sağ ⁽⁸⁶¹⁾yanındaki Kāmer gükmündedür bu şekilden maʿlūm oluna vʿallāhu aʿlem

(Şekl-i Evvel)



[35a]

(⁸⁶²)Amma bilgil ki eger ḥaṣ maʿnī-dār ola kemiyetde daḥī büyük (⁸⁶³)ve eczāları muttaʿīl ola ḥaṣ delāleti ziyāde ḫavī olur (⁸⁶⁴)ve bunların ʿaksī bunların ḥūkmünün ʿaksīdür ve daḥī erlerin (⁸⁶⁵)gükmü ekseriyya sāğ elde bilinür ve ʿavratların şol elinde (⁸⁶⁶)bilinür ve ʿavratların ellerinün gükmen étdügen ve ḫatında (⁸⁶⁷)mizāc kendü gālinde olmaḫ şarʿdur ki kişi ḫakmış soyunmuş (⁸⁶⁸)ve çok ḡarekāt etmiş ve ellerün keyfiyyeti nesne şutmaḫ ile (⁸⁶⁹)taʿbīr olmuş olmaya ve daḥī ellerün muʿtedil hevāda görmek (⁸⁷⁰)şarʿıyladur ziyāde şovuk ve ıssı olmaya nitekim nabız görmekde (⁸⁷¹)bunlar şarʿdur ve daḥī her güküm maḡkūm-ı ʿaleyhanuñ iʿtibārıyla (⁸⁷²)ola ve aña göre ola meşelā bir yahūdī bir šālīʿde şoḡsa ki (⁸⁷³)ol šālīʿ sulṣān ve vezīr olmaḡa delālet etse ol sulṣān (⁸⁷⁴)ve vezīr olur dēmek olmaz zīrā yahūdī šāʿifesinden

[35b]

(875)Ağkām-ı nücūmda sulšān vezíri olmak yokdur ağvālleri (876)ednā olmak üzeredür zírā görmez misinki her milletūñ müstaķil (877)kendülerden begleri ve vezírleri olur amma bu šā`ifede olmaz (878)ve taķdírce démek gerekdir ki sulšānlar vezirler ile mušāğabe (879)olup yakín ola tā kim yahūdiler i`tibāri-yla kendülere sulšān (880)ve vezírlar nażarı gibi olur ve daķı bir Ğabeší ğükmünde görsek (881)ki çok yaşamağa delāleti var ola çok yaşaya démek (882)yokdur amma İflímüne göre anlar ki ekseriyya kırk yıl yaşarlar (883)ol daķı kırk yıl yaşar démek gerekdir v`allāhu a`lem (884)**Bāb-ı Evvel** elūñ nišānları delāletūñ bildirür elūñ (885)ağkāmları ile me`ān beraber bilgil ki kolları öyle olķadar (886)uzun olsalar ki ğatta Ādem šoĝrı šuruçaķ elleri (887)dizlerine yakın yetiše yūregi kuvvetine vérür yūreklülūĝüne

[36a]

(888)Ve cōmerdligine ve `izzetine ve nefis iylūĝüne ve fi`l-cümle (889)aķlāķ-ı ĝaseneye delālet éder eger kolları kıśa (890)olsa ĝavĝacı ve ķorķaķdur Aristoteles kitāb-ı (891)ferāsetinde zikr etmişdür ĝakím-i zārí kolları kıśa kimse (892)nefsūñ incelūĝüne ve iştihāsın ĝāśıl etmesine ķaví (893)olduĝuna delíldür démiş eger kolları uyluĝuñ (894)yarusına dek yetiše yaramaz nesne iĝtiyār édüp (895)kimesne öyle dost olduĝuna delālet éder ve daķı (896)hikemā démişlerdür ki kaçan bir kiři ellerin iki yanına šoĝrı (897)uzatsa eger göbeginden ilerü ج parmaĝınınuñ baş šarafı (898)uzun gelse göbeginden ayaĝununuñ orta parmaĝından (899)uĝrı ve ĥarāmí olmağa delālet éder nās ortasında (900)meşeldür uĝrıya eli uzun dérler göbekden ayaĝı šarafı

[36b]

(901)Cānibinden eli šarafı cānibi uzun olduĝdan kifāyetdür (902)eger bir kiřinūñ `ādeti yūridūĝı ve vaķten avķun yumup (903)ķolun šala šala yürür olsa işlerinde tız ve mücid (904)ve šír-merd olduĝına dāldur eger bir kiři bir nesneye (905)yapuşduĝı ve vaķten eli ditrese kaçduĝı ve ķatuñ (906)tızcek sākin olmasına delíldür Nādirü'l-Hindí eydür (907)kaçan elleri açıldıĝı ve vaķten ب ج parmaķları muttaşıl (908)olsa aralıĝından aydınlık görünse pírlik ve ķatında (909)dirliği ĝuzūr üzerine ola eger ج د parmaķları (910)muttaşıl olup aralıĝından aydınlık görünse `ömri (911)aķirinde dirliği ĝuzūr üzerine ola kaçankim

(⁹¹²)parmağlarının cemʿsinüñ arası mušābık olup aralarından (⁹¹³)aydınlık görünmese dāʿim eyülükde ve hoşlukda ola

[37a]

(⁹¹⁴)Eger parmak başları yoğun olup etlü olsa ve ucu (⁹¹⁵)aruğ ve etsüz olsa ʿömri zağmetle ve emekle geçe (⁹¹⁶)eger parmağları ardına kaykı olup araları ferce (⁹¹⁷)olsa el-ʿiyāzu biʿllāhi teʿālā ādemlere muhtāc olmasına dāldur (⁹¹⁸)eger elleri büyüklüğü gövdeye münāsib olup ve hem baʿzı (⁹¹⁹)eczāları baʿzına muvāfık ve münāsib ola šabīʿatuñ (⁹²⁰)ve hūylaruñ laşıflığıne ve hoşluğuna delıldür ve hem (⁹²¹)aksı daḥı bunuñ aksıdır eger eller bedene göre (⁹²²)kātı büyük olup gövdesi ince olsa mizāc ġarāretine (⁹²³)ve çok söylegen olduğuna delıldür amma Calinus (⁹²⁴)ġakım eydür bağıruñ büyüklüğüne delıldür eger eller kışa (⁹²⁵)olsa ve parmağlar daḥı kışa ellere göre fitne (⁹²⁶)ve uğrı olduğuna delıldür eger kātı kışa olsalar

[37b]

(⁹²⁷)Kendü azālarına göre kuvvetlü ve bahiśde zeyrek olduğuna (⁹²⁸)delıldür ve daḥı ʿavratlaruñ kışa olsa (⁹²⁹)fercleri šar olur oğlanı zağmetle doğururlar (⁹³⁰)zırā ol mevzuʿuñ geyñligi miqdārı ol miqdārdur ki (⁹³¹)orta parmağın ikinci faşlından ت م ا ع faşlına (⁹³²)varınca ikisinüñ geyñligi beraberdür ve ayānuñ uzunluğuna (⁹³³)iki olkadardur eger avuc uzun olup parmağlar yoğun (⁹³⁴)ve kışa olsa delüligе ve kâhillige ve ġayretsüzlige (⁹³⁵)delıldür eger avuclar ve parmağları uzun olup birbirine (⁹³⁶)münāsib olsa šināʿatlarda zeyrek olmasına dāldur (⁹³⁷)eger parmağlar ve avuçları uzun olup yoğun olsa (⁹³⁸)kevdenlige ve balġamı mizāc hūylu olduğuna delalet éder (⁹³⁹)eger parmağların taġrık étmek ādeti olsa muḥālif

[38a]

(⁹⁴⁰)Veyā yaramaz fikirlere ve eyüttüğüne(?) delıldür **Bāb-ı Şānī** (⁹⁴¹)cimā~ ve ل س ħaşlarınuñ delaletlerin bildürür eger (⁹⁴²)cimā~ ħaşşınıñ rengi kızıl ve muttaşıl ve büyük olsa cimā~ (⁹⁴³)a~zâlarınuñ hoşluğuna ve eyü ħüylara delâlet éder (⁹⁴⁴)cimā~ ħaşşı yürek ħaşlarıyla muttaşıl olsa ġatta bunlaruñ (⁹⁴⁵)içinden müselleş gibi olsa bunun şâġibi olkadar muġâşaraya (⁹⁴⁶)ve qorquya düş ola ki kendüden pişmân olup (⁹⁴⁷)ne olaydı ben şoġmayaydım diye eger bu ħaş budaqlardan (⁹⁴⁸)ĥâlî olup ب parmaġuñ dibine dek varmaya naşibsiz (⁹⁴⁹)ve malsız olup yavuz cerâġate uğramaġa delâlet éder (⁹⁵⁰)eger mezkûr ħaş ب parmaġuñ dibine dek vara anda muġkamlene (⁹⁵¹)ve avucundan ol bir şarafdan biraz budaqlarına ا parmaġun (⁹⁵²)dibini gözede sa~âdetlü ve cömerd ve devletlü âdem olmaġa

[38b]

(⁹⁵³)Delıldür eger ħaşşun ayaġı ve budaqları baş ħaşşına (⁹⁵⁴)varsalar yalancı ve aldatıcı olmaġa delâlet éder ola (⁹⁵⁵)ve âdemlerüñ yüzine gülüp ve ardınca mesâvisin édicisi (⁹⁵⁶)olmaġa delâlet éder eger bu ħaş ~ömr ħaşşıyla muttaşıl olsa (⁹⁵⁷)ve anlar zâviye ġâdis olsa tız başı kesilmege ve yâĥûd (⁹⁵⁸)büyük yâresi olmaġa dâldur eger bu ħaş baş ħaşşını (⁹⁵⁹)gözetse ölüm qorqusuna gele amma ĥalâş ola (⁹⁶⁰)eger bu ħaş uzunluġu ب parmaġuñ ortasına ilerüye (⁹⁶¹)varsa esrikmege ve çok qaķmaġa delâlet éder ĥuşûşen (⁹⁶²)ħaş kızıl ola eger bu ħaş şoġru ve muvâzî budaqları (⁹⁶³)ola ب parmaġuñ dibinden yaña vara ~izzet ve mertebe (⁹⁶⁴)bulup mâl ġâşıl etmesine ve ulu olmasına ve iķrarından (⁹⁶⁵)çıķmaduġına delıldür eger ħaşşuñ ucu orta

[39a]

(⁹⁶⁶)Parmaġuñ altına varsa qaş~ân ġavġasız ve melâletsiz olmaya (⁹⁶⁷)eger bu ħaş orta parmaġuñ dibine yakın yerde iki bulunsa (⁹⁶⁸)biri ب parmaġuñ dibine varsa ve birisi orta parmaġun (⁹⁶⁹)dibine varsa delıldür ki anuñ dirligi eksilmeye fikirsiz (⁹⁷⁰)ya~nî Çakķ subhâne te~âlâ ġazretleri şanmaduġı yerlerden (⁹⁷¹)rızkın âsân-ı vech üzere iġsân eyleye ve ~avratlara (⁹⁷²)zindegânesi olmaya eger bu ħaşşuñ ucu heman orta (⁹⁷³)parmaġun⁴ vara

⁴ Orijinal metinde "parmaġduñ" şeklinde geçmektedir.

~ömri muhâşaralu ve zağmetlü ola ⁽⁹⁷⁴⁾eger bu hâşşuñ ucu ب parmağa qarıb ola zağmetlü ⁽⁹⁷⁵⁾olup ve zağmetler çeke amma adı şanı ma'rûf ve bellü ⁽⁹⁷⁶⁾olmağa delıldür eger bu hâşşuñ ucu veyâ bir budağı ب ⁽⁹⁷⁷⁾ve ج parmağın aralığından tamam çıka ishâlden helâk ⁽⁹⁷⁸⁾olacağına delıldür ve yüklü ~avrat doğurmak üzere

[39b]

⁽⁹⁷⁹⁾Helâk olacağına delıldür huşušan bu hâş büyük ve kızıl ⁽⁹⁸⁰⁾ola amma hâş ل س ba'zende mevcûd ve ba'zende olmamak ⁽⁹⁸¹⁾âdemin aġvâli muhtelif olduğı sebebdendür eger bu hâş ⁽⁹⁸²⁾neqadar büyük ve rengi mu'tedil olup muttaşıl olsa ⁽⁹⁸³⁾olqadar baġruñ ġoşluġuna ve feraġ olmağa delıldür ⁽⁹⁸⁴⁾eger bu hâş rengi şakaķı ve eczâları olmaya mi'denüñ ⁽⁹⁸⁵⁾ve baġruñ za'iflüġüne delâlet éder eger bu hâşşuñ üzerinde ⁽⁹⁸⁶⁾veyâhûd yanında küçüçük noķşacıķlar buluna tabi' uñ ⁽⁹⁸⁷⁾ķabzına ve uğrı olmağa delâlet éder eger bu hâşş-ı atık ⁽⁹⁸⁸⁾miķdarınca bir ġayrı hâş kesse mi'deden ġâşıl ⁽⁹⁸⁹⁾olur baş aġrısına delâlet éder eger baş hâşşınıñ yanında ⁽⁹⁹⁰⁾kızıl olursa ġöġüs zahmetlerine delâlet éder **Bâb-ı** ⁽⁹⁹¹⁾**Şâlis** ~ömr hâşşınıñ delâletlerin bildirür nefis-i ġayvâniyyeye

[40a]

⁽⁹⁹²⁾Müte'alliķdür bu yayda ~ömrüñ müddeti ve ~ömri içinde olan ⁽⁹⁹³⁾emrâz-ı muhtelif beyân olunur ~ömrüñ uzunluġı ve kısalıġı ⁽⁹⁹⁴⁾~ömr hâşşunuñ uzunluġuna ve kısalıġına ġöredür ve ~ömr hâşşınıñ ⁽⁹⁹⁵⁾ibtidâsı م şarafındadır Aristotaleys ķıtab-ı ġayvanâtda ⁽⁹⁹⁶⁾demişdür ki âdemin elinde üç hâş vardur büyük olursa ⁽⁹⁹⁷⁾~ömr uzunluġuna delâlet éder ve ~ömri içinde vâķıa' olan ⁽⁹⁹⁸⁾marâzlara bu vechle delâlet éder ki bu hâşşı neqadar ġaş ⁽⁹⁹⁹⁾keserse ol hâşlar ķadar hastalıkları ola aşğa ⁽¹⁰⁰⁰⁾mersüm olan şekilden ma'lûmdur م س hâşşı ت م ا ع ⁽¹⁰⁰¹⁾érişe bu ķoşenüñ ~ömri iķlimünde ve ~âdetlerinde ġâyet çok ⁽¹⁰⁰²⁾yaşamış ķadar yaşaya eger ~ömr hâşşını keser hâşlar م şarafına ⁽¹⁰⁰³⁾yaķın ola ziyâde küçüçük oġlan iken hasta ola ⁽¹⁰⁰⁴⁾eger م س ortasında ola orta yaşta iken hasta ola

[40b]

(1005)Vesâirlere dahı buña kıyâs édesün eger nekadâr م (1006)hâşşı zâviye-i kadîmiye yakın kaç eylese olkadâr hâstalıgı (1007)ziyâde ola gatta ki zâviye-yi kadîme üzerinde (1008)olsa muhâşarasıdur eger keser hâş nekadâr büyük ve uzun (1009)ola olkadâr hâstalıgın dahı uzunluğu ve kuvveti ola (1010)amma marazuñ sebebi keser hâşsuñ geldügi ve bitdügi yerden (1011)mañlüm olur bu hâş baş hâşşı şarafından yaña bulursa (1012)ve anda yoğunluğu س şarafından yaña olan yoğunluğdan artuğ (1013)olursa her kişıyle dost olup eyü naşigatler vérür (1014)kişı olmağa delâlet éder eger س şarafından yaña buncaleyin (1015)budağlar olsa  derviş olup kullarından (1016)kizb sözler söylemege delıldür eger م şarafından yaña (1017)buncaleyin budağlar olsa  şâgib-i mâl ve şâgib-i

[41a]

(1018)İzzet olmağa delıldür eger bu hâş nekadâr م şarafından (1019)yaña incelse olkadâr ađluñ ziyâdeligine dâldur eger bu hâşsuñ (1020) س şarafından yaña olan kıızıllık م şarafından yaña ن د (1021)olan kıızıllığdan ziyâde ola hiç kimseye mergameti şefkati (1022)olmayup esrikmege delâlet éder eger bu hâş م şarafından (1023)yaña budağları bitse fikirleri yâhûd naşigatleri müteğayyir (1024)olduğuna delâlet éder eger bu hâşlardan müselles س ل (1025)içinde bunuñ gibi budağlar bitse  hâşşına şokunsa (1026)eyülükleri ola yaramazlığından şöñra  eger bu hâşsuñ (1027)başında avuç geçerek hâşlar bitse ki biri birine muttaşıl (1028)olsa bu şekilde  cüzâm olacağına delâlet éder (1029)eger ömr hâşsuñ yanında غ ا ه hâşşına yağın buncaleyin (1030)bir şekil  olsa  bir gözi fâsid ola iki bulunsa

[41b]

(1031)İki gözü fâsîd ola eger mezkûr ʿömr hâşşından bir kızıl hâş (1032)çıkısa ♣ parmağa yakın varsa muhâşaralu yâresi olmağa (1033)dâldur eger ʿömr hâşşını bir küçürek hâş kesse sözi şoğrısına (1034)gidüp bir büyük belâya uğramağa dâldur eger bu hâş (1035) م ل hâşşı şokunduğı yerden bir hâş çıkısa م ل hâşşına (1036)érse aşagaya bakar olsa gönderden veyâ oğdan yaralanmağa (1037)dâldur eger م hâşşına yakın iki hâşlar ʿömr ğaşşınıñ sağ yanına (1038)uzunluğuna ölseler kendi eceliyle ölmege dâldur eger ʿömr ğaşşınıñ (1039)şol yanında ise kendi eceliyle şabîʿı ile ola **Bâb-ı Râbia** (1040)baş hâşşuñ delâletlerin bildirür kuvâ-yı nefsâniyyeye müteʿallikdür (1041)eger م ل hâşşı şoğrı ola zihnüñ ve dimâğuñ ve eyü ğüylara dâldur (1042)eger bu hâş غ ا ی hâşşına yakın varsa her nesnenüñ eksüklüğüne (1043)delîldür eger غ ا ی hâşşına baş hâşşı ulaşa yaramaz naşîbe dâldur

[42a]

(1044)Eger bu hâş kışa olup orta parmak muqabelesinde diküne (1045)yigit iken eceli yetişe huşušan orta (par)mağuñ ortasına şoğrı (1046)dükine ğâc gibi ola eger bu hâşşuñ ucunda iki küçüçük (1047)hâşlar yapışmış ola teymurdan gövdesine yâre olmağa dâldur (1048)eger bu hâş egri olup pâre pâre olsa ğaramîlige ve kağganlığa (1049)delâlet éder **Bâb-ı Hâmse** âdemüñ yıldızı şoğduğı bilinmesine (1050)mizâcından ve âğvâlinde ve firâsetinden ve ellerinüñ hâşlarından ve (1051)eşhâ étdüğü şeylerden bilünür amma el-ân elleründe bulunan (1052)şeyleri zîkr édelüm ol kim yıldızı Zuhaldür ellerinüñ nişânı (1053)büyükdür ve orta parmağında artık hâşları vardır huşušan elnüñ (1054) غ ا ی saşğından bir ucından geçer ج parmağa dek gelür (1055)ol kim yıldızı Müşterîdür ب parmağında hâşları çokdur huşušan (1056)cimâ ve baş hâşşınıñ budağlarından ب parmağın dibine dek varalar

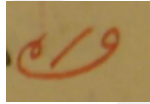
[42b]

(1057)Ol kim yıldızı Mirrîgdür baş ve ʿömr hâşları şoğrıdur ol kim yıldızı (1058)Şemsdür د parmağuñ dibinde çok hâşşı ola ol kim yıldızı (1059)Zühredür Zühre yerinde çok hâşlar ola ol kim yıldızı ʿUşâridür (1060)ʿUşârid yerinde çok hâşları ola ol kim yıldızı Kamedür

[43b]

(1071)Beyân éder ki ehil atında meşh rdur **imdi** bilgil ki aan (1072)  parmağun uzunluğu  parmağun evvel-i faşlına yetişmese ol (1073)kimse ğar mz ded r sebebi budur ki Zühre'n  n cim  a (1074)teşşiri vardur  parmak Zühre ğ km nded r  nki cimaş (1075)hel lden olmasa n iş olur bu mese le nie kere (1076)tecrübe olunmuşdur eger   parmağun evvel-i faşlında olan (1077) ař parmağun dolayısı(sıyle) y zi n gibi dolansa ol

(1078) aşşu n üzerinde buncaleyin  niş n olsa boğazından (1079)aşılacakdur eger meşk r şekiller tem m olmadan az eksik (1080)olursa em n olduğuna del ld r ya n  aşılmağa yaın (1081)ola amma bi'l-fi l olmaya eger   parmak faşlına yaın buncaleyin (1082)



niş n varsa anasıyla ve ız arındaşkıyla zin  (1083)etd ğine del let  der el- iy zu bi'll hi te  l  eger   ب و parmağun

[44a]

(1084)Arasında   mr  aşşı urbına amer mevzi i c nibinden aşağı ol (1085)şarafına bir ęař olursa ğul m-p re olmasına del let  der (1086)Başlanyus ğak m eydür eger bu  aş      aşşına varsa (1087)cemi    mr nde mal  ve   mri evvelinde eksik ola eger şo unda eksik (1089)olsa mal  ve   mri evvelinde eksik ola eger şo unda eksik olsa fi'l-cümle bu  aşşa göre iy s  desin (1090)ve da n   ilm-i fir setde meşh r del letler bulmuşlardur ki iki (1091)aşu n arasında ıllar bitse ğul m-p religine ve ya   d (1092) avratlar ile zin  etd ğine del let  der amma gövdesi (1093)atı ıllı olmaya ve da n  Ta rı te  l  ğ zretlerinin  ac yib (1094)ğikmetlerindend r ki bir işi bunu n gibi ğar m cim  a bed en (1095)başlasa t zcek del letleri ş hir olmağa başlar z r  ki (1096)bu nesneler şab ati mu  lif alur Başlanyus ğak m eydür

[44b]

(1097) Bunların gibilere ʿilm-i aḡkāmda ḡüküm etmek yokdur zîrâ ki (1098) yıldızlar münʿakis olmuşdur şabʿatler daḡı ʿâdetlerinden (1099) ḡâriç olmuşdur eger bilmek isterseñ bir kimsenün ʿavratları (1100) oḡlancıkları taḡdir ola Zühre yerinde mersûm olan (1101) ḡaşlardan maʿlûm olur naḡar oluna eger ♣ parmaḡun (1102) dibinden elün şol şarafı cānibinden geçerek ḡaşlar elün (1103) uzunluḡuna iner olsa olḡadar oḡlancılara delâlet (1104) éder eger ol ḡaşlar elün şoḡrusuna ḡatı şoḡru (1105) olursa erkek oḡlancıkları olmaḡa delâlet éder (1106) eger egricek olursa kız oḡlancıkları olmaḡa (1107) delâlet éder ḡaşlar ʿadedince ʿadedleri ola mümkündür (1108) eger ḡankı evvel şoḡrı bilesin ♠ parmaḡ şarafından olan (1109) öñ şoḡrı mertebe ile şoḡrılar ḡaşların mertebesinden

[45a]

(1110) Ve şoḡruluḡundan ve egriliginden evvel ve soñra erkek ve (1111) dişi olanları bilesin ve oḡlancıkların ḡankısı (1112) diri olur ve ḡankısı fevt olur bilmek dilerseñ ol (1113) ḡaşlara naḡar edesin ḡaşşı munḡaşıʿ olan fevt olur (1114) eger munḡatıʿ olmaya fevt olmaz ve oḡlancıkları daḡı (1115) ḡankısının ʿömri kışa ola ʿömri kışa olduḡun bilesin (1116) eger ḡaşşı uzun ola ʿömri uzundur eger kışa ola (1117) ʿömri kışa ola eger ♣ parmaḡın dibinden ♠ parmaḡun (1118) yaşşılıḡına neḡadar ḡaş keserse bir ʿavrat ala iki keserse (1119) iki ʿavrat ala aña göre kıyâş édesin eger ʿavrat (1120) ḡaşları ♠ parmaḡun yaşşılıḡına şoḡrı olursa (1121) kız oḡlan olmaḡa delâlet éder eger egrilirse (1122) dul ʿavrat almaḡa delâlet éder ve yāḡūd kız oḡlan

45b]

(1123) Deyu aldıḡı kız çıḡmaduḡuna delâlet éder eger biri birinden (1124) ḡaşlar ıraḡ olsa alacaḡı ʿavratı çok zamān soñra (1125) almaga delâlet éder muḡaşşal ḡaşlar mesāfesi ḡadar olur (1126) ʿavratlar almanuñ zamānı ḡadar ve müddeti eger oḡlancıklar ḡaşları (1127) inüp ʿavratlar ḡaşlarına ulaşa ol ʿavratdan olḡadar (1128) oḡlancıkları olmaḡa delâlet éder eger ʿavrat ḡaşşı (1129) kızıl olsa akrabasından almaḡa dāldur eger oḡlancıklar (1130) ḡaşları inüp ʿavrat ḡaşşına ulaşmazsa ol (1131) erk ol ʿavratdan oḡlı kız olmaya ʿavratun ḡaşşı (1132) uzun olsa yaşlu ʿavrat olmaḡa delâlet éder (1133) eger ʿavrat ḡaşşı kışa olsa genc yaşlu

ʿavrat almağa ⁽¹¹³⁴⁾dāldur ġāsıl-ı kelām ʿavrat büyüklüğü ĥašşına göre olur ⁽¹¹³⁵⁾eger bu zıkr olunan ĥašlar ʿavrat ellerinde olsa yukarı

[46a]

⁽¹¹³⁶⁾Zıkr olunan šafşıl üzere varacakları erlerüñ ʿadedleri ⁽¹¹³⁷⁾ġükmüne dāldur erlere göre bunlara daĥı kıyās oluna ʿavratuñ ⁽¹¹³⁸⁾zıkr olan ĥašlarından gayrı elüñ šaşrasından yaña ⁽¹¹³⁹⁾ĥašlar olsa qahbe olmağa delālet éder ve oynaşlarınuñ ⁽¹¹⁴⁰⁾ʿadedlerine dāldur eger dilerseñ bilesin kişi oġlan ⁽¹¹⁴¹⁾ikenmi evlenür ve yāĥūd yigit ikenmi evlenür ve yāĥūd ⁽¹¹⁴²⁾orta yaşında mı ve yāĥūd pırlığında mı evlenür ⁽¹¹⁴³⁾eger erde ʿavrat ĥašşı ۞ parmağın dibine kaşı yakın ⁽¹¹⁴⁴⁾olsa oġlan iken evlenür eger daĥı ırāk ise ⁽¹¹⁴⁵⁾orta yaşında evlenür eger daĥı ırāk ise pır iken ⁽¹¹⁴⁶⁾evlenür muġašşal-ı kelām ĥašşun buʿduna ve qurbına ⁽¹¹⁴⁷⁾eger غ ا ی ت ĥašşına yakın ʿömr ĥašşınıñ sağ yanına ⁽¹¹⁴⁸⁾muvāzı ĥaš olsa ġurbetde fevt ola mevlüdünde vefāt

[46b]

⁽¹¹⁴⁹⁾Etmeye dāldur eger ʿömr ĥašşınıñ şol yanında ʿömr ĥašşına muvāzı ⁽¹¹⁵⁰⁾ĥaš bulunsa ki غ ا ی ت ĥašşına yakın yerde šabı~ olmaga ⁽¹¹⁵¹⁾dāldur ve daĥı baʿzı ġikemādan mervídür غ ا ی ت ĥašşı ⁽¹¹⁵²⁾yanında elüñ yašşılığına dört mevāzı ĥašlar olsa ʿömrün ⁽¹¹⁵³⁾evvelinde devlet ve cāhe delālet éder eger bu ĥašlar غ ا ی ت ĥašşına ırāk olsa olqadar yaşına göre malı ola ⁽¹¹⁵⁵⁾eger mezkūr ĥašlar ۞ parmağına yakın olsalar malı ve niʿmeti ⁽¹¹⁵⁶⁾pırlık ve qatında çok olmağa delālet éder eger mezkūr ⁽¹¹⁵⁷⁾ĥašlar ۞ parmağıyla غ ا ی ت ĥašşınıñ ortasında olsalar ⁽¹¹⁵⁸⁾orta yaşında iken malı çok ola ve qusse ʿalā hażā ⁽¹¹⁵⁹⁾eger Qamer ġüküm etdüğü yerde aşığa mersüm olan nişānlaruñ ⁽¹¹⁶⁰⁾birisi bulunsa kendü ʿavratların kıyıp ġarām ʿavratlara ⁽¹¹⁶¹⁾zinā édüp ve yaramaz fikirler etmege delālet éder eger Ušārid

2[47a]

⁽¹¹⁶²⁾Yerinde bulunsa ağır ĥastalığa veyā öksürüğe dāldur ⁽¹¹⁶³⁾eger Mirriĥ yerinden aşığa mersüm şekillerüñ birisi ⁽¹¹⁶⁴⁾bulunsa müteġayyir ġaller ve ĥastalıklara uğramağa

dâldur ⁽¹¹⁶⁵⁾eger Şems yerinde bulunsa tîz tağavvür ve kaçlanmağa dâldur ⁽¹¹⁶⁶⁾eger Müşterî yerinde bulunsa çok rızık ve mal kazanmağa ⁽¹¹⁶⁷⁾dâldur amma muḳaddemdür yaşlığı ola eger Zühre yerinde bulunsa ⁽¹¹⁶⁸⁾kelām-ı yûsr ya'nî söz söylemesinde zağmet çeküp ağırça ⁽¹¹⁶⁹⁾deprenür amma ehl-i ʿaql olup cevābında kāmīl ⁽¹¹⁷⁰⁾ve dūrūst ve şālīḥ ve ʿābid ve zāhid ve dervīş ve fuḳarā'yı ġāyet ⁽¹¹⁷¹⁾sevüp anlarla muḥteliş olup görüşmesine dâldur eger müselleś ⁽¹¹⁷²⁾içinde bu zıkr olunan şıfatlar bulunsa yaramaz ḥūylar ⁽¹¹⁷³⁾ve bed-baḥt şālī'lü kişi ola amma cömerd ve saḥî olmasına ⁽¹¹⁷⁴⁾delālet éder meẓkûrlaruñ şekilleri budur v'allāhu te'ālā a'lem

[47b]

⁽¹¹⁷⁵⁾Amma ba'de bilgil ki zāviyelerüñ aġkān zıkr ve beyān édelüm eger ki

Şekl-i Şālīse



[48a]

(1176) م zāviyesi ب ve ج parmağların arasına şoğru ۱ olsa (1177) göñli miskín olup ve ġarām kazanmasınıñ ziyāde cehdine (1178) delālet éder eger bu zāviye ب parmağın ortasına şoğrı ۱ (1179) olup zāviye-i ġādde daħı olsa zihin zeyrek olup saʿadetine (1180) delālet éder eger م ve ل ۱ haşlarından zāviye haşlarından zāviye hādīs (1181) olsa biri birine şoğunmasalar aralıklar žāhir olsa kendüyi (1182) büyük görür ve ġayrıları esirgemez ve iyilik bilmez ve kıskanç ve yalancı (1183) ve ġammāz ġāşıl-ı kelām murdār hūyly ve ʿaķıbeti ġayr olmaz (1184) böyle bir kişı olduğuna delālet éder eger zıkr olan haşların (1185) aralıkları ۱ ziyāde yakın olmağla muttaşılırları gibi olsa amma (1186) ġaķıķatde muttaşıl olsa muġāşaraya uğramağla ve yāhūd (1187) teymurdan yāresi olmağla delālet éder eger bu haşların (1188) arasında ġayrı haş م zāviyesinüñ dibinden çıkup

[48b]

(1189) Girü (gerü) egilüp م ۱ haşşına şoķunsa aşığla baķarsa ağı (1190) yemeden veyā ʿarbdan helāk olmasına delālet éder eger م (1191) haşşı zāviyesinüñ üstüne gelen haş şağ şarafından (1192) arası açılup gine egilüp kavuşmağla yakın olup (1193) varup م zāviyesinüñ altından kavuşsa delıldür ki (1194) étdüğü ġarclara pişmān ola müselleś içinde م yanında

(1195) buncaleyin  nişān olursa alacağı ʿavratdan (1196) mırāşıyesine delālet éder eger

meżkūr yerinde (1197) buncaleyin  nişān olursa ve kızıl olursa (1198) bir yıl tamam ġasta olmasına delālet éder eger م (1199) zāviye-i ķadimiye žāhir olup kızıl olsa göñlün (1200) ve ġarāret-i azizenüñ ve ķavilerün ġoşluğuna delıldür (1201) eger meżkūr zāviye olsa ġarāmı kişı olmağla delıldür

[49a]

(1202)Eger zāviye-i münferice olsa bunuñ ʿaksıdır eger bu zāviye (1203)olsa ādemliḡi ve insāniyyeti olmayup müteḡayyirü'l-ḡāl olduğuna (1204)delālet éder eger zāviye



buncaleyin niṣān olsa (1205)ve ʿavratlarda olsa ḡamli erkek olduğuna delālet éder (1206)eger ḡādde ise fitnelige dāldur eger meẓkūr-ı münferice olsa (1207)aḡmaḡ olup daḡı insāniyyeti olmadıḡına delālet éder (1208)eger zāviye olmasa miʿde ve baḡrı zaʿıf olmasına



dāldur (1209)eger meẓkūrde buncaleyin niṣān olsa yatlıdur eger (1210)elüñ murabbaʿında ḡāc gibi olursa mütedeyyin ve müteṣerriʿ ve ṣāliḡ (1211)kimesne olup dünya terkin iḡtiyār eyleyüp ve ḡuzürsuz (1212)ṣeyḡ gönüllü kiṣi olup ʿizzetlü olmasına delālet éder (1213)eger meẓkūr ḡāc egri olup ve ḡoṣ niṣānlanmıṣ olsa (1214)yatlıdur eger iki müselleṣ olsa biri birinüñ ḡāṣṣı

[49b]

(1215)Birisinüñ üzerine olsa eyü olmaḡa delālet éder (1216)eger üç olursa yatlıdur eger



dört olursa eyüdür (1217)eger meẓkūrda yıldız gibi buncaleyin niṣān olup (1218)ve kıızıl olsa ʿadil ve emín olmaḡa delālet éder eger elüñ (1219)murabbaʿında müselleṣ gibi ki zāviye-i ḡādde ola م ل ḡāṣṣınuñ (1220)ortasında vāḡıʿ olsa büyük düşmenleri olduğuna (1221)delālet éder eger meẓkūrda ج ve ا aralıḡı muḡābelesinde (1222)ḡāc gibi olsa seferler görüp ve zaḡmetler görmeḡe (1223)delālet éder eger iki ḡāṣlar parmaḡuñ dibinden çıkup (1224)ʿömr ḡāṣṣını keserse uzun sefer çıkup ve çok velāyetler (1225)görmeḡe delālet éder



eger Ḳamer ḡükmi yerinde bir yıldız şekli (1226)olsa yaʿnı buncaleyin sevinüp feraḡ



olmaḡa delālet (1227)éder eger Ḳamer ḡükmi yerinde buncaleyin niṣān olsa

[50a]

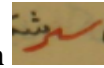
(1228)Şāgibine devlet ve izzet olmağa delâlet éder eger Qamer (1229)gükmi yerinde ʿömr



ḥašši yanında buncaleyin şekl-i ġādiś (1230)olsa ʿaķibince gelecek marāzlara delâlet éder eger (1231)cimāʿ ḥašşında bir budak bitüp ڄ parmağın dibine dek (1232)gelse çok nesnelere çalışup ziyāde zaġmetler çekmege (1233)delâlet éder eger ڄ parmak dibinden iki kışacık (1234)budak ḥaşlar bitse eri olup maşlaġat bitürdüġüne (1235)delâlet éder eger mezkûr olan ḥaşlar biri birini kesse (1236)emek çeküp zaġmetler görmege delâlet éder eger ڄ parmağın (1237)üçüncü boġumu dibinden avuc geçerek ḥaşlar bitüp (1238)aşāġasına ineler göġsünde ya boġazında saķam ve verem (1239)olmağa dāldur eger ڄ parmağın dibinden iki şoġrı (1240)ḥaşlar bitüp elün uzunluġuna gideler amma bu gelmiş veyā

[50b]

(1241)Kesilmiş gibi olmaya ʿaķluñ zeyrekliline ve ilm-i deķāyıkā muşālaʿa (1242)édüp ince fikirler édüp ve envāʿ-ı ʿulüm bilmege vaķt (1243)olur ki çok sevilir vaķt olur ki az sevilür buncaleyin (1244)bir kişi olduġuna dāldur eger mezkûr iki ḥaşlar kesilmiş (1245)olursa mezkûrlaruñ ḥilāfı olduġuna dāldur eger (1246)Uşārid yerinde aşāġadan yuķaruya yaʿnı elün murabbaʿında (1247)bir egri şekil ḥaş çıkısa yād kimesneler ile dost olmağa



(1248)dāldur eger Uşāridün ġüküm yerinde buncaleyin şekl olsa (1249)düşmenler aña ġalib olmağa dāldur eger Uşārid yerinden (1250)geçerek ve kıarışmış ḥaşlar olsa oġlan iken (1251)şabıʿatlu terbiyelü olmağa dāldur eger źikr olunan ḥaşlar (1252)ت ی ا غ yakın yerde olsalar bārid ve balġamı šabıʿ mizāc (1253)olup šabıʿatı daʿimā līnet üzerine olduġuna dāldur

[51a]

(1254)Eger Uşârid yerinde buncaleyin  şekil olsa ilerü gelüp (1255)bir ma'rûf kimesne olmağa dâldur eger ' parmağun evvel-i faşlına (1256)yağın bu hâş bozuğ gibi temâm parmağı çevirse şuda (1257)boğulmağa ve yâhûd aşılmağa veyâ boğulmağa dâldur (1258)eger mezkûr ğaş mezkûr parmağı çevirse şularda (1259)boğulmağa ve türlü muhâtaralara uğrayup el-'iyâzu bi'llâh (1260)büyük belâlara uğrayup yine hâlâş

olmağa dâldur eger (1261)parmağun evvelki faşlı üstünde buncaleyin  nişân

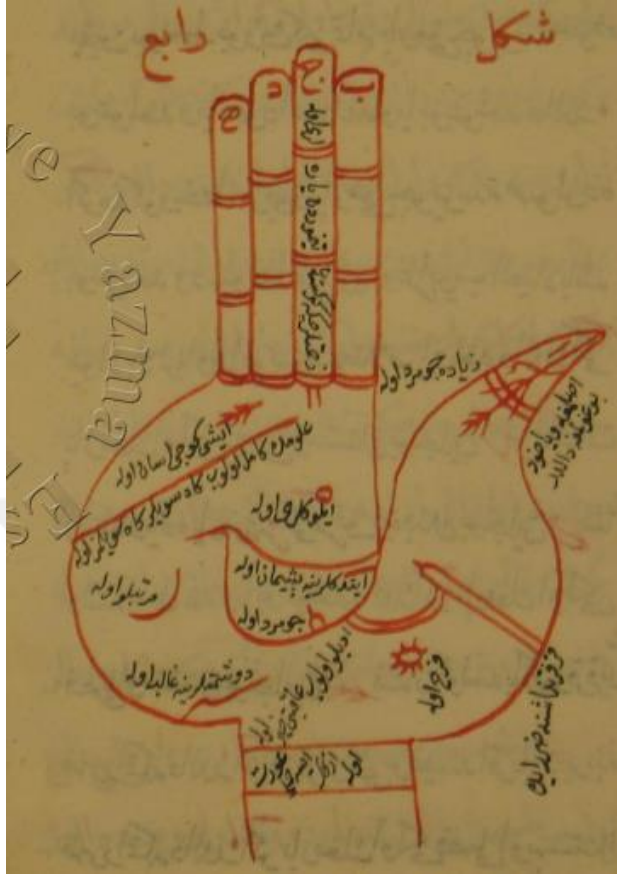
(1262)olsa ziyâde yaramazdur eger şırnağ dibinden buncaleyin  nişân (1263)olsa aşılmağa ve yâhûd boğulmağa dâldur eger parmağun evvelki (1264)faşlı üstünden

buncaleyin  nişân olsa yalnız kız karındaşına (1265)zarar etmege dâldur eger kız karındaşı yoğise akrabadan birine (1266)zarar etmege dâldur eger parmağun evvelki faşlı üstünde

[51b]

(1267)Yıldız gibi buncaleyin nişân olsa efrâtla cimâ' olmasına (1268)dâldur mezkûrlarun şekli budur v'allâhu a'lem

Şekl-i Râbia~



[52a]

(1269)Eger Müşterî yerinde şögrî hâşlar elüñ uzunluğuna érse (1270)neqadar parmağun dibine yakın olup çok olursa (1271)olqadar malları ziyâde ve iylikleri olup ve mertebeleri (1272)olup şâğib-i hayr olmağa delâlet éder amma şarşı (1273)budur ki bu hâşşı gayrı hâş kesmiş veyâ bükülmüş (1274)olsa mezkûrlaruñ hilâfına delâlet éder ve dahî (1275)ba'zılar démişdür ki Müşterî yerinde gâc gibi veyâ (1276)müşelleş hâşları renkli olsa ve taşvîri ma'nîdâr (1277)ola izzete ve gürmete delâlet éder eger Müşterî yerinde (1278)buncaleyin



nişân olsa beynisi za'îf olup (1279)ve hareketleri zağmetlü dirliği olmağa delâlet éder eger (1280)bir şögrî inçecik hâş elüñ murabba'ında eyü renkli (1281) ♣ parmağun dibinden varsa bu hâş erlerde olsa

[52b]

(1282)İnsāniyyeti olup ġarāmí kiři olduġuna delālet éder (1283)eger bu ĥař avratlarda olsa ululuġa veyā eyülüġe (1284)delālet éder eger bu ĥař egri ve yoğun olsa erlerde (1285)cömerd ola amma avratlarda olsa cimā'ı sevmeye dāldur (1286)eger Zühre yerinde ĥařlar kimi geçerek kimi orta olsa (1287)řoġrı olmayup mühmillerle hem-dem olup ve muġabbet éde (1288)ve ġarāmı ĳabūl cimā'a ziyāde iřtiĥāsı olmaġa dāldur (1289)eger meźkūr ĥařlar řoġrı olsa izzetle baġta dāldur (1290)eger ♣ parmaĳ dibinden Zühre yerinde egri ve kıızıl (1291)ĥařlar olsa yalancı olup uğrı olmaġa dāldur (1292)eger egri ve kıızıl olsa elüñ murabba'nda Zühre yerinde (1293)olalar amma parmaġuñ dibine varmayalar ĳollarında ve daĥı (1294)ellerinde yāresi olmaġa delālet éder eger ♣ parmaġuñ

[53a]

(1295)Dibinde niřf da'ire olup orta yaĳa mertebenüñ (1296)eyülüklerle muĥtelif olduġuna dāldur amma ařaġa baĳsa (1297)eksülmeġe müteġayyir hāl olmaġa dāldur eger ت ی ا غ ĥařřı (1298)řoġrı ve muttařıl olup rengi daĥı ma'nídār olup (1299)yuĳarı řarafa mā'il olsa ĥuřuřan ki budaĳları (1300)řoġrı olup egilmiř olmaya devletlülerde olsa (1301)eyülüġe delālet éder eger ت ی ا غ ĥařřından bir řoġrı (1302)muttařıl ĥař ĳıkup م ل ĥařřına varsa ۆömri (1303)evvelinde dirliġi řar ve zaġmetlü olup soñra āĥiri devlet (1304)ve ġuzūr üzerine olup ĥayır olmasına dāldur eger (1305)meźkūr ĥař orta parmaġa varmasa ma'řuřsı (1306)olduġuna delālet éder eger meźkūr ĥař ب parmaġına (1307)varsa uzak seferlere gitmeġe delālet éder eger meźkūr

[53b]

(1308)Ĥař ♣ yāĥūd د parmaġa yaĳın varsa ġayrete büyük (1309)nařıbi olmaġa delālet éder eger meźkūr ĥař muttařıl ve eyüce (1310)renklü olup ♣ parmaġuñ dibine ve yāĥūd ۆömr ĥařřınuñ (1311)yanına ĳıĳarsa ġāyet de vaĳti ġoř ve lařıf ola eger (1312)ت ی ا غ ĥařřınuñ üstünde avratlarda ۆömr ĥařřına yaĳın (1313)üç ve dört ya daĥı ziyāde yıldız gibiler olsa ġammāz (1314)ve yaramaz ere varup soñra gene ĳurtulmaġa delālet éder (1315)eger ĳoluñ ortasında bir ĥař ت ی ا غ sařġın geçüp (1316)Uřārid ġükmi yerinde řursa kendüsi dostlarına

şadâkat edip dostları aña ⁽¹³¹⁷⁾şadâkat edüp dostları aña şadâkat ve âdemlik ⁽¹³¹⁸⁾etmemesine delâlet éder eger mezkûr hâş kolun dibinden ⁽¹³¹⁹⁾çıķup egri ve aşılsız ola ķul olup kendü ⁽¹³²⁰⁾ihtiyarı elinde olmaduğuna delâlet éder eger cimā

[54a]

⁽¹³²¹⁾Hâşşinuñ ucundan buncaleyin  bir hâş bitse ki ⁽¹³²²⁾parmaķlaruñ şaşrasından şarafından yine parmaķlarına ⁽¹³²³⁾baķa hâşmını ķatl etdüğine delâlet éder eger ķoluñ ⁽¹³²⁴⁾ortasından bir hâş çıķup غ ا ى saşgın geķe ⁽¹³²⁵⁾bir yérde oturaķ olmayup çok yerlerde misâfir ⁽¹³²⁶⁾olup seyyâh olmasına delâlet éder eger mezkûr hâş ⁽¹³²⁷⁾geķüp ˆömr hâşşına yâhûd baş hâşşına şoķunsa defˆaten ⁽¹³²⁸⁾vâfir rızık eline girmege delâlet éder eger mezkûr hâş Kâmer ⁽¹³²⁹⁾ğükmi yerinde olsa deryâ- sefret édüp varduğı ⁽¹³³⁰⁾yerde mütemekkin olup maķşûdı temâm olmasına dâldur ⁽¹³³¹⁾eger غ ا ى hâşşı üstünde hâc gibi olsa eyü ⁽¹³³²⁾naşîb eline gire aña delâlet éder eger غ ا ى hâşşı ⁽¹³³³⁾uzun bir hâş çıķup orta parmağa yakın varsa

[54b]

⁽¹³³⁴⁾Şabîati sevdâî olup ziyâde cömerd olmasına dâldur ⁽¹³³⁵⁾eger Zühre yerinde müşelleş veyâhûd murabbaˆ olsa ğâyetde ⁽¹³³⁶⁾hâli eyü hoş ola eger Uşârid yerinde yıldız gibiler ⁽¹³³⁷⁾olsa ˆavratdan mal ğâşıl etmesine delîldür eger ⁽¹³³⁸⁾ب ve ج parmaķlaruñ arasında bir hâş çıķup ⁽¹³³⁹⁾yay şekli gibi egülüp ♣ parmağa varsa başında ⁽¹³⁴⁰⁾yâre olup yâhûd olacağına delâlet éder eger ⁽¹³⁴¹⁾ب ve ج parmaķlaruñ arasında bir hâş çıķsa ⁽¹³⁴²⁾♣ parmađuñ dibine varsa mağbûs olduğuna ⁽¹³⁴³⁾delâlet éder eger ج parmađuñ dibinden yaˆnî Mirrih ⁽¹³⁴⁴⁾ğükmi yerinde nişf daˆire gibi bir hâş olsa ki ⁽¹³⁴⁵⁾yuķaruya baķar ola zindâna girmesine delâlet éder ⁽¹³⁴⁶⁾eger Zühre yerinde mezkûr hâş gibi olsa uğrı

[55a]

(1347)Olmasına delîldür eger elde kıl az olsa ʿavrat (1348)şabîʿatlu olup muteğayyirü'l-ğāl olmasına delîldür eger (1349)elde kıl olmasa yaramaz hūylara ve büyüklenmege ve bî-ʿaql (1350)olmağa dâldur eger kıluñ kemiyyeti ve rengi ve yoğunluğu (1351)ve egriligi ve şoğruluğı iʿtidāl üzerine olsa güzel (1352)hūylara delâlet éder Aristotaleys ğakím kitâb-ı (1353)neffisesinde demişdür ki şırnaqlaruñ aġvâlinde ʿaqluñ (1354)zeyrekligi ve kevdenligi maʿlûmdur eger dırnaqlar ince ve renklü (1355)ve lâtif olsa yâhūd kıızıl raķ olup uzun (1356)olsa ʿaqluñ ve hūylaruñ hoşluğuna delâlet éder (1357)eger şırnaqlar ziyâde kısa olsa âdeme ķarıřmayup (1358)hâşırnâk kimesne olmağa delîldür ve daħı hikemâdan (1359)baʿzıları démişlerdür ki eger dırnaķ üzerinde ovacaķ

[55b]

(1360)Aķķa akķa noķřalar olsa olķadar dostları olup (1361)berekât bulmağa delîldür ve hâķķ içinde noķřalar ķadar (1362)libâsları olup yâhūd hâķķdan olķadar fâʿide (1363)bulmağa delîldür eger dırnaķ üzerinde ovacaķ noķřalar (1364)olsa olķadar düşmenleri olup ve yeñi ziyânları (1365)olmağa delîldür el-ʿiyâzu bi'llâhi teʿâlâ min şerri zâlik (1366)zıkr olunan aġvâller tafşil üzere mestür olan (1367)şekillerden maʿlûmdur diķķat üzere nażar oluna (1368)va'llâhu teʿâlâ e'lemu bi'ş-şevâb

(1369)ve'l-yedu'l-merci' i ve'l-me'âb

(1370)hârrerehu'l-faķîru'l-haķîru'l-mużnibu'l-muħtâc ilâ rahmeti rabbihi'l-ġafūr
(1371)Hüseyn İbn el-Hâcî ʿUmer el-maʿrûf bi-Müsâzâde ħutimet (1372)fi't-târîĥi li-seneti
erbeʿa ve şelâşîne ve mi'e ve elf min Şaferu'l-hayr

Hâtm-i hâcegân rahmetu'llâhi Teâlâ

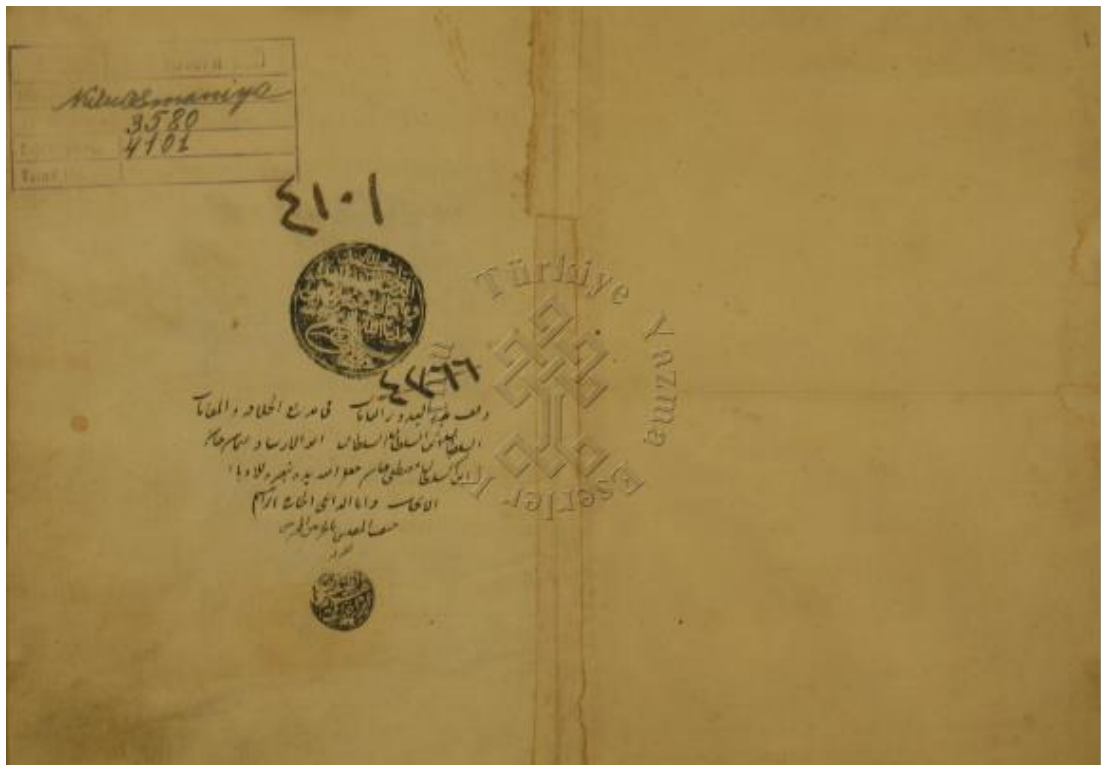
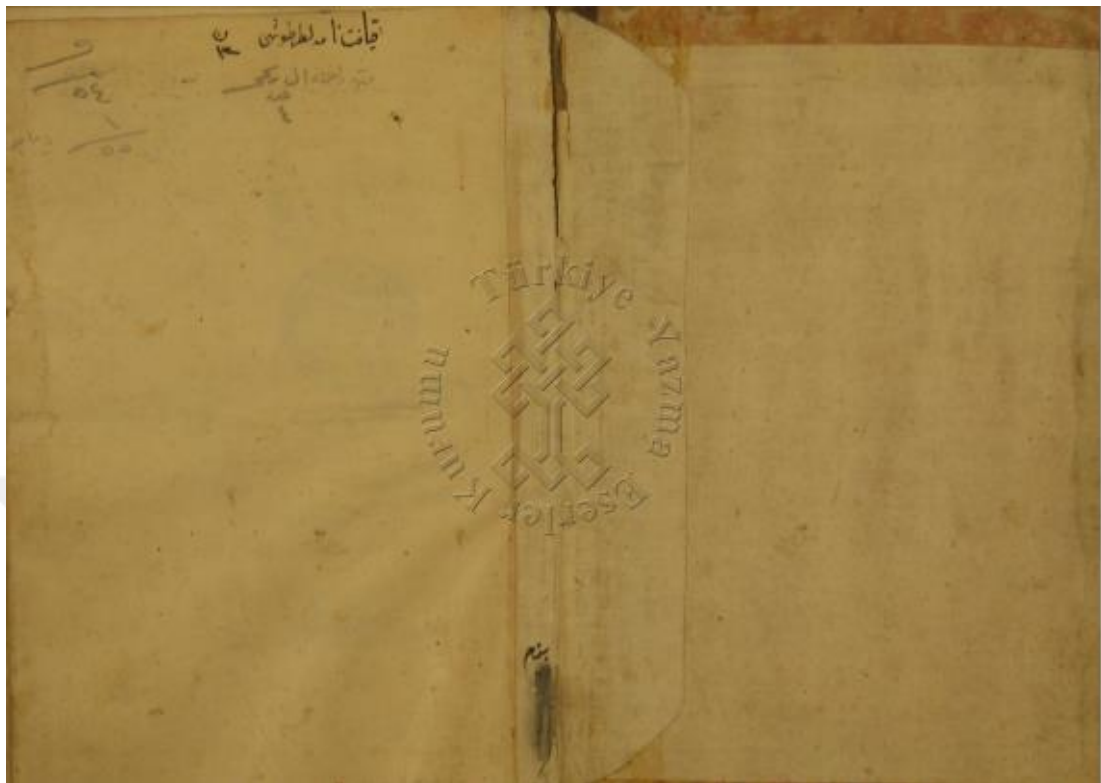
Besmele ile Fatiha	Şalavat-ı şerif	Besmele ile	Besmele ile	Besmele ile
7	100	Elem-Neşrag	İhlâs-ı Şerif	bâʿde Fatiha
		79	1001	7

İbtidā ğazret-i kevneyn el-evlād ašġab ezvāca
šāniyen hācegān-ı Naḳşibendiyye salikāne girüye
āşıkāne nūr-i mucır ğazretlerine
duā́ édeler
baʿde ʿarz-ı hācet
éde



4.1. ORİJİNAL METİN





فمنها ما بحث عليه من غير ذكره اولاد ايله والدين
ما بعثت في بختوت لا بد من آواز او راجع خفته
اولور كه ان دالدا انز الا قوة با صر ده وحافظ
تمام كمال اسق اولان دالدا ايله **اما** الزيا فت فرى
عبادة عن معرفت الزايف الماء المسبح في الامن معنى
ديا فت حبر اولش صوفى بكادى عبادت بوفت
اهلى نزلك دليده سنى شتم اقله صوبك بوفت
وارا قلغ فرم وادرك ايدى **اما** الشيا فت فرى عباد
عن تتبع الشيا فت انا لا اقدام ولا خفاف والموا فز
في الطريق القابلة معنى سيا فت اقل ايزون ويزن
ايزون طريق القابلة معنى شول بركه ايق شكليه مشكل
اولغده قابل اوله تتبع ايدى وبلكون عبادت ناس
بوفت اكل ايله فاما لنوعى زيرا بونك سبب ايله واوله

مولود

بولود ايراق برلوه آنك ناسون هاريق وساريق
وحوان كمشد بوفت دالدا انز الا قوة با صر ده
وخيا ايدى ده وحافظ ده تمام كمال اوزينه اولان ايدى
مقاله ثانية اطراف عالمك اولان شهر لوك اهلنك
اخلاقى واومافى بيا نك در **طرس** دى بولوك جمده
شهر لوك اهلنك اخلاقى وطبايعى برلونه خالغده
زير ايجم بر شهر بولوك اناك اهلنك اخلاقى وطبايعى
آخر شهر اخلاقى فقه وطبايعه خالف ومغاير اولميه
الحق ممر ممر اهلنك غفلت جوق فرم وادرك
وغوت وغلل از در وون حمت وديش غفلان اولور
د يالريده ويرد لوك اهلنك اوكود كليل حكايت
ايدى بيلور شهر وفائلك فكر اتر سزين حقيقته علم
اولق سزين **الكي اهل بر صر** بر اهل عاقل وعاقلور

وفيه لوك دالدا غفلت وحرص وغلل وكذب ومانى
سوب زياده حفظ اناك نيايت مريدل شالريده لازمور
مكر وحيل از در وفسالرينك حصى وطقى غايدور
اوجى اهل شام در شام اهلنك غفلت وكبر ومزاج
لطيفه زياده در اما وفالوي اكر وكرم وسفالي
جوقه اناك ايرى اناك ايرى باطنلري خصل مطيع وبقاد
اوزك در اما ظاهر لوك كالحا لوز و **دفع اهل**
عجاز در عجاز اهلنك اوبيا مق ولطيفه اهلنك شوق
وتعشق وفساد وطعم وفصاحت وادرك وكرم ووفاء
جوقه وفسالرينك شوق غايدور اكل كليله ميل
دخلى زياده در وركا لويين فرم ايدى وب حفظ ايدى
شجى اهل روم روم اهلنك تكبرك وشهرت وغلل
وفاء وشوق وشفاعت وماله ومنعميه ميل وحب

داور

وكثير اكل وشرب وغلل طبع شالريده لازمور
اما فرم وادرك ايرى غايدور خوبر وفسالرينك شهرت
وشهرت لوك غايدور **النجى اهل عراق** عراق اهلنك
مكر وغلل وفساد وكبر وعفريت وديش غفلت ووفاء
جوقه وغلل وكراوت وادرك وديش غفلت ووفاء
فالريته لازمور وفسالرينك شوق وميل غايدور
النجى اهل هند در هند اهلنك غفلت وشجاعت وخبايت
وطاهر اكل وكذب واوثر ايق ووفاء سلف ومبرور لوك
وشوق زياده در وقاد اكل وشرب وعشق وعشق
مشغول وديش لوك اناك ايرى شالريده لازمور
حكايت اولور كه اهل هندون بر كسد بر جاريه ماشق
اولوبه اتفاق ايدى جاريه بونك شهرت اناك كوجوب
بر آخر شهر انتقال لازم كلكل جاريه في كودر جاريه

حیث و دأله کرمه و زاولن ایلاری اما بر کونون اشک
 روان اولوب و بر کونون هیچ بر مله اندکی سنیم
 حبیبم و داعی کونون اعلایه ملک دیو اول اعلایین
 کوزینه انتقام ایوب سکسنت دوت سیل یومادی
 هیچ آیه دی و بور داعی آنک حقنر نظم ایستدی
نظم بکت عیق غداه البین دعاء و اهری بالکمال
 علینا فاقبت الی تحت علینا بان غمضت ابرو البقیة
سکری اهل چین مر جین اهلنک مکر و حسد و تفتان
 و خیانت و د و فالو جو قدر عقل و زکات و اد و ال
 زیاده در و صناعت جرتین ماهر در و کمال در
 و علم و احکام شانلرینه لایمدر و قورقلن دخی
 بدین چ کلاک نهایت مرتبه شانلرینه در **ملک و زنجی**
اهل چین مر جین اهلنک شانلرینه غفلت و قورقلن

و لری

و امر احاطت و صدق و سلامت صدور و ضعف و نفس
 و امانت و شوق و غریبه بخت زیاده در **اونی اهل**
حبش مر حبش اهل دیندار و وفادار و امین اولوب
 اما قمری و اد و اللری غایتله قصیر و رحمتی دیکر
 غایت جوق یشیاق قریب یشار و اشد علم و احکم
اونی اهل نوبه مر توبه اهلنک لهو و لعب
 و بخل و تحیانت و شوق و بدین چ کلاک و بر امر یتلری
 زیاده در غیر تلر از در و شانلرینه هیچ مخالفت
 ایوقور نه اولور سس طبع لدر و منقاد لدر **اون**
ایکلی اهل سواحل مر سواحل اهل امین و وفادار و زکی
 اولور اما غیبت و شهر تلری غایتله از و اکلله ملری
 تیز و حقیقلری غایتله ک اولور و صورتلری لا غش
 و ضعیف اولور **اون و جینی اهل مغرب** مر مغرب اهلنک

بخل و بر امر اکلن و غلظت طبع نهایت مرتبه در و
 امر لک حصول لدر سعی و اتمام و فصاحت و حفظ اکل
 زیاده در اما باقلری ناقص در **اون و زنجی اهل**
مشرق مر مشرق قومند عقل و زکات و کبر و بخل
 و تدریر و فقر و سیاست زیاده در اما احتیاج علی
 و تیز کلدر اکل کمالی حیا قدرت اولر لصلک **اونی اهل**
اهل یونا در یونان خلقنک شانلرینه علم و صبر و عقل
 و اد و زکات و قهرم زیاده در اما متکبر لدر و مقصود
 اصلیه و معالذک ذکرند و نهاییه فالو وار در اهل
 بصیرت اوله حقی و پوشیده کلدر اول امین تقدیم
 اولدری **مقاله ناله** در حال اخلاق و اوصاف
 بیانتدر در **الرحیل الکام** اهل مکر و اهل حیل و صلیک
 علامتند اتفاق ایوب دیدیلر که کوزلری کولک

نامورده

یا بیز و زده و زکندر اوله یا خورده سیاه یا مباد و نقطه لدر
 اوله یا کفری کوزینه مشابه اوله بولن و قار شوت
 اولقد حقی بکنه نظر اولدر قار بولدر بولدر
 جمع اولش کی کوزده و قورلاقلری غایتله کوجو چاک
 اوله و باشی کوجو چاک کدر قریب اولد یا بدی بری بلن
 اوله و یکجانبی که بویوز برلری در لجر کی کبر مش
 اوله و جینی بی زکندر اوله و بویوز غایتله قصه
 اوله اکلشی بوغوت اوله و یوزینک زکی یا قییشل
 یا یا صافی صا دو اوله یا قلا و زکندر اوله بیاضه مال
 اوله الکی بومری اولق شریبله یا یوزی لاغر اولوب
 نورش و اوله و اوزی بلر و شریله و خادجی
 بیاض اوله یا اوزنک غنه و انیت اوله یا ضعیف و بخل
 اوله بوغازند کسلک کسلک حقیقه و ارضی اکرچی

اولوب اولوب باشی سورده اوله و قولاری و بارقلاری
 غایتلر قصبه اوله ایازی کوچولک اوله و درقلاری
 یعنی اوله و بلده است آشفه سی و اولقلاری لجه لایق
 اوله و ایقلاری کوچولک اوله یا خور یا یقلاری برقلاری
 ارفوق اوله برکسده ده بوا و صافک کلایسی یا اکثری
 بولنسه سن کامکار و محسود و اهل ضایعه و برامن
 نیتلودر دیو کولایله و الله اعلم و احکمه

الرجل الزانی

زنا اهل اولاد و صافک اتفاق اولوب دیو کولایله
 کوزلری شهل اوله یا خور غایتلر اولوب برت
 ایایی اوله و یار یا یایی اوله یا سورمه لیش کی اوله
 یا غایتلر کوچولک اوله یا بولک اولوب کوبولک
 یوقده اوله یا ضعیف اولوب یا شکی و یا شستلک

درسی

درسی منقبض اولوب بریدر جمع اولمش و یوزی
 نودلو اوله و برقی یا ییگی اوله یا صافی قزل یا بیاضه
 مائل قزلا اوله و اوزی ضعیف اولوب غنیه سی اینت
 و نفسی علی اوله و قارقی بولک و قلی جوق اوله کوسی
 دوز و یستی اوله جفوری و یومری اولیده و قولاری قهر
 اولوب و ایشک آید سی یوغوت برقلاری اوزون اوله
 بلده است آشفه سی و اولقلاری لایق اولوب اوزون اوله
 و الحظری اکثری اولوب سکرلری جوق اوله یعنی
 هر کسده بوا و صافک و بوا مارا تک کلایسی یا اکثری
 بولنسه اول کسیه زاقه و نسیایه و تکامه
 داغ و جماعه طالب دردیو کولایله و الله اعلم

الرجل الضعیف القلب

قلبی ضعیف و کند یسی لیل اولاد و صافک

اتفاق ایدوب دیو کولایله یا شکی کوچولک و یوزی
 لجه و اوزن و یسست اولوب یومشوق اوله یعنی
 حکم اولوب طوقری طومیه کاه بر طرفه میل اید
 کاه بر طرفه و یوزینک رنگی سیاه و کندم کن یا صافی
 بیاض یا قلاهی رنگلر یا لجه و کندل اوله و اوزی
 ضعیف و کلاهی نجیفا اوله اما حدیله سولایله
 یا اوزی قوش اوزینه مشابه اوله یعنی ارفی و ضعیف
 و یوزی اوزن اوله و صافی یومشوق اوله و قارقی لایق
 و یومشوق اوله و اولقلاری قصبه و نجیفا اوله و ایقلاری
 کوچولک و یومشوق و لطیف و درقلاری یومشوق و ضعیف
 اوله و ایقلاری شکی یا شستلر ارفوق اوله
 هر کسده کوبورما ک اکثری بولنسه اول کسسته نلک
 نفسی لیل و قلبی ضعیف و قور ققدیر و الله اعلم

درسی

الرجل الفیل سوف

نفس نفیس و مزاج معتدل و عقل نفی و زلد بری کوزل
 کسسته نلک علامت لیل اتفاق اولوب دیو کولایله
 طوغر اولوب اوزنه بول اوله و سائر اعضای جزئی
 اعتدال و زردیه اولوب کتر و یینی سنه مناسب اوله
 نه غایتلر و نه غایتلر اوله و قلی نه غایت جوق
 و نه غایتلر و نه غایت سیاه و نه غایت قزلا اوله
 بلکه و یسطا اوله و کوزلری شهل اولوب دطوب جوق
 اوله اما اییی اولیده و نظر زدن خضک و سرور اکلنه
 نه غایت بولک و نه غایت کوچولک اوله نه غایت یوزی
 و نه غایت جفوری اوله و قلی نه غایتلر و نه غایتلر
 غایت ارق اوله و بیاضی نه غایتلر جوق و نه زیاد
 آزا اوله و هر کس نه غایتلر و نه غایت ییگی اوله

وهرکتی زمانند اشاعیه یوقارویه منقلب اولوب آغی
چوق کوزیمه بلکه بواصاف اولوسط و احسن اولوب
براق اوله و یوزینک ریکی سیاض اوله قزیمه مال باخود
کندیم کن اوله یوزینک مهابت و وقار و سرور لکنه
ودالما تیشما یاری اوله قش و وضعی و مقداری
معدول اوله و نه غایت بیولک و نه غایت کوچیک اوله
و دود قزیمی نه غایت یوقمه و نه غایت غلیظ اوله
و دشری نه زیاد ایری و نه زیاد اوق و نه
زیاده صیق و نه زیاد سیرک و بلکه وسط اولم
قاشلری و زین اولوب قولقاری میانلری ایتمه فی
یوکسک و قولقاری معدول اولوب و لطیفه کوچیک
اوله و دلی لطیف اولوب هرکی سیر اوله و صغاف
دکری و یارم قش شکل اولوب غارمسی غارمند اوله

و ما

و باشی نه غایت بیولک و نه غایت کوچیک اوله بلکه
وسط اولوب بیولک مال و دکر اوله و بیوسی
نه غایت اوزون و نه غایت قصبه اوله بلکه وسط
اولوب یوغون اولمه و اکی کوچیک و کوشکی
والیری لطیف اولوب بر قزیمی اوزون اوله و اراکی
آچی اوله و یز قزیمی آق و قزیمه مال اوله یعنی
کیمسه ده که بولما مال اکتری بولنسه اولکسک
نفس تغیس و عقل و تدبیری کوز و دهری مالک
و طبیع لطیف و مزاجی معتدل و **والله اعلم**
الرجل الخیر الذین
قلوبی سلم و نفسی امین عابد زاهد اولان کسینک
امارتان اتفاق ایدوب دیدیلر که باشی بیولک
و دکر اولوب اکی قزیمه جقور اوله و آغی

اشل اولوب ششمش اوله اما غلظت و زحمین ششمش
اولمه کوزینک رطوبت اولوب نظرینک سرور
و صغاف لکنه و یوزینک ریکی سیاض اوله قزیمه مال
یا کندیم کن یا سیاه اوله قزیمه مال حیاسی بحال
غالب اوله قارف و کوشکی طشش اولمه نه غایت
سوز و نه غایت ارق اوله بلکه وسط اوله اوزی
ایتمه و لطیف اوله و بر قزیمی لطیف اولوب اوزون اوله
بر کسک بواصاف کلسی و یا اکتری بولنسه اوله
کسه نلک خیرنه و صلاحنه و دینه و اسلامنه
و قبلنک کین دن سلامتند حکم اولنه **والله اعلم**
الرجل الشجاع
شجاع و مقدم و بهادر اولان کسه نلک اوصافند
اتفاق ایدوب دیدیلر که قی غایت ایری و خوشبین

و ما

و قوی اوله و قاطع طوری اولوب قزیمی یعنی اوله
و کوشکی ایری و اککری بیولک اوله اینه غایت
قی و نه غایت یومش اوله بلکه وسط اولوب معتدل
اوله و آغی دوز اوله جقور اولمه اما طرری جوق
اوله قاشلری غایت اوزون اوله و یوزینک ریکی
قزیمه یا کندیم کن قزیمه مال اوله کوسکینک
و امو قزیمی قی جوق اوله و کیشی و غشی غایت جوق
اوله و یز قزیمی اوج یوزینک اوج جوق اولوب اشغه
مهات قش اوله اتل و درسند بیوست زیاد اوله
هر کسک بولنسه اولکسک قوی
و غایت القس و شجاع و روح حکم ایلده **والله اعلم**
الرجل الجبان
ممن قلی ضعیف و کدری قورق و بواش اولان کسینک

علامه اندر اتفاق ایدوب دیو بلر که قلی یوشوق اوله
وقامتی اکثری و یوزنیک صکی یا صافی صا دیو یا خه
آق اوله یا صا رویه مایل و کوزلری ضعیف اولوب
نظر ندرین ضعیف لکله و بالدرینک لایح یوزنیک
است از اولوب یوقا رویه کلش اوله والری ایقلری
لطیف و نحیف و ضعیف اوله برکست اوله بومار انک
کلیسی ویا اکثری بولنسه اوله کست نیک قلی
ضعیف و کتلی قورقلر دیو صم اوله و الله اعلم

الرجل اللع

من فی حیاء و یلاد راک اولان کسه ناک اوصاف
دیو بلر که کوزلری بیرون و کتله اولوب قیاق
قالک و کتله و سی غایت آچ و یله رچی اولوب حرکت
سریع اوله و یوزنیک در کتلی یا اوج طرفلار اوله رکی

صاف

صاف قریل یا بیاضه مائل قریل اوله و یوزنیک قصه اوله
آن سچ اوله اکثری اوله و حرکتی سریع و قاتی جوق
و کتله قتی اوله و اکثریت و کتله قتی آن اوله
برکست بو اوصاف کتلیسی ویا اکثری بولنسه
اوله کسه به حیاء دیو صم اوله و الله اعلم

الرجل الغلیظ القلب

من طبع غلیظ و کتله و خبیث اولان رجلیک امارات
اتفاق ایدوب دیو بلر که رکی غایت بیاض کتله
اوله و یوزنیک غایت در کتلی اولوب یاقلرینک دخی
قولقلرینک و ایقلرینک آق جوق اوله و آلی دخی
در کتلی اوله طوبی کی و صفالی و قری غایت بیولک
اولوب بارمقلری قصه اوله و ایقلرینک اوزون اوله
برکست بو اوصاف کتلیسی ویا اکثری بولنسه

اوله کست طبع غلیظ و کتله و خبیث اوله و الله اعلم

الرجل المریص

من حریص و طبع کار اولان رجلیک اوصاف
اتفاق ایدوب دیو بلر که قلی قصه اوله اوزمیه
و یوزنیک رکی کل رکتله اولوب قولقلری بولک اوله
و یا شتله بیسی بری لایق اوله ایکی جانی بولکلری
ایچ رویه کر مش اوله و یوزنیک صاغ جا ندریم برمقلر
اکلش اوله برکست بومار انک کلیسی ویا اکثری
بولنسه اوله کسه حریص و طبع کار و هر زمانه
طبع سبیلر بلاد امتدت قورتلن و الله اعلم

الرجل الکسب لان

من کاهل و تنبل کسه ناک علامت اتقاق ایدوب
دیو بلر که کوزلری بولک و یلدر لایق اوله و یا خود

بکی

بکی کوزنه مشا به کولک و بولک اولوب آنی جوق اوله
آن بولک و یوزنیک ایلر اوله برکست که بو اوصاف
کلیسی ویا اکثری بولنسه اوله کسه کاهل و تنبل
واجب و اشک و ملعون بقالدر و الله اعلم

الرجل القلیل العقل و کثیر العصر

من عقل از و بدی چکلک ایلر کسه ناک اوصاف
اتفاق ایدوب دیو بلر که ماشی کوچک و قولقلری
بولک اوله و در کتلی اولوب کسه سی جانی چکلش
اوله آنکی و یوزنیک اوزون طریقی اشکاره و یوزنیک
رکی قریل اولوب بورنیک اوچی ایچ اوله و اوزون
اوله بری اسی اولوب قامتی اوزون و حرکتی سریع
اوله و او یوزنیک ایچ اوله برکست بو اوصاف
کلیسی ویا اکثری بولنسه اوله کست نیک قلی و کتله

آز و خفت از دغ غنیمتی حق قدره و الله اعلم

الرحم القليل الغنم

طس فی واد راکی از اولان کسمه نکه علامتند

دیویر که ارقه سندی و قارندگی جوق اوله و کور

کوله اولو بیانی جوق اوله بی کوزی کی دیکر صافی

بیاض یا لجر نکه اوله یا کندی کور اوله تنسیاه

مایل و بور نکه اوچی بوغون و کند و بیوت و ملو

و قولا قلی اوله اوانی انجه و کوز و ایقلری اتلو

و حرکتی ک اوله بر کسده بوا و اناک کلیدی و میا

اکتری بولنسه اوله کسمه نکه دالکدر و الله اعلم

مقاله دایعه

مزاجه و برنده متعلق کلمات جامعہ بیانند در

معن دیویر که آدمک دیکر بیاض اولو یا قالی و نکه

اولو

اولو مزاجه مبولوغند دالک صافی قریل یا بیاض

مائل قریل یا کندی کور اولو مزاجه حرارتند دالک

بیاض مزاجه لجر و صافی قریل دیکه قارندگی اوله

مزاجه اعتدالند دالک قریل اتوق و صافی

آز اولور سده قانک غلبه سده دالک و کور قریل

اکسک اولو لجر اولور سده قانک قانته و بولک غلبه

دالک کور بیاض دیکر نکه لجر اولور سده حرارت

آز و سده اید غایت مائل مزاجه کور بیاض مائل

صافی و اولور سده یا خسته لغزین قانقش یا خور

بر نکه قانقش آدم دیکر اولور سده غایتند

قانک قانته دالک کور صافی و بیاض یا کور دیکر

قارندگی اولور سده اوله بولک غایتند لجر سده

مزاجه بیاض دیکر و کور قانقش و صافی قانقش و نکه

و مشقة و كيو بسجد اوله و ضلعي غايتن بر مرز اوله

علامه البدن اليابس

يوسق غالب اولان بونك علامتي اوله كه كوده سي

غايتن قتي و خفيف اولوب قوت چوق اوله و درسي

دخي چوق و حك اوله و كوكلي و اكلي اشكاره

اولوب قتي چوق و زحمته و مشقة صبر اولونجي اوله

علامه البدن الحار اليابس

حر اوله يوسق جمع اولان بونك علامتي اوله كه

قيا غايتن سياه و كند و ارق و درسي قالد و حكي

و سكر لي قوي و حك و كوكلي و اكلي اشكاره

و بدني اسي و اوچونسي از و غص و حر كافي و شجاعتي

واقدا و چوق اوله و تيز و سريع اوله

علامه البدن البارد والرطب

برودت و رطوبت جمع اولان بونك علامتي اوله كه

كوده سي اسي و قتي اوزون و طرلي طار و كوكلي

و اكلي كمال و ياي و اوچونسي و كاهل اكي و سست اكي

چوق و حر كافي يك اوله آتبادت بارد و يابس و بدن

حار رطب بوايكسي بر كبد مغر داندن كه انك لست

هر چيزيك مستقل علامتلي ذكر اولونشدر انكردن

مركب اولنلرده انك قياسي ايليده معلوم اولد و غنه

بشاه بواراده علامتلي ذكر اولونلده انك شعليه كيم

مقاله خامسه

انسانك باشن در جوارحي و اعضاء جزايه سوز لالت

ايند و كشنده لريك معرفتند در كده هر عضو لك كيفتي

نه صفتده دليللرد و هر عضو بر فعمللار متين قانلشدر

فعل الرؤس يعني باشلر بيا ننگ در طرس سولش

باش اما افرایطه بولد اولمیه حقه عالییه و کوزله
فرمه و انقیاده **دلایل** اما غفلتی غالبیا و لولایطه
بولد باش اولمیه که واضطراره دلائل مرکب چک
باش خفته معنی صاحبک بدی چک کنه و باشک
کوچک کنه معنای غفلتک دهخی اکسوس کل کنه
دلایل یعنی باش نقدی کوچک اولسه اولمیه غفلتی
دهخی اکسوس اولمیه ایور کوچک باش غفلتک دالدر
مکرر بونه مناسب اوله دهخی طوبیت جو قیله
و شکر کوزله کنه **دلایل** **مسا** ایور باشک در سنی
منقبیل اولوب و بریرین جمع اولق قیله حیایه دالدر
ام الریس یعنی بدی بریرین جو قیله حیرمه
دلایل **دع** تحقیر و ناسه تحقیر دلایل بویون
بریرین جو قیله اولق خباسته و عیشده **دلایل**

لوس

و جزیه **دلایل** ارسلانده مشایبه اولد و غنیمت اوتور
و کربک جو قیله اولق بهادر لغه و عقیده **دلایل** **دع** ارقان
و اولو قیله قیل جو قیله اولق شهنشاه **دلایل** **دع** نکه میه
مشایبه اولد و غنیمت اوتور **دع** اتفاق ایوب دیویر که
قیلر لک مروجی که عقیده و خیره وجوده طبعه
دلایل اوله اولد که جو قیله و آن لغه و اوزن لغه
و قیله لغه و یوغو لغه و اینجه لک و وسط اوله **دع**
فصل المجهان یعنی آنلر بیانتک در بعضی آن که
عروق اعصاب اولمیه چک و خصومت سومعه
و دوزخسز اولمیه دالدر کوچک آن ناد آن لغه
و خسته **دلایل** بولد آن کاهل که **دلایل** **دع**
آن بولد اولق لافا و روب اوکو نکه و غنیمت
وجوده طبعه **دلایل** **دع** آن طوبی و اولق تحقیر دالدر

مصل قاتی بریرین و قصه صبح حرمه و برانز اکلفه
دلایل **دع** سوزده عاجز اولمیه **دلایل** **طس** صبق
اوزون صبح غلظته و برانز اکلفه **دلایل** **دع** بهایم قیله
مشایبه اولد و غنیمت اوتور و یومشق صبح کمال
مرتبه قورق لغه و مکرر و کین طوفه و حبس
دلایل معتدل صبح صفتی که اعتدالنه **دلایل** **دع**
مصل سیاه قیل منفعت سومکه **دلایل** **دع** افرایطه قیل
حرمه و برانز لغه و برانز اکلفه **دلایل** **دع** **مصل** **دع** یاقوب
ملوان قیل و کولوچی اوله دلو که و حاقنه **دلایل** **دع**
و دهخی قوشقو لغه **دلایل** **دع** **طس** شجاعته **دلایل** **دع** جوز
قیل کتن رنکزه اوله زیاده تحقیر و صبر آن لغه
دلایل قارنک قیل جو قیله اولق اکسوس کل کنه
دلایل بویون قیل جو قیله اولق قورقه و شکره کین

دع

ممن ملر ای حق اولن جریده واقعه ده لیلار **ع** آن
 بوشن قولدن قولعه وانجه نیرکله ده لیلار ورنه
 آن اعتداله ده لیلار **فصل المواجیه** یعنی قاشلر بیا تنه
 قاشل قلی حق اولن غصبه و کلام باره و قاسسه
 اولن لغه دلاستاید **عص** اوزون قاش که قون مافنه
 چکلش اوله کیر و لافا وروب ایا که مخصوصه صاسه
 بوزدن جانی ایشانیه مانل اولوب قولعه و جانی
 یوقارویه مانل اولن کر قاش لقی لغه و شوقه دالار
 جاتوق قاش اولغه و غصبه و حضور و او یون غالییا
 سومکه ده لیلار قاشل بوزدن جانی انجه اولن
 خصومه و فتنه قویا دچی اولغه ده لیلار **د** اتفاق
 ایتدیله که قاشلک ممدوچی که طبع جلیله و وصف
 جلیله ده لیلار که وضع کوزل اولوب هر جی کوزل اولوب

و سیر

وسط اوله و هم بوزدن جانی یوکسلن اوله واقعه ده
فصل العیون یعنی کوزلر بیا تنه در **ممن** دیر یلکه
 یلار ایچی بولک کوز کاهل لکه و زنا یه و غصبه ده لیلار
 جقور کوز خیا ننه ده لیلار مین کوزینه مشابه اولار
 لیون کوز چک کوز کوز و تر ایچی و یلار ایچی جلیله
 و خجاییه و عورتلی غصبه ده لیلار کوز چک جقور
 کوز مین و حسله ده لیلار کوز چک طومال کوز که بیج
 کوزینه مشابه اوله جاهل لکه و عورتلی مانل اولغه
 ده لیلار **م** کوز تیز تیز حرکتلک و حریت ایله نظر اقل
 مکر و جلیله و خیا ننه و اوغریغه ده لیلار و چ ک
 حرکت اقل و آجوب یون مکر و غصبه ده لیلار قوقر
 کوز قورقلغه ده لیلار زیرا قون ماده سوداویه
 قورقلقی موجب **ممن** قورکی قریل کوز شوقه با ایچی

و بها در لغه ده لیلار واقعه و غصبه و جوق جماع
 آنکه ده لیلار کوز کوز صاریه مانل اوله زعفران کوی
 جوق بریز صفتلر ده لیلار زیرا کوز کاهل کند دلاز
 اید صاریه و لوقه ده لیلار بواکستک اجناسی
 غایتا بریز صفتلر صاریه اولور کوز بیکنل جور شوقه
 نقطه لرا و لوقه ده لیلار اگر کوز کوی اولوب
 اطراف نقطه لرا اولسه نمود با شوقه من شوقه غایتا
 اهل شر اولغه ده لیلار کوز صفر کوزینه مشابه اولوب
 صفر کوی بقی حاققه ده لیلار قو کوز که التوف و کینه
 مشابه اولسه فی لیلار فتالغه و قان دو کوب آدم
 اولد ایچی کده ده لیلار قتی قریل کوز آغی و برنجی
 و یوقارویه با قیچی اوله صفر کوز کوی ناهالغه
 و کیر و زنا یه و غصبه ده لیلار **سن** اوغلا یغفل کوی

نهار

بقان کوز مباحنک فرح و شادان و کوله کن اولسه
 و هر جا اوزون و روح قوی و جوق فرح اولغه ده لیلار
نظیر العین الی بیه نظرها نظر القیدین فی نظر ما
 قوه الروح و کثره الفرح و لیل الی الایح **ا** آنلر کوی
 بقن کوز غصنه اولغه و کیر و او کوی که ده لیلار کوزینه
 مشابه اولان کوز غایتا جلیله ده لیلار بولک و لوقه
 کوز ایچی اولوب بعضی عروق و آدمکی اولغه ده لیلار
 اطراف جیق و بولک کوز بریز صفتلر ده لیلار **ا**
 کوز که یلار ایچی و تری ایچی اولد شوقه ده لیلار **ا** صکر
 کوز چک اولورده شوقه زیاد اولور اگر بولک اولورده
 شوقه آرو حاققه زیاد اولور **مصلط** بیرون کوی اولان
 لیل کوز شوقه و خیا ننه ده لیلار تیز تیز ایچی لوب
 یومل کوز شوقه و یلدر ماسی و حرکتی زیاد اولن

شرطه يا خود سوخته چو چرك بر چي مسوده انش
 كوي سياه اولين شرطه د لوگه د ليلاره كوكه كوكه
 آغه مانل اوله قورقه غله د ليلاره زيو سياه غلبه
 بافنده الاز بلور اخوف موجب د انش و نمكنه
 مشابه اولان كوكه حيا لغه د الود كوكه كوكه
 مشابه اولد و غنوت او توري صبار و يله و يله
 اور تاسنه متوسط اولان كوكه قورقه غله د ليلاره
 توري حوت اولوب برق اولان كوكه شوقه د ليلاره
 كوچا كوكه كوكه كوكه كوكه كوكه كوكه
 خلك آلهغه و بران منقاره د لالتا يله شاني كوكه
 كوكه د ليلاره **هفتم كوكه في التوبة تسع حمال**
موجود في تسع رجال للثبث في الاشهر والنجاسة
 في الاحول والشوم في العوز والخافة في السمين

و كوكه

والكياسة في الكوسح والسطارة في الاحدب
 والظرافة في القصور والغلبة في العلويل وشول
 كوكه شرم حجاب خندانه غري حلال و يله بقه جوج
 او صافه د ميه آله موهله و موجود در ديسك
 كوكه و يله سن زيو خري به اوله شرم كوكه كوكه
 بقره كسندك بران فعل الود كوكه ترلدايت و يله
 اعضا سق بوده سلك ترلدا كوكه قابليت يوقه كوكه
 ايتا كوكه قرا و يله عقله و يله كوكه د ليلاره شله كوكه
 كوكه كوكه كوكه كوكه كوكه كوكه كوكه
 واحسانت غري نسته صبار اولان كوكه و صالنه
 قورق **اما** بللكه اعضا جز و نه در حرمه
 احلاق حيدريه و ميه يله د لالتا يله اما الود
 غري اعضا دن يوز يله كوكه د لالتا يله اما

اللك و لالتا جهار سنون زياده در اشيا الله الرحمن
 تفصيل الود يله ذكر اولور و كوكه اوصاف د لالتا دن
 يوز لك اوصاف د لالتا دن زياده اولد و غنه اوج وجهه
 بيان اشهر وجه اولد بورد كوكه كالات خولنه و نفعه
 و نشت كوكه د لالتا يله رشك يوقه كوكه محل حسرت
 و قبح يوز قلع اعضا لك حسنه و قبح زياده
 التفات انزل و **وجه ثاني** بورد كوكه بر كنش او تاسنه و يله
 غضبه كله و يله سوسه و يله ملول و يله يوقه
 بر صالت حامل اولور كوكه قلات اعضا د اولان **وجه**
ثالث بورد كوكه انسانك اولور كوكه نسته لرح عقل
 و فهم و فكر و حفظه و يله كوكه معدن د ما غدره
 زيو يا شخوامك و قورقه صومعه سيار بس يوز لك
 د لالتا يله يوقه يوقه يوقه و موجود معلوم اولد كوكه

و كوكه

وجه لك د لالتا الدت غري اعضا دن اوجه و افكار
فصل الاذان يعنى قولك يا الله و اقر الله بولك
 قولك كوكه باشه مناسب و لالتا دن خارج اولد و غنه
 و كوكه و يله ميه و يله ميه و يله ميه د ليلاره **سطح** قولك
 ببولك اولوب حمالك اولور حرمه و حنانه د الود
 قولك كوكه كوكه و يله ميه و يله ميه و يله ميه د ليلاره
سطح ببولك يوقه قولك جهار و يله د ليلاره خوراك
 د لالتا يله يله اولد اكلش و يله قولك كوكه ضعيف
 اولد غلظه و كوكه كوكه و كوكه د ليلاره د كوكه قولك
 باشه يا يله اولد زياده بولك كوكه و حرمه
 د ليلاره قولك اولور و يله ميه و يله ميه و يله ميه
 اولور اولور و يله ميه و يله ميه و يله ميه و يله ميه
 قولك كوكه غي سبب اولد كوكه حمار قولك غنه مشابه اولد كوكه

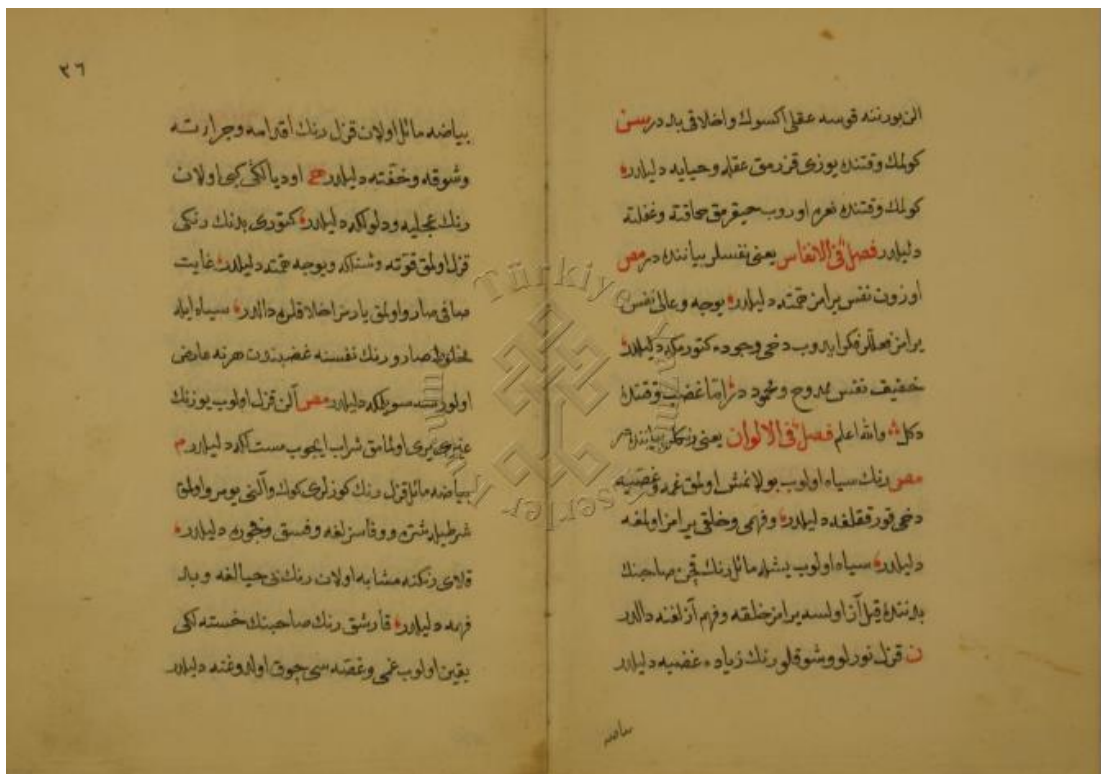
او توری جمعه د لیلار **نظم** انشرف الاذن مشرق
 بطول العز و الجبل الی یسرین و لدق العرف طول العز
 لا سئل الا بسرف المزاج و لزوم الجبل الشید بالحرار
 المحتاج **نظم** اتفاق ایلوب د یوزلر که قوللر لدم عرق ایل
 اولدر که و می کوزل ایلوب باشک مقدار وینه مناسب
 اولوب بولکلر و کوجکلر و یوقه لعل و قاللر
 ویا بشمار و وسط اولوب یومستقلر کوجکلر اولر
فصل الاقوال یعنی یوزلر میانلر در **مصر** یوزون دخی
 طول یوزون عقل و فهم آزا اولمه و کلما ناله عاجز اولمه
 د لیلار **نظم** برون اوزت و اوجی ایلجه اولق احمق لغه دخی
 شتر لغه و دخی چکلر د لیلار د لکلر کیک برون
 حساس و سرعته و غشیه د لیلار د لکلر یوزون
 انسانیت جو قوللر د لیلار **نظم** برون یازکی ایل

تکلمه

دودق اوست دودق اوزرینه جقن حصول وین
 طومعه و قبلک قساوتنه و برانز فیه د لیلار **مصر**
 ضعیف و خورده دینلر که اراسی آجین اوله ضعیف
 بونه و قلت عری د لیلار **نظم** خورده صیق دیش غایتله
 یالنجانه و قو و جیلانه و نسیات جو قلغه د لیلار
 ایری و اوزون دیش شرتنه و شتر و قنیه د لیلار
نظم خلتل دیش فور قلغه و آدم اندیجی لکه
 د لیلار **نظم** اورت دیش که اورتاسی آجین اوله کوجک
 صوبلکه و خیر د لیلار **نظم** اکر ی دیش مکن د لیلار
فصل الری یعنی یوزلر میانلر در **مصر** اتلو
 یوز کاهل که و جا اهل که د لیلار **نظم** یکا قلا اتلو اولق
 طبیعت یوزون لغه د لیلار **نظم** یوز ارق و ضعیف
 اولق فیه و حقه و هر ایلر حصوله اقامت لکه

فصل الاقوال یعنی یوزلر میانلر در **مصر** کیک
 اغر یلجانه و فهم د لیلار **نظم** کوجکلر اغر زیولر لکه
 و جیلر کار اولمه و فراسته و یوکسز لکه و غایتله
 احترام ایلر لکه د لیلار **نظم** اورتاغز صام و معتدین
 و مشرغ اولوب افساننری زیاد **نظم** اولمه د لیلار
 قالک دودق احاطله و طبیعت یوزون لغه د لیلار
 یوقه دودق فهم و طبعک لطافتنه د لیلار **نظم** ضعیف
 دودق دیکس اولق خسته لکه و برانز خوبه و دخی
 اما نشز لکه د لیلار **نظم** قزل دودق طلولو لغه و یولکجه
 د لیلار **نظم** اغر ایری اولق دودق قلی مسالوی اولوب
 طشیر سوو ملک باخود دودق لک ایلکی یلیر
 چکک اولق یلجانه د لیلار **نظم** یوز ارق و ضعیف
 دودق اوزرینه جقن فیه واداکه د لیلار **نظم** الت

دودق



فصل فی القیات یعنی صفاتی که بیانند و در مص

د کوی و قی کوزله صفاتی هم و طبیعت کوزله لکنه
د اورد صفاتی انا و د ورت کوشلو کوی اونی فانه به
وعقله د لیلاره غایت قی از اونی یعنی کوسه اونی
شرع و جریقه د لیلاره غایت اوزون صفاتی قی
عقله و جلاله د لیلاره از حق اوزن اونی حقاقت
و برانیزین اونی د لیلاره صفاتی اوزون و برانیزین
اونی بارمزین کوی و عقله نقیضه د لیلاره
صفاتی تکرار صفاتی مشابه اونی جلاله و حقاقت
د لیلاره عقله و فرقه وجودت طبعه د لیلاره
ایده صفاتی اونی که نه غایت حق و نه غایت آن
بلکه وسط اونی جلاله و اونی اوله نه غایت طویل
و نه غایت عرض اونی بلکه بر قیضیت از حق

ارتق

ارتق اوله و قی قوی حق اوله فصل فی الحقائق

یعنی یونانی بیانند در مص و غوث بیون نشاطه
و ششکه و زیاده قوته و غضبیه د لیلاره ایینه
بیون نفس ضعیف و غی کندی و ذلیل اولغه د اورد
سمن قصه بیون مکر و غیثانته د لیلاره اگر
قصه اولوب طویل و بیون اولور سه غضبیه شرفه
د لیلاره ایینه اوزون بیون خور قفله و غایت کین
طریقته و حسد د لیلاره اگر بیون ایینه اوزون
اولوب باش کوی حاکم اولور سه حقاقت و خور قفله
و فریاد زاری ایینه اولغه و هر مراد عجله ایدوب
وجوده کوزله و بر مزلفه و کینه د لیلاره **مص**
یوزی کوزله اولوب احسن و جدا اولغه د لیلاره **ع**
کبره و قفا آخر لکه د لیلاره **س** هر لری بیون و آشکار

قارن نکاح جوق فله د لیلاره **فصل** ارقه بیانند در
مص یعنی ارقه قوته و غضبیه د لیلاره **ع** فکر که
د لیلاره ارقه کوی اونی یا درم خور لیه د لیلاره **س**
فکر و فریاد که د لیلاره و غی ارقه طویلی اونی
خلق ایلو که د لیلاره اگر طویلی اولوب ایینه اولور سه
غایت ایلو که د لیلاره ارقه حقیق اونی شتارده
و هر عقیده که و شاد ما که د لیلاره **فصل**
بیل بیانند در **مص** بیل ایینه و ضعیف اونی نفس ضعیف
اولغه د اورد بیل ایینه اولوب کوسدن جانی یعنی
وقعه و آفت جانی اوزون اونی غایت قوتلو
و یوزی اولغه د لیلاره **مص** اگر بیون که لری معتدل
اولسه نفس ضعیفه د لیلاره **فصل**
قول بیانند در **مص** اگر قول اوزون اولسه عطایه

اولی ستمند کوی اونی غضبیه و کین طویله و هر حالت
د لیلاره بیون بیون اولوب هر لری آشکاره اونی
قلت فرقه د لیلاره بیون سست اولوب کاه بر طریقه
اکلوب کاه بر طریقه اکلبله بد نیک و نفس ضعیفه د اورد
مقاله سادسه انسان که اونی غیر حق اعضا است
بیانند در بود غی بر حقه فصل اول **فصل** کوس
بیانند در مص کوس بیون اولوب مده لری اونی
کاهل و احق اولغه د لیلاره کوس انس و حقه کوی
اونی زیرک اولوب وسط لاله اولغه د لیلاره **س**
ایده فنانی اولوب مباشرت اینه کوی نسلی باشد
چیز فنانی د لیلاره کوس نه اونی و نه اریق بلکه وسط
اولوب اریق اونی مایه اونی معرفت و صلی و صابر لیه
و احسانه و انسانیت وجود طبعه د لیلاره **س** اول

د لیلاره

وکیوم و منصفه عشتا نکره دلیار **م** قولک آشفه سی انچه
و باز سی یوغون اولیق قوتنه دالدر **م** چهل مرکب
ایله جا اولمغه دالدر **م** اگر قیلت یوقا روسی و آشفه سی
یوغون اولسه قابلیته و یوز کلو اولمغه دلیار **م** اگر
قیلت یوقا روسی و آشفه سی بری برینه موافق اولوب
انچه اولورسه زیاده قابلیته و معرفته و سخاوتنه دالدر
م اگر و زون اولوب افسوز اولوب اوده قایق اولسه
اولمز بیر ال اولورمه و لاق کزاف اولورمه و لاق نسینه
جوق ایلمه و آرسوز جوق ایلمه دلیار **م** بارمق
اتل اولوب طوطی اولیق عیاقته دالدر **م** بارمق قصه
و اتل اولیق و یوغون لقا و انچه کزاف وسط اولیق سی
سینا و تده و آشفه سی و حلیا اولمغه دالدر **م** اگر قصه
اولوب و چلری انچه اولورسه بعضی سخاوتنه دالدر **م**

م یعنی عیاقته دالدر **م** اگر او زلف و قصه لغز
و انچه کزاف و یوغون لقا و اتل کزاف و اریق لغز و وسط
اولسه زکاتنه و سخاوتنه و قوتنه و وایت و جوده
طبعه دلیار **م** قصه بارمق کونکله دالدر **م** آیه سی
اوزون اولوب بارمق قصه اولیق حسیته دالدر **م**
و آیه قصه بارمق اوزون اولیق زینک کله و سخاوتنه
دلیار **م** اولو کله دلیار **م** اگر آیه بارمق و بارمق آیه
مناسب اولسه قار و فرشته و موافقت و حلی و قلیک
بر حسیته دالدر **م** بارمق اوزون یا خود قصه اولوب
اوجی کزاف و یوغون اولسه زیاده هر صید و عیاقته
و بعضی آدملکه دالدر **م** مدقدا و لاق حله و صبر و تده
و صبر و اولوب حردن نجا و زلیسنه دالدر **م** معنی
بارمق خرقه و آردینه اگر سی اولسه بعضی کماله و لاقنه

و عیبت یوت سخاوتنه دلیار **م** دوق یوقه دخی
سبو که مانا اولسه لقا لغه و بعضی کماله و حسن
دلیار **م** اگر قیلت و سبو اولسه جهله دالدر **م** اگر
دوق قالد و مدور اولسه حله و کماله دالدر **م**
دوق آق و قالد اولیق مباله دلیار **م** فصل
ذکر بیان دل ذکر یوغون و اوزون اولیق حیات
جماعه غایتن لذت و سخاوتنه و جهله دلیار **م** حاره
مشابه اولدیغیون **م** اگر قصه اولوب یوغون اولسه
شبهوت بریست کله و غفلت و عقلمه دلیار **م** و لاق
اوروب اوزنیک عیبت مطلق اولماق و معانه کله
دلیار **م** اگر قصه اولوب انچه اولسه غایتن زک
و اهل انصاف اولماق و دلیار **م** معانه اولوب
ایلمک طغیانت و تشقیق و تخی اولمغه و زیاده

خاق اولمغه دلیار **م** اگر حایه سی و اسع اولوب اضا
یورطه سی بولک اولسه قیلت لغه دلیار و یوز طری
کوچر کلا اولیق غفلت و عقلمه و سلمه دلیار **م** اگر ظاهر
قای و اسع اولورسه عیاقته و کماله و بعضی هر تده
دلیار **م** اگر وسط لقا اولسه اوجه خویله دالدر
م فصل آیه بیان دل در معنی ایت زیاده بولک
اولیق یوقه عقلمه و قوتنه دلیار **م** ایاق زیاده کوچر
اولیق شاد لغه دلالت ایدر ایاق و طویق سکر لر
اتل و قیلت اولیق قزم بائل لغه دلالت ایدر **م** ایاق و طویق
اتسوز اولیق و سکر لو اولیق قوتنه دلیار **م** بولک بارمق
اودنه بارمق قیلت اولیق معرفت و غرضی قیلت کلوب
کشمشه دالدر **م** سمع باش بارمق باش و قور اولیق
طریق خلل طریق الحق بره قور طریق جانبی بولک اولیق

فكانت به وسخاوتة وغضبى أن اولوب من كلوب كمتند
 وقكره وبعضى مكر وحيلده الله اكر بونك عكسى
 اولسه بخاره الله باش برعقدن كوچك بارعده
 وارنجيد برى بنات اشغده لى عدله اوزريند اولورسه
 سخاوتة وقبول صافى اولنده واهل انصاف اولنده الله
فصل بوى بياتند در من بوى اوزون اولوق
 شاد لكه ومبارك لكه لالت ابد الله اما غلطي خالى
 اولماز قصه بوى دوشمنكده وقتنيه وكن وعلماوت
 وسائر بران مشغولند ليل الله غايت انا اولوق زمراوه
 حقاقتده ليل الله غايت لاغرا اولوق بعض زكاوتة ومنه
 ديل الله امام محمدا واولاده حضرت لرحم الله وهم زكى
 امش كن بويله اولوق نادر در لاله صكده التادور
 اورده بوى حكمتده وزيرك لكه وياطن صفتلر يك

المعول

اعتدالته د ليل الله والله اعلم **مقاله** سابعه الله اولان
 امارات وخطوط بيانته در الكل كه سائر اعضا نك
 صفت حميد رتبه و ذميتيه دلائل ثلثون كفتك افصح
 وواضح اولور و غنده بنا ال الجون مستقبل برعقاله
 ذكر اولوب تفصيل اوزريند شكل اربار خطوطك
 وسائر جزو يانك احوال بيان قارون اما الله
 او صفاقتده لالت سائر اعضا دن زياده اولور غنه
 سبب بويله سوره بركه عبادات وحسنات
 وعي ووجه معاش السن او يمان هر عضو لك الله
 احتياجه واردر وكوز سائر اعضا لرحم الله وقتن
 كوره ملورين اما حق سبحانه وثقا الى كوز لك
 منظومى قلدش در تا كيم آدم اوغلا نلر الله
 اولان اما لالت كوزوب صفت مازوم در رحمة

تبريل اقسون الجون ونهى من بريك الله كوزوب مرم
 صفتلر كشدلر دن احتراز واعران اقسون الجون ان
 علتلر جو قرد بريك الى بوي من جمع ايلسك برقا اولان
 خطلر بريند كن نر زير اهر كنش برورلوا و صافله
 ويرد رلوا احوال الله متصف در اول زمانان قولس
 و جاريه المدلوا و اسلر الله كوردلور بر صفتلر
 ايله متصف بسده اولور در اكره كل بسده الماز لرحم
 شديوى زمانان دى اول زمانه تقليد ايدلر الله
 اسلر بلرلى حق سبحانه وثقا بركه كواكب ستاره جلال
 مخلوقه وانسانك اكيوز قرق سكر مادى زياده يافتى
 اكسك اختلافت اوزريند اعضا سنده مؤثر قلدشدر كه
 آدم عليه العتوة والسليم حضرت لرحم الله وجود كل كان
 او احيانه كواكب ستاره نك احوال لرحم الله بوز دت

المعول

بولور سده اكا كوره اعضا لريك احوال لرحم الله اولور
 اما مين ولادت كن كواكب احوال لرحم الله معلوم وليسوب
 كوكب قنق كوكب در بيلن سده اعضا سنده احوال لرحم الله
 كوكب قنق سيدر بيلن سده اعضا سنده احوال لرحم الله اولان
 خطلر دن بو كفتك احوالى واشكال حقيقته در بر
 رساله و بو كفتك احوالى دكلر كن بلفه سى لازم
 اولدق احوال جاريه بو كفتك احوالى اربوب برعقاله
 قلدشدر و بومقاله دى برعقاله والى باب اوزده
 بنا ايدوب ترقياس بريك نك احوال رساله دى
 ايلما يدي **مقاله** ايلان اقسام و دى الى خطلر يك
 اولر يك بلدر **باب اول** ايلان شاد نلر كواكب احوال لرحم الله
باب ثاني جماع وغدا خطلر يك لالتلر يك بلدر
باب ثالث عمر خطلر يك لالتلر يك بلدر **باب رابع**

وجومرد لکنه و عزت نه و نفس یلوکنه و فی الجمله
 اخلاق و حسنه به دلالت اید **ا** کو قواری قصه
 اولسه شوغلی و قورقدرد **ا** وستعا ایس کتاب
 فرستاده و کاتشدر حکیم زاری قواری قصه کسه
 نفسک انچه نوکنه و اشتها سن حاصل انسته قوی
 اوایر و غنه دیلارد **د** یش **ا** کو قواری و بلوغ
 یاد و حسنه و دل یقینه یاد مرسته اختیار ایدوب
 کسه اید و ستا و ماد و غنه دلالت اید **د** وخی
 حکما دیشلور کسه بن برکشه الین ایچ اینه طهری
 اوزسه ا کو بکند ایلر **ج** بارغنک باشلر
 اوزون کسه کو بکند ایاغنک اوزته بارمقدن
 افری و حراف و ماناغه دلالت اید **ا** س و رسته
 مثلاً اوغری الم اوزنه دیرلی کو بکند ایاغ مر

احكام تجرى من سلطان وزيرى ولى بوقه بقدر احوال الفرق
او ناولى اوز حشر زير اكر من مستكر حرم كمال مستقل
كنه و لطف بكبرى و وزيرى و اولا و اما بوطا الله و اولاد
بوقت ابراهيم ديك كرك كه سلطان اول وزيرى ابراهيم
اولى بيقين اوله تا كبرى بود و ابراهيم ديك اوله و اولاد
و وزيرى نظرى كجا اولور و خى بر حشرى حاكمه كورسك
كه جوق ششاند لاله و اولاد جوق باشنده ديك
بوده اما اقلونده كوره آنكه اكثريا فرق سىل باشلر
اولد و فرق سىل باشلر ديك كوركور و الله اعلم
باب اول لك ششاند لاله لالته بلده لاله
احكام على الله معا برابره بلك كور قلر ايله اولعاند
اوزون اولسد لك حتى آدم طوقر علور و بى الفرق
منزلونه بيقين و ششند بود و كوتنه و بود و كلو كانه

اگر بارق باشی که یغوث اولوب اتلوا ولسه و اوچی
 اروق ولسه و اولسه عری زجه و اوکلر کجه
 اگر بارق اولی اوردنه قیاقی اولوب ازالری فرجه
 اولسه الهیاد بالله قیاق اولی محتاج اولسنه الله
 اگر اولی بولمک کی کورده مناسب اولوب ورم بعض
 اعراری بعضینه موافق و مناسب اولد لیغینک
 و خولیک لطیف لغنه و خولیشته دلیله ورم
 عکس ورم یونک عکس ورم اگر اولی بدنه سکون
 قی بولمک اولوب کورده سیر کجه اولسه مزاج حرارتنه
 و جوق سولیک اولار و غنه دلیله اما جالیس
 حکیم یاز بفرم بولمک کند دلیله اگر القیصه
 اولسه ورم قلدخ قیصه اولسه الله کورده قیصه
 اوغری اولار و غنه دلیله اگر قیصه اولسن

جا بزندون المهر في جاني اوزون اولمقدن كفايتد
 اكر كشتك عا دق بور بديك وقت اوجن بويوب
 قولن صا له مالدور اولمقدن اشل ندي تين ومقد
 وشور مرد اولار وقتد الهه اكر كشتي فرسنديد
 يابندون وي وقت الم تومسه قافا دغي وقتك
 تويك ساكن اولمسنه دلياره نادر الهه ايدره
 جن الم ايدره دغي وقت ب ج بارمقل ي شمل
 اولمسه اده لغندن آيلنلن كورنسه ببولك وقتن
 ديرلي حضور اوزينده اوله اكر ج د بارمقل ي
 مقبل اولوب اده لغندن آيلنلن كورنسه عمر ي
 آغرينا ديرلي حضور اوزينده اوله ج ق ك م
 بارمقل نيك جيمسك اراسي عطابق اولوب ادرلن
 آيلنلن كورنسه دام ايلوكه خوش طهارت اوله

اگر خط فاسد اوله آید که در خطی بر خط خط
چشمه با رفته یقین و ارسه بخار بویا و سبب
دالده اگر خطی بر خط خط کسسه سوزی طو غریبه
کیروب بر سوزی بالا به او غرافه دالده اگر خط
خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط
ا بر سه و اشغره بر ارسه کونین و یا او قونین یا ارسه
دالده اگر خطی بر خط خط خط خط خط خط
او غرافه و ارسه کونین یا ارسه کونین یا ارسه کونین
صوب یا ارسه کونین یا ارسه کونین یا ارسه کونین
یا ارسه کونین یا ارسه کونین یا ارسه کونین
اگر خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط
اگر خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط
دالده اگر خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط

اگر خط فاسد اوله آید که در خطی بر خط خط
چشمه با رفته یقین و ارسه بخار بویا و سبب
دالده اگر خطی بر خط خط خط کسسه سوزی طو غریبه
کیروب بر سوزی بالا به او غرافه دالده اگر خط
خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط
ا بر سه و اشغره بر ارسه کونین و یا او قونین یا ارسه
دالده اگر خطی بر خط خط خط خط خط خط
او غرافه و ارسه کونین یا ارسه کونین یا ارسه کونین
صوب یا ارسه کونین یا ارسه کونین یا ارسه کونین
یا ارسه کونین یا ارسه کونین یا ارسه کونین
اگر خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط
اگر خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط
دالده اگر خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط



النهی باب جزایات دلائل تجربی طاهر و منجبه سرلو

اگر خط فاسد اوله آید که در خطی بر خط خط
چشمه با رفته یقین و ارسه بخار بویا و سبب
دالده اگر خطی بر خط خط خط کسسه سوزی طو غریبه
کیروب بر سوزی بالا به او غرافه دالده اگر خط
خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط
ا بر سه و اشغره بر ارسه کونین و یا او قونین یا ارسه
دالده اگر خطی بر خط خط خط خط خط خط
او غرافه و ارسه کونین یا ارسه کونین یا ارسه کونین
صوب یا ارسه کونین یا ارسه کونین یا ارسه کونین
یا ارسه کونین یا ارسه کونین یا ارسه کونین
اگر خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط
اگر خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط
دالده اگر خطی طو غریبه بر خط خط خط خط خط

فكما ولما تفضيل اوزده و ايجتلاو اير لوك و در لوى
 حكيده الدرد اير لوك و در بولن دى قياس اولد و عورتك
 دكوا لان خطا نون غيبي الدك لشون سنون و كما
 خطا اولسد خرد و لغند لانت ايلر و اوينا شانك
 عدلرينه دالدو اكر و رسك بلد س كشي اوغلان
 ايكي اولنور و ياخود يكت ايكي اولنور و ياخود
 اوياشند و ياخود بير كدمي اولنور و
 اكر اكره عورت خطي بارمك دبينه قير يعيت
 اولسد اوغلان ايكي اولنور اكره خي ايراق ايسه
 اورد و ياشند اولنور اكره خي ايراق ايسه بير ايكي
 اولنور خصل كلام خصلك جدينه و قرينه اولنور
 اكره ايت خطه يعيت عر خصلك صاغ يا شند
 موازي خط اولسد غيبدن فوت اولد و مولود ن و قات

ديوللغی قرحقا دونه د لالت ایدر اکوورت موندن
 خطلیر ابراع اولسد النجی عورتی جوق زمان صکر
 الماغده لالت ایدر فصل خطلیر ساقس قردا اولور
 عورت الماناک زمان قردا ورت اکر اوغلا نعل خطلیر
 ایوب عورتی خطلیر ایدر اولشده اولور دت اولنگ
 اوغلا نعل عورتی الماغده لالت ایدر اکوورت خطلی
 قردا اولسد اقری سندن الماغده اولور اکر اوغلا نعل
 خطلیر ایوب عورت خطله اولشده اولور
 ارک اولور دت اوغلا قردا اولید عورت خطلی
 اوزون اولسد باشلور عورت الماغده لالت ایدر
 اکوورت خطلی قیده اولسد کچ باشلور عورت
 الماغده اصل کلام عورت بیوکلر خطله کون اولور
 کون کون اولش خطلیر عورت لرتک اولسد یوقا

50

[illegible]

التكملة الدائرة كبر خصلته سول باستانه عمر خسته موزان
 خطوبه باستانه كبر **ایست** خسته بقیه برده طبعی او بلكه
 الدائرة و غنی بعض حكاوت مروید بركه **ایست** خطی
 باستانه الك بقو لغنه دورت موزان خطی او بسند عرك
 او كنه دولت و جاهه دلالت با كبر او بخر خطی **ایست**
 خسته ابراق او بسند او لغنه یا شسته كوزه عاقل او له
 او كنه كبر خطی یا رخنه بقیه او بسند لومانی و غنی
 ببول و قندوق جوق او لغنه دلالت با كبر او كنه كور
 خطی یا رخنه **ایست** خصلته او دقاسند او بسند
 او رده یا شسته ایكنه الم جوق او له و قس علی هذا
 او كبر حكا ایتور بده اشفا مرسوم اولان نشانه ك
 بویسی یوانسه كندی و غورتنی بن قیوب حرام غورتن
 نشانه بویب و براف فكر لركه دلالت با كبر او كنه عاقله

قوله

م زاویہ **ب** و **ج** بارے قمر لکھا راستہ طوطی و اولسہ
کوکلی مسکین اولوب و حرام قزاقہ سنک زیادہ جھوٹہ
د لالت ایدہ اگر بوزاویہ **ب** بارے قمر لکھا راستہ طوطی و
اولوب زاویہ حادہ وخی اولسہ زخم زبرد اولوب ماز
د لالت ایدہ اگر **س** و **م** ل خط لکھت زاویہ حادہ
اولسہ بری بری طوطی قمر لکھا راستہ طوطی و اولسہ کزوی
سول قمر و غیر لکھا سرکین و ایک بلر و قمر و یکدی
و غیر لکھا ماکلام مردار و طوطی و عاقبتی خیر اولسہ
بوزاویہ برکشی اولد و غنہ د لالت ایدہ اگر کزاول و خط لکھا
ارال قمر قزاق زیادہ یقین اولسہ و قمر لکھا راستہ اما
حقیقہ متقبل اولسہ و طوطی و اولسہ و اولسہ و اولسہ
قبور و یارہ سی اولسہ د لالت ایدہ اگر کزاول و خط لکھا
ارالست و غیر خط **م** زاویہ سنک و بزدون جی قوی

شکل ثالث



اما قمر لکھا که زاویہ لکھا حکم برکشی و بیان اولد که

اگر زاویہ منفرد اولسہ بونک عکسی اگر بوزاویہ
اولسہ آدمکی و انسان قیق اولوب منفرد لکھا اولسہ
د لالت ایدہ اگر زاویہ بونجیلین **ب** نشان اولسہ
و عورت لده اولسہ حلی انک اولد و غنہ د لالت ایدہ
اگر حادہ ایسہ قنہ لکھا اگر کزاول و غنہ د لالت ایدہ
اصح اولوب دخی انسان قیق اولد و غنہ د لالت ایدہ
اگر ناقص اولسہ ممد و بری و منفرد و لالت ایدہ
اگر کزاول **ب** بونجیلین **ب** نشان اولسہ یا تلوه اگر
لاله قمر قزاق حاج کزاول و لورسہ متدین و مشرق و لاله
کسند اولوب دنیا ترک اختیار اولوب و حضور
شیخ کمال کشی اولوب قزاق اولسہ د لالت ایدہ
اگر کزاول و حادہ اگر کزاول و خوش نشان اولسہ
یا تلوه اگر ایکی مثلاً اولسہ بری بری خطی

کبر و اگر **ب** خط طوطی قمر لکھا اشتد برسه آخر
بدون و یا منبر لکھا اولسہ د لالت ایدہ اگر **م**
خطی زاویہ سنک اولسہ کلر خط صباغ و قزاق
اراسی اولوب کزاول و قمر لکھا یقین اولوب
و اروب **م** زاویہ سنک التان قزاق و لکھا که
ایده و کزاول و پشیمان اولد مثلاً لکھا **ب** یا تلوه
بونجیلین **ب** نشان اولورسہ الا حلی عورتون
میراث یسند د لالت ایدہ اگر کزاول و بونجیلین
بونجیلین **ب** نشان اولورسہ و قزاق اولورسہ
بریل تمام خست اولسند د لالت ایدہ اگر **س**
زاویہ قزاق طوطی و اولوب قزاق اولسہ کزاول
و حادہ غنہ سنک و قزاق خوشل و غنہ د لالت ایدہ
اگر کزاول زاویہ اولسہ حلی کشی اولسہ د لالت ایدہ

برینسک اوزرینه اولسه ایواناغده دالنت ایوره
 اگر اوج اولورسه یاقلور اگر دومت اولورسه بودر
 اگر مکروره بلورنکی بونجیلین **نشان** اولوب
 وقرل اولسه عادل و امین اولماغده دالنت ایوره اگر لک
 مرتفعه مثلث کبر که زاویه حاده اوله **نشان** خطک
 اورتاسده واقع اولسه بولده و شمشیرک اولور غنه
 دالنت ایوره اگر مکروره **نشان** اولور غنه
 حاج کبر اولسه سفر کورب و زحمت کورمکه
 دالنت ایوره اگر ایکی خطلر بارمک دینور بونجیلین
 عرض خطی کسر سه اوزون سفر کوب و چوق و اینار
 کورمکه دالنت ایوره اگر قرق حسی برینک برینر شکی
 اولسه یعنی بونجیلین **نشان** سو نیوب فرج اولغه دالنت
 ایوره اگر قرق حسی برینک بونجیلین **نشان** اولسه

صالحه

صالحه دولت و عزت اولماغده دالنت ایوره اگر قرق
 حسی برینک عرض خطی برینک بونجیلین **نشان** حاد
 اولسه عقبه کله چک مرینک دالنت ایوره اگر
 جاع خطلر برینک بونجیلین **نشان** بارمک دینور
 کله جوق نسلمه چا لشوب زیاده زحمت کورمکه
 دالنت ایوره اگر **نشان** بارمق دینور ایکی قصه جوق
 بونجیلین خطلر برینک بونجیلین **نشان** خطلر
 دالنت ایوره اگر مکروره لان خطلر برینک کسه
 لک چکوب زحمت کورمکه دالنت ایوره اگر **نشان** بارمک
 اوجینی بونجیلین دینور اوج کورمکه خطلر بونجیلین
 آشفده سده ایند کورمکه یا بونجیلین ستر و ورم
 اولغه دالنت ایوره **نشان** بارمک دینور ایکی طوق
 خطلر بونجیلین لک اوزرینه کبر لک یا بونجیلین

کسلش کبر اولیه عقلک زینک ککه و علم دایمه مطالعه
 ایلوب انچه کبر ایلوب و انواع علوم بلکه وقت
 اولور که جوق سولر وقت اولور که آن سولر بونجیلین
 برکشی اولور غنه دالنت ایوره اگر مکروره ایکی خطلر کسلش
 اولور سه مکرور لک خالی اولور غنه دالنت ایوره
 عطار برینک آشفده بوقار وید یعنی لک مرتفعه و اینجه
 برکشی شکل خط جسد یا کسه لک ایلور و ستر اولغه
 دالنت ایوره عطار لک حکم برینک بونجیلین **نشان** اولسه
 دوشمنلر کا غالب اولغه دالنت ایوره اگر عطار برینک
 کبر لک و قارش خطلر اولسه اوغلان ایسکن
 طبیعتلو و تریتلو اولغه دالنت ایوره اگر دکر اوانان خطلر
نشان خطنه بونجیلین برده اولسه لک یار و بونجیلین مزاج
 ایلوب طبیعتی اما لک اوزرینه اولور غنه دالنت

اگر عطا برینک بونجیلین **نشان** اولسه ایلور کوب
 بونجیلین کسلش اولور دالنت ایوره **نشان** بارمک اول فصله
 بونجیلین بونجیلین بونجیلین تمام بارمق چور سه صوره
 بونجیلین و یا خود اصله و یا بونجیلین دالنت
 اگر مکروره خطلر برینک بونجیلین چور سه صوره
 بونجیلین و در لک طر لک ایلور اوج ایلوب ایلور
 بونجیلین ایلور ایلور بونجیلین اولغه دالنت ایوره
 بارمک اول فصله و ستر بونجیلین **نشان**
 اولسه زیاده یا مکروره بونجیلین **نشان**
 اولسه اصله و یا بونجیلین دالنت ایوره **نشان** اولسه
 فصله و ستر بونجیلین **نشان** اولسه یا کور قرق
 ضرر لک دالنت ایوره اگر قرق لک بونجیلین ایلور
 ضرر لک دالنت ایوره **نشان** بارمک اول فصله و ستر

اگر

اگر مشتری برین خط طوطی خط را و غنه ابره
نقد بار مغک دیننه بقتن اولوب جوق اولوب
اولغده مالقری زیاده وایلورکری اولوب ومرتیلری
اولوب صاحب خیر اولغده دالالت ایدر اما مشتری
بودر که بو خطی غیر خط کسمش ویا بوکلمش
اولسه مکرر لری خطا فند دالالت ایدر و دخی
بعضی لری بمشور که مشتری برین خط خارج کوی ویا
مثلاً خط لری نکلی اولسه و تصویب بری معنی دار
اولغده عزته و حرمت دالالت ایدر اگر مشتری برین
یونجلیت **نشان** اولسه بدین سی ضعیف اولوب
وهر کدلی زحمتلور برکی اولغده دالالت ایدر اگر
بر طوطی انجید چک خط الگ مرتفعه ایدر نکلی
بار مغک دیننه وارسد بو خط اولغده اولسه

یازر کی یونجلیت **نشان** اولسه افرطه جوق اولغده
دالغده مکرر لری شکل بودر **نشان** و الله اعلم



دیننه نصف دالره اولوب اورتده بقدر مرتیل
ایلوکری مختلف اولغده دالره اما اشغه بقصد
کسب کرم و تنقیر حال اولغده دالره اگر **ایست** خطی
طوطی و متعل اولوب رنکی دخی معنی دار اولوب
یوقاری طرفه مال اولسه خصوصاً اگر بود افری
طوطی اولوب اکلن اولمید و اولغده اولسه
ایلوکده دالالت ایدر اگر **ایست** خطی بر طوطی
متعل خط حقیق **م** خطنه وارسد عری
اولغده دینکی طار و زحمتلور اولوب مکرر آخری
و حضور و زیننه اولوب خیر اولغده دالره اگر
مکرر خط اورتده بار مغک وارسد معشوقی
اولغده دالالت ایدر اگر مکرر خط **ب** بار مغک
وارسد اوزاق سفر لری کتیده دالالت ایدر اگر مکرر

انسان طوطی اولوب حراق کشتی اولغده دالالت ایدر
اگر بو خط عورتلور دالغده اولوب ویا ایلوکده
دالالت ایدر اگر بو خط اکثری و یوغن اولسه اولغده
چومرد اوله اما عورتلور دالغده اولسه جماعی سومه دالره
اگر عورت برین خط کوی کوی وکی اورتده اولسه
طوطی اولوب مهر لری دخی اولوب و خیرت ایدر
و حراق قبول و جماعه زیاده اشتهای اولغده دالره
اگر مکرر خط طوطی اولسه عزته بخند و دالره
اگر **بار مغک** دیننه زهر برین اکثری و خیر
خط اولسه بالایی اولوب و غری اولغده دالره
اگر اکثری و خیر اولسه الگ مرتفعه زهر برین
اولغده اما بار مغک دیننه وارمیلر قوالریا دخی
الغده یازر سی اولغده دالالت ایدر اگر **بار مغک**

خط **ب** یا خود **د** بار مغه یقین وار سه غایت ببولک
نصیب اولغه د لالت ایرد اگر مذکور خط متعل و ایوب
د کلو اولوب **ب** بار مغه د بینه و یا خود **د** خطنک
یا نه جیره غایت و قتی خوش و لطیف اولد اگر
غ ایست خطنک او سندن غوریلده **ع** خطنک بقی
اوج و یاد ویت یا دخی زیاده بلذ کبیر اولسد غایت
ویرامز او واروب هر کی کند قور تلغه د لالت ایرد
اگر قورک اورتده سندن **ع** ایست خطنک بقی
عطار و حکمی بولک طور سه کوروسی و وستل بینه
مداقت ایروب و وستل کا حاصل اوقت و آد ملک
انحصار د لالت ایرد اگر مذکور خط قورک د بینه
جیقوب اگر و اولسد اولد قورک اولوب کند و
اختیار د لالت ایرد اولما و غنه د لالت ایرد اگر جماع

خط

اولما سنده د لالت ایرد اگر اولد قورک اولسد غوریت
طبیعی سوز اولوب زیاد جومر اولما سنده اولد
اگر دهر بولک مثلک و یا خود مرتع اولسد غایت
حالی ایو خوش اولد اگر عطار د بولک بولک
اولسد غوریت مال حاصل انحصار د لالت ایرد اگر
ب و **ج** بار مغه اولد سندن **ع** خطنک جیقوب
یا شکی کی کلوب **ب** بار مغه وار سه د سندن
یاد اولوب یا خود اولما سندن د لالت ایرد اگر
ب و **ج** بار مغه اولد سندن **ع** خطنک جیقوب
ب بار مغه د بینه وار سه حبوس وار و غنه
د لالت ایرد اگر **ج** بار مغه د بینه یعنی مرتع
حکی بولک نصیحت دانس کی بر خط اولسد که
یوقارویه بقر اولد زندان کی سندن د لالت ایرد
اگر دهر بولک مذکور خط کی اولسد او غری

اولما

SONUÇ

Kıyâfet ilmi insanın neye meyilli olduğunu söyler fakat eğitim ile bu giderilebilir. Eğitimciler bunları görerek talebelerin meylne göre ortamlar kurmalıdır. Fakat nedense kıyâfet ilminin bu eğitime yardımcılık vasfının pek fazla üzerinde durulmamış, daha çok fal olarak görülüp incelenmiştir. Halbuki kıyâfet ilmi; eğitimde, saray için memur alımında, tıpta, hukukta vb. kullanılmaktaydı. Nedense buna dair müstakil çalışmalar oldukça az. Çoğunlukla el yazmalarının incelemeleri yapılmıştır. Başka ilimlerin kıyâfet-nâme ile ilgisi farklı açılardan ele alınmamıştır.

Kıyâfet-nâmeyi oluşturan temel referansın Hz. Ali'den rivayet edilen Rasulullah'ın şemâil-i şerîfinin oluşu çoğu araştırmacı tarafından es geçilmiş, bu ilme sanki bir safsataymış gibi yaklaşılmıştır. Kimi kaynaklarda kıyâfet-nâmenin aslında Batı kültüründen gelen bir ilim olduğunu İslamî edebiyat sahasına girerken sakıncalı yanlarından ayıklandığı sonrasında ise Kur'an, hadis ve sahabe hayatlarından getirilen delillerle meşrulaştırdığı söylenmektedir. Halbuki gelecekte haber vermeyen yalnızca karakter analizi yapan kıyâfet-nâmelerin meşrulaştırılması gereken bir yanı yoktur. Özellikle kef-nâmeler el falı olarak nitelendirilmiştir. Halbuki bu eserlerin geleceğe dair hüküm verdikleri doğru olmakla birlikte büyük oranda karakter analizi yaptıkları göz ardı edilmiştir.

Başka bir tespit yapmak gerekirse incelenilen eserde cinsiyet ayrımı yapılmaz. Her bir uzva ve çizgiye dair kadın erkek fark etmeksizin hüküm verilir. Yalnızca bir yerde el çizgilerini okuma noktasında şöyle denir: Erlerin hükmü çoğunlukla sağ elden anlaşılır. Kadınların sol elinden bilinir.^(35a, 865-866) Buradan kıyâfet-nâme bölümündeki ifadelerin hem kadın hem de erkekler için geçerli olduğuna ulaşabiliriz. Kadınlardan "avrat" olarak özellikle zina, evlilik veya hamilelik hakkındaki yerlerde ayrıca söz edilir.

Kısacası, kıyâfet-nâmelerin bugünkü fizyonomiyle ilişkisi, diğer ilimlere katkıları gerek tarihsel olarak gerekse güncel meselelere bir çözüm olması niyetiyle ayrıntılı incelenmemiş, benzer söylemler çoğu makalede tekrar edilegelmiştir.

Yeni bir kıyâfet-nâme-yi ve içindeki geniş çaplı kef-nâme-yi ortaya çıkaran ve her bir başlığının günümüz Türkçesine aktarımını verdiğimiz eser tahlilimizin literatüre ve bundan sonra yapılacak akademik çalışmalara katkı sunmasını temenni ederiz.



KAYNAKÇA

- Akın, F.** (2022). 20. Yüzyılın Başlarında Osmanlı İmparatorluğunda Kıyâfet İlmi: Avanzade Mehmet Süleyman. *Genel Türk Tarihi Dergisi*, c4, 8, 697-714.
- Akkaya, M., Özkan, H.** (2020). Enderun Mektebi'ne Öğrenci Alım Usulleri. *Türk İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, c.15, 30, 149-170.
- Akkuş, M.** (2006). Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası Edebî Türler ve Tarzlar. Erzurum: Fenomen Yayıncılık.
- Altınışik, H.** (t.y.). Yüzünüz Ruhunuz Hakkında Ne Söyler. *Gönül Kültür ve Medeniyet Dergisi*. <https://www.gonuldergisi.com/yuzumuz-ruhumuz-hakkinda-neler-soyler-insan-iliskileri-ve-yuz-okuma-uzmani-halim-altinisik.html> Erişim: 17.05.2024
- Aydın, Ş.** (2022). *Seyyid Salih'in Terceme-i Kıyâfet-nâmesi İnceleme-Metin-Dizin* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Bozkurt, K.** (2008). *Kıyâfet İlmi Türk Edebiyatında Kıyâfet-nâmeler ve Şaban Sivrihisari'nin Kıyâfet-nâmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Bulut, M. A.** (2023). Elfabe: El ve Yüz Çizgilerinin Anlamı. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Canım, R.** (2010). Divan Edebiyatında Türler. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Çaldak, S.** (2005). Taşköprülüzâde'nin Mevzû'atı'l-Ulûm'daki İlimler Tasnifi Üzerine. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elâzığ, c5,2,115-146.

- Çavuşoğlu, A.** (2009). Kıyâfet İlmi ve Kutadgu Bilig'de Kıyâfet İlmi/Fizyonomi İzleri. *Bilimnâme XVII Dergisi*, 2, 293-302.
- Çelebi, S. L.** (2016). Padişahlar ve Fizyonomi-Kıyâfetü'l-İnsâniyye fî Şemâilî'l-Osmâniye. İstanbul: Yazıgen Yayıncılık.
- Çelebioğlu, A.** (1979). Kıyâfe(t) İlmi ve Akşemseddinzâde Hamdullah Hamdi ile Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Kıyâfetnâmeleri. Ankara: Sevinç Matbaası
- Çiftçi, Ö.** (2017). Fatîn Tezkiresi (Hâtîmetü'l-Eş'âr). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-195831/fatin-tezkiresi.html>
- Demir, A.** (2017). Bir Manzum Kıyâfetnâme Denemesi: Yüz-nâme. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 1-9.
- Dikkaya, H., Ak, M.** (2022). Bir Edebî Tür Olarak Kıyâfet-nâme ve Bursalı Murâdî'nin Kıyâfet-nâme'si. *Akif Dergisi*, 52(2), 91-108.
- Durak, E.** (2022). *Klasik Türk Şiirinde Beden ve Beden Algısı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Efe, M.** (2022). *Kıyâfet-nâme (Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 2553)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Ekinci, R.** (2017). Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî Vefâyât-ı Ayvansarâyî. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194287/vefeyat-i-ayvansarayi.html>
- Gökkaplan, Y.** (2022). Faldan Siyasete Söylem Analizi: Neticetü's-Sülûk fî Nasihati'l-Mülûk Örneği. *ANASAY Dergisi*, 19, 69-93.

- Gümüş, İ.** (2021). Dimaşkî'nin kitâbü'l- âdâb ve's-siyâse fî 'ilmi'n-nazar ve'l-firâse (Kıyâfet-nâme) adlı eserinin Süleymaniye kütüphanesinde kayıtlı tercümesi üzerine bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 788-841.
- İnce, A.** (2018). Mirzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi Tezkiret'üş-Şuârâ. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-203805/mirza-zade-mehmed-salim-tezkiretu39s-su39ara.html>
- İsen, M.** (Ed.).(2020). Eski Türk Edebiyatı El Kitabı. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kandemir, Y.** (2010) "Şemail" *TDV İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: c38, 497-500.
- Kef** (t.y.) *TDV İslam Ansiklopedisi*. Erişim: 23.03.2024.
- Kıyâfet** (t.y.) *TDK*. Erişim: 26.03.2024.
- Kıyâfet** (t.y.) *Kubbealtı Lugatı*. Erişim Tarihi: 26.03.2024
- Kuşeyrî** (1980). Risale-i Kuşeyrî. Ali Arslan (Çev.). İstanbul: Haşmet Matbaası.
- Lüleci, M.** (2020). Kurgusal Fizyonominin Şarkî Aynaları: Batı-dışı Modernite ve Modern Türk Romanı Üzerinde Bilişsel Bir Kültür Çözümlemesi. *Türkiyat Mecmuası*, 30(2), 607-633.
- Macdonald, D.** (t.y.) "Kıyâfet", MEB İslam Ansiklopedisi. İstanbul: c6,775.
- Mansûriyye** (t.y.) *TDV İslam Ansiklopedisi*. Erişim: 23.03.2024.
- Mengi, M.** (2022). Kıyâfetnâme. *TDV İslam Ansiklopedisi*. Ankara: c25, 512-513.
- Mermer, A.** (2009). Klasik Türk Edebiyatı 12-15. yüzyıl Edebi Türler. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi.
- Oltulu, E.** (2017). Sağlığınızı Yüzünüzden Okuyun. Milliyet Gazetesi. <https://www.milliyet.com.tr/pembenar/elcin-oltulu-sahin/sagliginizi-yuzunuzden-okuyun-2454511> Erişim: 17.05.2024

- Pala, İ.** (2004). Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Sarıççek, R.** (2021). Mustafa b. Bâlî İlm-i Firâset: Yüzler Hâli Söyler. İstanbul: Büyüyenay Yayınları.
- Sümbüllü, Y. Z.** (2010). Fal ve Falcılık Kavramı Ekseninde Türk Kültüründe Fal ve Kehânet. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, 43,55-72.
- Şenocak, A.** (2017). İbn Arabî'de Firâset İlmi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 51-61.
- Şimşek, S.** (2019). *İslam Kaynaklarına Göre Fizyonomi ve Eğitim İlişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Tulum, M.** (2013). Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Türk, G.** (2007). *Anadolu Sahasına Ait Bir Kıyâfet-nâme Örneği Üzerine İnceleme* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Uludağ, S.** (1996). "Firâset". TDV İslam Ansiklopedisi. İstanbul: c13,116-117.
- Uşaklıgil, H.Z.** (2023). Ruhun Lisanı İlm-i Sîma. İstanbul: Büyüyenay Yayınları.
- Uygun, A.** (2005). *El Falı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Yapıcı, M.** (2020). *Süleymaniye Ktp 1457 Numarada Kayıtlı Mensur Mecmua İnceleme-Metin* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Yılmaz, D.** (2003). Mârifetnâme. İstanbul: İpek Yayın Dağıtım.
- Yiğit, S.** (2023). *Klasik Türk Edebiyatında Çirkinin Estetiği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla

İNDEKS⁵

- Ağız: 24b, 598.
Akıllı Zayıf Ömrü Uzun Kimse: 13a, 303.
Alın: 19a, 462.
Anlayışı Zayıf Kimse: 13b, 313.
Arka: 29a, 715.
Ayak: 31a, 772.
Baş Hattı : 41b, 1040.
Baş: 17a, 415.
Bel: 29a, 722.
Beyin Yeri: 17b, 426.
Boy: 31b, 785.
Boyun: 28a, 690.
Burun: 23b, 579.
Cesur Kimse: 10b, 244.
Cimâ ve Gıda Hatları: 38a, 941.
Cüziyyata Dair Delaletler: 43a, 1070.
Dinen Hayırlı Kimse: 10, 230.
Ehl-i Berber: 4a, 77.
Ehl-i Çin: 5b, 111.
Ehl-i Habeş: 6a, 118.
Ehl-i Hicaz: 4b, 84.
Ehl-i Hind: 5a, 97.
Ehl-i Irak: 5a, 93.
Ehl-i Mağrib: 6a, 129.
Ehl-i Meşrik: 6b, 133.
Ehl-i Mısır: 4a, 73.
Ehl-i Nûbe: 6a, 126.
Ehl-i Rum: 4b, 89.
Ehl-i Sevahil: 6a, 122.
Ehl-i Şam: 4b, 81.
Ehl-i Yemen: 5b, 116.
Ehl-i Yunan: 6b, 136.
Elin Bölümleri ve El Hatları: 33b, 836.
Elin Nişanları ve Hükümleri: 35b, 884.
Filozof Kimse: 9a, 195.
Göğüs: 28b, 707.
Gözler: 20a, 482.
Gülüş: 26a, 645.
Hararetili Beden: 15b, 375.
Hayâsız Kimse: 11b, 268.
Hırslı Kimse: 12b, 287.
Hilekâr Kimse: 6b, 141.
İnsanın Bahtı: 42a, 1049.
İtidalli Beden: 15b, 364.
Kaşlar: 19b, 470.
Katı Kalpli Kimse: 12a, 278.
Kol: 29a, 727.
Korkak Kimse: 11a, 258.
Kulaklar: 23a, 560.
Kuru Beden: 16b, 391.
Kuru Sıcak Beden: 16b, 396.
Nefes: 26b, 653.
Ömür Hattı: 39b, 991.
Renk: 26b, 657.
Saç: 18a, 441.
Sakal: 27b, 676.
Ses: 25b, 636.
Soğuk Beden: 16a, 381.
Yalanla Hemhâl Kimse: 12b, 296.
Yaş Beden: 16a, 385.
Yaş Soğuk Beden: 16b, 402.
Yüz: 25a, 620.
Zayıf Kalpli Kimse: 8a, 180.
Zeker: 30b, 759.
Zina Eden Kimse: 7b, 163.

⁵ Bu indeks metindeki verileri kapsamaktadır.

